KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS

GAZDÁLKODÓI KÉZIKÖNYV

NEMZETI AGRÁRGAZDASÁGI KAMARA

FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTÉRIUM

nébih

Magyar Államkincstár

2018

ELŐSZÓ

Tisztelt Gazdálkodó!

2015-től a Közös Agrárpolitika (KAP) reformja számos változást hozott a gazdálkodóknak. Már a korábbi ciklusokban együtt megtanultuk, hogy az uniós pénzek eléréséhez a gazdáknak számos kötelezettséget kell vállalniuk. Ezek közé tartozik a kölcsönös megfeleltetés (KM) szabályozórendszere. A már sokak által ismert és gyakorlatban is alkalmazott KM rendszer alapvető előírásokat fogalmaz meg a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állategészségügyre, a növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A kölcsönös megfeleltetés a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni, továbbá ahhoz, hogy a környezetügyi, a közegészségügyi, az állat- és a növényegészségügyi valamint az állatjóléti szakpolitikák összhangban álljanak egymással, és a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak. A KM rendszere a KAP szerves részét képezi, ezért azt minden tagállamnak fenn kell tartania és összhangba kell hoznia a zöldítés követelményeivel. A mostani kiadványban, a jogszabályok módosításai kerülnek átvezetésre, hogy a gazdálkodók pontos információval rendelkezzenek az aktualizált előírások betartását illetően.

Amennyiben további információt szeretne kapni a kölcsönös megfeleltetés egyes területeinek szabályairól, illetve az ellenőrzésekről, kérem, keresse fel a szaktanácsadókat, az ügyfélszolgálati tanácsadókat, falugazdászokat, hiszen ők részletes információval, segítséggel szolgálhatnak az előírások, követelmények teljesítéséhez.

Eredményes gazdálkodást kívánunk!

Dr. Fazekas Sándor
földművelésügyi miniszter

Győrffy Balázs
elnök, NAK

KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS – EGYSÉGES SZAKMAI KÖVETELMÉNYRENDSZER

Hogyan feleljünk meg a jogszabályi követelményeknek?

Az Európai Unió 2007-es Közös Agrárpolitikájának reformja keretében került átalakításra az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszere. A legfontosabb célkitűzés, amit a változásokkal el akarnak érni, hogy a mezőgazdasági termelők minél gyorsabban tudjanak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez, a lakosság egészséges környezetben éljen, a fogyasztók pedig megfelelő minőségű élelmiszerekhez jussanak hozzá.

A KM rendszer alapvető előírásokat foglal magába a KAP-ban a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állategészségügyre, a növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A KM a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni, annak elérése révén, hogy a kedvezményezettek tudatában legyenek annak, hogy az említett alapvető előírásokat be kell tartani. Emellett ahhoz is hozzá kíván járulni, hogy a környezetre, a közegészségügyre, az állategészségügyre, a növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozó szakpolitikákkal való nagyobb fokú összhang kialakítása révén a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak.

Aki földet művel, állatot tart, illetve a földműveléssel, állattartással összefüggő tevékenységet folytat, azok számára általános kötelezettség a különböző szakhatósági előírások betartása, függetlenül attól, hogy támogatást vesznek-e igénybe. Amennyiben valaki például földtulajdonnal rendelkezik, akkor is védekeznie kell a parlagfű ellen, ha egyébként nem részesül semmilyen közösségi támogatásban.

Amennyiben a földművelők, állattartók közösségi forrásokból tevékenységükhöz támogatást vesznek igénybe számukra szintén kötelező az úgynevezett szakhatósági előírások betartása. A különbség csak az, hogy az utóbbi esetben az illetékes ellenőrző hatóság az érintettnél üzemi szinten vizsgálja a rendelkezések betartását és a jogkövetkezményeket is üzemi szinten állapítják meg.

A kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó ellenőrzések jelentős részét a továbbiakban is ugyanaz a hatóság végzi, amely egyébként az adott területen eljár. Az ellenőrzések eredményéről jegyzőkönyvet vesznek fel, és az abban foglaltak alap- ján a Kincstár állapítja meg az üzemi szintű jogkövetkezményt, amely a támogatás meghatározott mértékű csökkentésétől a támogatási rendszerből való kizárásig terjedhet. Az érintett a mezőgazdasági, agrárvidékfejlesztési, valamint halászati támogatásokhoz és egyéb intézkedésekhez kapcsolódó eljárás egyes kérdéseiről szóló 2007. évi XVII. , illetve az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény rendelkezései szerint élhet a jogorvoslat lehetőségével, mind az ellenőrzés során tett ténymegállapításokkal, mind pedig Kincstár által meghatározottjogkövetkezményekkel kapcsolatban.

Az új KAP-ban a kistermelők csak kistermelői támogatást igénylőkkistermelői támogatást igénylők esetében fontos kiemelni, hogy ők is kötelesek betartani a KM előírásait, ugyanakkor az ellenőrzések során szankció- val nem sújthatók meg nem felelés megítélése esetén.

2015-től több szempontból egyszerűsödött a KM rendszere. A korábbi helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra (HMKÁ) vonatkozó előírások és a jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK) egy struktúrába kerültek témacsoportonként felosztva a könnyebb átláthatóság miatt.

A kölcsönös megfeleltetésből eredő szankciót a Kincstár állapítja meg a helyszíni és adminisztratív ellenőrzések eredménye alapján. A helyszíni ellenőrzési jelentés a meg nem felelésre vonatkozóan tartalmazza mindazon szempontok értékelését (szándékosság, súlyosság, mérték, tartósság, ismétlődés, vis maior bírálati eredmény), amelynek alapján a szankció mértéke egyértelműen meghatározható. A kölcsönös megfeleltetési szankciók a kedvezményezett adott évi összes kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó támogatás (lásd: Kit érint a kölcsönös megfeleltetés rendszere c. fejezet) teljes összegére vonatkoznak.
Az elháríthatatlan külső okot (a továbbiakban: vis maior) – amennyiben azt a gazdálkodó elektronikus úton vagy az erre rendszeresített formanyomtatványon, határidőn belül bejelentette a Kincstár felé – a gazdálkodónak lehetősége van a helyszíni ellenőrzés során is jelezni. Amennyiben a helyszíni ellenőrzésen sem a gazdálkodó, sem a képviselője nem volt jelen, a megküldött ellenőrzési jegyzőkönyv észrevételezése során is jelezheti, hogy gazdasága vis maiorral érintett. A szankciók mértékét alapvetően befolyásolja, hogy a meg nem felelés gondatlanságnak vagy szándékosságnak minősül.

GONDATLANSÁG

Ha a meghatározott meg nem felelés a mezőgazdasági termelő gondatlanságából fakad, akkor első alkalommal a teljes kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó támogatási összeg 1, 3, vagy 5%-kal csökken. A szankció pontos mértékét a Kincstár állapítja meg a helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyvben foglaltak alapján. Az értékelést az alábbi szempontok szerint végzik.

Súlyosság: a meg nem felelés következményeinek jelentőségétől függ, tekintetbe véve a szóban forgó követelmény, vagy előírás célját.

Mérték: annak figyelembe vételével kell megállapítani, hogy a meg nem felelés kiterjedt hatással rendelkezik-e, vagy hatása magára a mezőgazdasági üzemre korlátozódik (gazdaságon belüli/gazdaságon kívüli).

Tartósság: függ attól az időtartamtól, ameddig a meg nem felelés által kiváltott hatás érezhető, vagy a szóban forgó hatás ésszerű eszközökkel történő megszüntetésének lehetőségétől.

A tényezők kiértékelése alapján a meg nem felelés első alakalommal történő előfordulása esetén a Kincstár megállapítja, hogy az egyes HMKÁ előírások vagy JFGK követelmények tekintetében 1, 3, vagy 5%-os szankcióval sújtja a gondatlan gazdálkodót. A különböző előírások és követelmények vonatkozásában megállapított szankciók összegzésekor a kölcsönös megfeleltetés előírásait három csoportra osztják fel:

- JFGK 1-3 és HMKÁ Környezet, éghajlatváltozás és a földterület jó mezőgazdasági állapota
- JFGK 4-10 Közegészségügy, állat- és növényegészségügy
- JFGK 11-13 Állatjólét

Amennyiben a kedvezményezett ugyanazon előíráscsoportból több előírást sért meg, akkor az azokra megállapított szankciók nem összegződnek, hanem azok közül csak a legsúlyosabbat veszik figyelembe. Amennyiben a kedvezményezett több előírást sért meg más-más előírás-csoportokból, akkor a megállapított szankciók összeadódnak. Azt azonban figyelembe kell venni, hogy a szankció összegzett mértéke – gondatlanság esetén első alkalommal – nem haladhatja meg az 5%-ot. Az előírások ismételt megszegését a rendszer kiemelten szankcionálja. Ismétlődő meg nem felelésnek kinősül, amennyiben a gazdálkodó három naptári éven belül ismételten megszegi ugyanazt a kölcsönös megfeleltetési előírást vagy követelményt, akkor az Első ismétlődéskor az adott évi meg nem felelés értékelése alapján meghatározott szankció háromszorosát, minden további ismétlődéskor a korábbi sértés alkalmával meghatározott szankció háromszorosát kell számára megállapítani, amíg ez el nem éri a 15%-ot. A támogatáscsökkentés maximális értéke azonban ilyen esetben sem haladhatja meg a teljes összeg 15%-át. A maximális 15%-os érték elérését követően a hatóság tájékoztatja az érintett mezőgazdasági termelőt, hogy ha még egyszer megállapításra kerül ugyanaz a meg nem felelés, akkor azt szándékos cselekménynek fogják tekinteni (szándékosság esetén pedig megszűnik a 15%-os maximális szankcionálási korlát). Amennyiben ezt követően – a figyelmeztetés ellenére– további meg nem felelést állapítanak meg, az alkalmazandó támogatás csökkentést az előző (hárommal egyszer már felszorzott összeg) háromszorosában állapítják meg. Az ismétlődő meg nem felelések szankcionálására nem érvényesül az a szabály, hogy az ugyanazon előírás-csoportból származó meg nem felelésekért járó csökkentést nem kell összegezni. Ez azt jelenti, hogy abban az esetben, ahol egy ismétlődő meg nem felelés kerül megállapításra egy másik meg nem feleléssel vagy egy másik ismételt meg nem feleléssel, az eredményként kapott csökkentési százalékok mindenképpen összeadódnak. A maximális csökkentés – gondatlanság esetén– azonban nem haladhatja meg a 15%-ot.

SZÁNDÉKOSSÁG

A szándékos meg nem felelés a gondatlansághoz képest jóval szigorúbb megítélést kap a kölcsönös megfeleltetés szankcionálási rendszerében. Ha a meghatározott meg nem felelés a mezőgazdasági termelő szándékosságából vezethető le, akkor a kölcsönös megfeleltetéssel érintett teljes támogatási összeg 15–100%-kal csökken. A szankció pontos mértékét a Kifizető Ügynökség állapítja meg a meg nem felelés helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyvbe foglalt értékelése alapján. Az értékelést ugyanazon szempontok alapján végzik, mint a gondatlanság esetében (súlyosság, mérték, tartósság). A 100%- os szankcionálás azt jelenti, hogy a termelőt kizárják a kölcsönös megfeleltetésben érintett összes támogatásból az adott évre. Ismétlődő szándékos meg nem felelés esetén az érintett termelőt az adott és a következő támogatási év vonatkozásában is ki kell zárni a KM-mel érintett támogatásokból. A szándékos meg nem felelések szankciói mindenképpen összeadódnak (az ismételt meg nem felelésekhez hasonlóan).

Összefoglalva, a különböző meg nem felelések a következő sorrendben összegződnek:

- Gondatlan, nem ismétlődő szankciók összegzése
  - Összegzés módszere: azonos előírás-csoportokból származó szankciók közül a legmagasabbal számolnak, különböző előírás-csoportból származó szankciók összeadódnak
  - Szankciók maximális értéke: 5%
- Gondatlan, ismétlődő szankciók összegzése
  - Összegzés módszere: összeadás
  - Szankciók maximális értéke: 15%
- Szándékos szankciók összegzése
  - Összegzés módszere: összeadás
  - Szankciók maximális értéke: 100%

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

Hazai jogszabály
Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igénylések teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategysége való átváltátási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV: 24.) FVM rendlelet

A kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet

EU jogszabály
A Bizottság 809/2014/EU, valamint 640/2014/EU rendelete a 1306/2013/EU rendeletnek a kölcsönös megfeleltetéssel összefüggő kontrollrendszerek és igazgatási szankciók megállapításáról.

Kit érint a kölcsönös megfeleltetés rendszere

1307/2013/EU rendelet I. melléklete szerint

- Egységes területalapú támogatás
- Az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozóan nyújtott támogatás (Zöldítés)
- A fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott támogatás
- Termeléshez kötött támogatások
  - anyajuh tartás támogatása
  - anyatehén tartás támogatása
  - hízottbika-tartás támogatása
  - tejhasznú tehéntartás támogatása
  - rizstermesztés támogatása
  - cukorrépa termesztés támogatása
  - zöldségnövény termesztés támogatása
  - ipari zöldségnövény termesztés támogatása
  - ipari olajnövény termesztés támogatása.
  - extenzív illetve az intenzív gyümölcstermesztés támogatása
  - szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
  - szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása

1308/2013/EU rendelet 46. cikke szerinti

- Szőlőültetvények szerkezet-átalakítása és átállítása

(Ezen intézkedés támogatottjainak a kölcsönös megfeleltetés szabályait az első kifizetés naptári évét követő év január 1-jétől számított három évig kell betartani.)

1305/2013/EU rendelet 21. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, 28–31. cikke, 33. és 34. cikke szerint

- Erdősítés támogatása
- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, Ökológiai gazdálkodás fenntartása
- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A korábbi támogatási időszakban az 1698/2005/EK tanácsi rendelet 36. cikk a) bekezdés iv. és v. pontja, illetve b) bekezdés i. és v. pontja szerinti:

- mezőgazdasági földterületek erdősítésének támogatása
- agrár-környezetgazdálkodási támogatás
- erdő-környezetvédelmi kifizetések
- védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának tenyésztésben történő megőrzésének támogatása
- tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás
- állat genetikai erőforrások megőrzéséhez nyújtandó támogatás

Az ellenőrzés a kérelmező mezőgazdasági tevékenységét és valamennyi mezőgazdasági területét érinti. A kölcsönös megfeleltetés kötelezettségeinek betartásáért a támogatási kérelmet benyújtó viseli a felelősség.

A kölcsönös megfeleltetés eddigi tapasztalatainak összegzése

A KM ellenőrzéseket végrehajtó intézmények (a megyei kormányhivatalok a Kincstár delegálásával és a katasztrófavédelmi igazgatóságok) évente több mint 6000 gazdálkodónál végeznek helyszíni ellenőrzést. Az összesített tapasztalatok alapján a legnagyobb arányú meg nem felelés a HMKÁ előírásai, illetve az állatjelölés és –nyilvántartásra vonatkozó kötelezettség területén mutatkozott.

A Kincstár helyszíni, valamint távérzékeléssel végzett ellenőrzései az összes HMKÁ előírás betartásának vizsgálatára kiterjedtek, melynek eredményeként a következő megállapítások születtek. Az elmúlt évek helyszíni ellenőrzési jegyzőkönyvei szerint két előírás – a szőlőültetvényekben kialakított teraszok kötelező megőrzése, valamint a felszín alatti vizek szennyezés elleni védelme – kivételével mindegyik megszegésére volt példa, bizonyos esetekben pedig egyszerre több előírás megsértése is megállapításra került. A legnagyobb számban előforduló meg nem felelési esetek a vetésváltási szabályok valamint a védett tájképi elemek megsértéséhez be nem tartásához kapcsolódnak.

A HMKÁ előírásokon kívül – a vadonélő madarak valamint a vadon élő állatok és növények védelmére alkalmazott (JFGK 2, 3) követelményeknek való megfelelést a kormányhivatalok vizsgálják a Kincstár delegálásában. Ezen a téren elsősorban a földhasználati szabályok (pl. kaszálás bejelentésének elmulasztása) megsértése kapcsán tár fel szabálytalanságokat az ellenőrzés.

A fennmaradó, környezetvédelmi, valamint állatjelölés és nyilvántartásra, valamint növény- és állategészségügyre vonatkozó követelmények tekintetében a kijelölt járási hivatalok, valamint a katasztrófavédelmi igazgatóságok folytatják le a helyszíni ellenőrzéseket.

A mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelem terén (JFGK 1) jellegzetes problémaként merült fel, hogy a gazdálkodó a műtrágyázott mezőgazdasági területeire vonatkozóan nem rendelkezett 5 éven belüli talajvizsgálati eredménnyel. A talajvizsgálat elvégzése nélkülözhetetlen a hatékony tápanyag-gazdálkodáshoz. A termelési és környezetvédelmi szempontok összhangjának alapfeltétele a talaj tápanyag-szolgáltató képességének, valamint a tervezett termés tápanyagigényének megfelelő tápanyag-gazdálkodás. A talaj nitrogénnel való ellátottságát kizárólag a talaj vizsgálata alapján lehet megállapítani, segítségével meghatározható az a műtrágya mennyiség, amely minimálisan szükséges és elégséges a kívánt termésátlag eléréséhez.

A haszonállatok azonosítása és nyilvántartása területén fajonkénti bontásban az alábbi ellenőrzési megállapítások születtek. A sertések azonosítása és nyilvántartása (JFGK 6) kapcsán felmerülő meg nem felelések több hiányosságra vezethetők vissza. Számos esetben megállapításra került, hogy az állattartó egyáltalán nem, illetve nem a jogszabályokban előírt módon és adattartalommal vezeti az állatmozgás- és sertésnyilvántartást, valamint a regisztrált kiszállított állatok száma nem áll arányban a létszámváltozással, kocalétszámmal és a regisztrált beérkezett állatok számával. A gazdálkodó szankcionálható, amennyiben a tenyészetre vonatkozóan a szállítóleveleket az elmúlt három évre, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetéig visszamenőleg nem tudja bemutatni. Szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása (JFGK 7) esetében feltárt főbb hiányosságok a következők: a tényleges és az állomány-nyilvántartás szerinti állomány nem egyezik meg, a határidőn túl regisztrálatlan és a határidőn túl kijelentett állatok aránya magas, a nyilvántartás nem áll rendelkezésre három évre, illetve a tartás beindításáig visszamenőleg, a kiesett füljelzők pótlás megrendelése felől nem

intézkednek határidőn belül, valamint a szarvasmarha „eseményeket" (születés, kiesés, be- és kikerülés) nem jelentik határidőn belül a központi adatbázis felé. A juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása (JFGK 8) követelmény helyszíni ellenőrzése folyamán, a főbb meg nem felelések: a kiesett vagy károsodott füljelzővel rendelkező állatok, illetve jelöletlen állatok aránya a jelölésre kötelezett állatokhoz viszonyítva eltérést mutat, valamint az állomány-nyilvántartóban regisztrált kiszállított állatok száma nincs arányban a létszám változásával, az anya létszámmal, a regisztrált kiesések és a regisztrált beszállított állatok számával. Továbbá fontos kiemelni, hogy a szükséges dokumentáció beszerzése és megőrzése, valamint az előírt nyilvántartások naprakész vezetése a gazdálkodó munkáját is nagymértékben megkönnyíti, segítségével az ügyfél az üzemében történő eseményeket, folyamatokat könnyebben nyomon követheti, illetve a helyszíni ellenőrzés során kielégítően tudja igazolni, hogy a jogszabályi előírásoknak megfelelően gazdálkodik.

A növényvédő szerek forgalomba hozatala (JFGK 10) kapcsán feltárt meg nem felelések a permetezési napló vezetésének hiányára vagy hiányos vezetésére, a felhasznált I. és II. forgalmi kategóriába sorolt növényvédő szerek felhasználására vonatkozó előírások be nem tartására, és a növényvédő szerek nem megfelelő tárolására vezethetők vissza. Az egyes hormon- vagy tireosztatikus hatású anyagokra és ß-agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben (JFGK 5) követelmény helyszíni ellenőrzésekor a tenyésztés céljából tartott haszonállatok terápiás célú vagy tenyésztéstechnikai (szaporítási) célú hormonkezeléseiről vezetendő nyilvántartás nem megfelelő vezetését tárták fel, mint fő hiányosság. A hormonkezelésekről vezetett nyilvántartásban gyakran nem szerepel a készítmények élelmezés-egészségügyi várakozási ideje, esetenként a kezelt állatok/állatcsoportok nem azonosíthatók be pontosan.

Az élelmiszerbiztonság terén (JFGK 4) jellegzetes problémaként merült fel az emberekre élelmiszerekkel átvihető járványos betegségek behurcolásának, illetve állati eredetű termékeken keresztül történő elterjedés megakadályozásának hiánya. A telepen nem végzik el rendszeresen és az előírásoknak megfelelően a kártevőirtást, ezért rovarkártevők jelenlétére utaló jelek láthatók, járványügyi higiéniai kockázat áll fenn.

A szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés (JFGK 9) ellenőrzések során igen ritkán került megállapításra meg nem felelés. A feltárt esetben az élő állatok, valamint a sperma, embrió, petesejt szállításáról nem volt a TSE nyomon követhetőségét biztosító dokumentáció.

Az elmúlt évek tapasztalatait összegezve elmondható, hogy a gazdálkodók a HMKÁ előírásokat és JFGK követelményeket összességében sikeresen teljesítették. Reméljük, hogy a gazdák merítenek az elmúlt időszak tapasztalataiból és az ellenőrzés elvégzésére a hatáskörrel rendelkező hatóságok még nagyobb arányú megfelelést tapasztalnak az idei vizsgálatok során.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

322/2007. (XII.5.) Korm. rendelet a kölcsönös megfeleltetési szabályok betratását ellenőrző szervekről

HMKÁ
HELYES MEZŐGAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ÁLLAPOT

Mire vonatkozik az ellenőrzés? Az ellenőrző hatóság azt vizsgálja, hogy az érintett gazdálkodók betartják-e gazdaságuk teljes területén a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapotra vonatkozó előírásokat.

ELŐÍRÁSOK

- A szőlőültetvényekben kialakított teraszok megőrzése kötelező.
- 12%-nál nagyobb lejtésű területen az alábbi kultúrák termesztése tilos: dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya , csicsóka
- A vetésváltásra vonatkozó előírásokat be kell tartani.
- Égetési tilalom: tarló, nád, növényi maradvány valamint gyepek égetése tilos!
- A táj jellegzetességeinek megőrzésére vonatkozó előírások: A védett tájképi elemek (gémeskutak, kunhalmok, fa- és bokorcsoportok, magá nyosan álló fák, kis kiterjedésű tavak) megőrzése kötelező
- A 2017-es évtől bevezetett új előírás , hogy fát, bokrot és sövényt a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban nem lehet kivágni, amely minden fára és bokorra egyaránt vonatkozik..
- Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély esetén lehetséges.
- Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások megtartása
- Felszín alatti vizek szennyezés elleni védelméreére vonatkozó előírások megtartása
- A nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után gondoskodni kell a talaj fedettségéről.

- a szántóterületen, állandógyepterületen és állandó kultúrávalfedettterületen a gyommentes állapot fenntartása, valamint a hasznosítás szempontjából nemkívánatos fás szárú növények megtelepedésének és terjedésének megakadályozása;
- az állandólegelők szeptember30-igtörténőlegalább egyszeritisztítókaszálása;
- állandó gyepterületek túllegeltetésének elkerülése nem képezi részét a HMK előírásoknak. Ezek a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett terület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartására vonatkozó minimumkövetelmények így tehát a 10/2015 (III.13) FM rendletben foglatak alapján, támogatási jogosultsági feltételek.

TERASZOS MŰVELÉS

Azokon a szőlőültetvényeken, ahol teraszos művelést alkalmaznak, a gazdálkodónak a kialakított teraszok megőrzésére kell törekednie annak érdekében, hogy azok megfeleljenek a talajerózió elleni védelemnek (1. kép). Szakszerű karbantartással (Magya-

!

AZ ELŐÍRÁSOK CÉLJA

A minimális gazdálkodási és környezetvédelmi előírások meghatározásával a mezőgazdasági földterületek jó mezőgazdasági és ökológiai állapotban tartása továbbá az éghajlatváltozásból adódó környezeti hatások csökkentése.

!

FIGYELEM: A 2015-ÖS ÉVTŐL

1

2

rázat 1.) meg kell akadályozni a vízmosás által vájt árkok kialakulását és a teraszok (Magyarázat 2.) egyéb megrongálódását (2. kép).

MAGYARÁZAT 1. ▸ A rézsűs teraszoknál összefüggő növényi borítottságot kell elérni, a támfalas teraszoknál pedig a támfal karbantartása elengedhetetlen. Ezen kívül gondoskodni kell a vízelvezetők karbantartásáról, valamint az eróziós talajlemosódás helyreállításáról.

MAGYARÁZAT 2. ▸ Terasz: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben meghatározott és feltüntetett legalább 1 méter magas mesterséges tereplépcső.

VETÉSVÁLTÁS

A vetésváltásra vonatkozó előírásokat illetően a gazdálkodónak tisztában kell lenni azzal, hogy mely kultúrnövények maximum hány egymást követő évben termeszthetők önmaguk után ugyanazon a területen. Ebből a szempontból a termesztett növényeink öt csoportba sorolhatók. A burgonya, napraforgó, káposztarepce, szójabab, cukorrépa, olajtök és a dinnye önmaga után nem termeszthető ugyanazon a területen (3. kép).
A kalászosok (rozs, búza, tritikálé, árpa, zab) (4. kép), a cirokfélék és a tökre oltott dinnye önmaguk után két éven keresztül (utóbbi esetben, ha a helyszíni ellenőrzés során nem azonosítható egyértelműen a termesztett kultúra, úgy az érintett kedvezményezettnek az alanyként használt tök vetőmag megvásárlásáról szóló, vagy az oltványok beszerzéséről szóló számlával kell igazolnia a tökre oltott dinnye termesztését).
A kukorica (a vetőmag célra termesztett hibridkukorica kivételével) és a dohány három éven keresztül maradhat ugyanazon a parcellán.
Az egyetlen növény, amely négy évig vethető ugyanarra a területre: a vetőmag termesztés céljából vetett hibridkukorica.
Az összes egyéb növényünk több éven keresztül is termeszthető önmaga után.

PÉLDA: Ha egy kedvezményezett 2015 tavaszán kukoricát vetett az egyik parcelláján, akkor ugyanarra a parcellára 2016-ban és 2017-ben is vethetett kukoricát, de 2018-ban már nem. Amennyiben 2017-ben más kultúra szerepel a területen – vagy a másodvetés a szabályoknak megfelelően bejelentésre került az E-kérelemben, akkor 2018-tól újra három éven keresztül vethető kukorica.

A vetésváltási szabályok teljesítése során a másodvetést is figyelembe kell venni, ha az a főnövénnyel megegyező területen valósult meg, és a kedvezményezett a másodvetést az egységes kérelemről szóló rendeletben foglaltak szerint bejelentette.
A vetésváltásra vonatkozó előírásokat akkor is be kell tartani, ha évről-évre változik a terület földhasználója/kedvezményezettje/kérelmezője. A vetésváltásra irányadó szabályok minden esetben az adott területre vonatkoznak, így a gazdálkodó személyében bekövetkező változástól függetlenül érvényesíteni kell azokat.

FELSZÍN ALATTI VIZEK SZENNYEZÉS ELLENI VÉDELME

Nem történhet a gazdálkodó telephelyén, vagy területén szennyezőanyag közvetlen, vagy közvetett bevezetése a felszín alatti vízbe. Mezőgazdasági eredetű szennyezőanyagnak minősül a trágya, műtrágya, olaj, üzemanyag, növényvédő szer, szennyvíz,

3

4

mosóvíz. Közvetlen bevezetésnek minősül a gazdaság területén található működő vagy felhagyott kútba (Magyarázat 3.) esetleg aknába, szigeteletlen gödörbe folyékony vagy szilárd halmazállapotú szennyezőanyagok bevezetése, illetve elhelyezése. A közvetlen bevezetés megvalósulhat a bevezetés helyéhez állandó vagy ideiglenes jelleggel kialakított csővezeték, árok kiépítésével, illetve a szennyezőanyag szállítóeszközzel történő ürítésével. Nem szabad szennyezőanyagot juttatni olyan mesterséges tavakba (bányatavak, jóléti tavak) melyeket a vízzáró fedőréteg (Magyarázat 4.) eltávolításával hoztak létre, közvetlen kapcsolatot teremtve a felszín alatti és felszíni víz között. Tilos a szennyezőanyag tóparton való elhelyezése, ahonnan a bemosódás által, a felszín alatti víz közvetlen szennyezését eredményezheti.

5

A felszín alatti vizek közvetett mezőgazdasági eredetű szennyezése a következő esetekben jöhet létre:

- Állandó és időszakos felszíni vízfolyások (pl. patakok) szennyezésével.
- Az állattartásból keletkező trágyatavak, illetve szennyvíztavak kialakulásával. (5. kép).

Magyarázat 3. ▸ Működő kút az olyan fúrt vagy ásott kút, amely vízszerzési, megfigyelési, vagy mintavételi kútként működik. Felhagyott kút az olyan eredetileg működő kút, mely korábbi céljának megfelelően már nem működik. Folyékony szennyezőanyag a gazdálkodás során a trágyából, növényvédőszerből, műtrágyából, olajból, üzemanyagból esővíz, öntözővíz vagy egyéb víz által feloldott hasznosításra nem kerülő folyadék. Folyékony szennyezőanyag továbbá a mosóvíz és a kommunális vagy ipari-technológiai szennyvíz.

Magyarázat 4. ▸ Vízzáró fedőréteg a felszínen vagy felszín közelében található általában agyag vagy nagy agyagtartalmú réteg, mely a felszín alatti víz (rétegvíz) és a felszín között helyezkedik el.
Különböző szennyezőanyagok, főképp szerves és műtrágya, valamint olaj és üzemanyag nem megfelelően szigetelt aljzatú tárolókban való tárolása révén terhelheti közvetetten a felszín alatti vizeket. A felhagyott bányák, elsősorban felszíni művelésű homok- és kőbányák, valamint az agyagnyerő helyek szennyezésével szintén közvetett felszín alatti vízszennyezés jön létre.

TALAJERÓZIÓ ELLENI VÉDELEM ÉS MINIMÁLIS TALAJBORÍTÁS

Ha egy gazdálkodó valamely parcellája 12%-nál meredekebb lejtésű területnek minősül (Magyarázat 5.), arra bizonyos termesztési korlátok vonatkoznak. Az érintett parcellán dohány, cukorrépa, takarmányrépa, burgonya és csicsóka egyáltalán nem termeszthető.

Magyarázat 5. ▸ Amennyiben az adott tábla összterülete 2 hektárnál kisebb, akkor csak abban az esetben számít 12%-nál meredekebb lejtésűnek, ha több mint a fele 12%-nál nagyobb lejtésű területen helyezkedik el. Amennyiben az adott tábla összterülete 2 hektár vagy annál nagyobb, akkor abban az esetben számít 12%-nál meredekebb lejtésűnek, ha a parcellán belül a 12%-nál nagyobb lejtésű terület nagysága meghaladja az 1 hektárt.

Nemcsak a 12%-nál meredekebb lejtésű területekre vonatkozik, hogy nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után fenn kell tartani a minimális talajborítást. A vonatkozó jogszabály három lehetőséget biztosít a gazdálkodó számára. Ezek közül a gazdálkodó választja ki, hogy mely feltétel betartása mellett termeszti a kultúrnövényeket a parcellán.

A gazdálkodó dönthet úgy, hogy a nyári és őszi betakarítású kultúrák lekerülése után őszi kultúra vetésével valósítja meg az előírt kötelezettség teljesítését. Másik lehetőség, hogy a nyári betakarítású elővetemény tarlóját a betakarítást követően

6

szeptember 30-ig megőrzi, és gyommentes állapotban tartja. Ennek érdekében legfeljebb a sekély tarlóhántás és ápolás, illetve a középmély vagy mély talajlazítás elvégzése megengedett (kivéve a nitrátérzékeny területeken előforduló tavaszi vetésű kultúrák esetében, ahol szeptember 1-től végezhetőek el a szintvonalakkal párhuzamosan a talajelőkészítő munkák, tekintve hogy e területeken a trágya kijuttatása és bedolgozása csak október 31-ig engedélyezett.).

Harmadik lehetőségként másodvetésű takarónövényt kell vetni, amely a nyári betakarítású elővetemény lekerülését követően a talaj takarását biztosítja (6. kép talajtakaró hiányából eredő erózió).

ÉGETÉSI TILALOM

7

A tarló, nád, növényi maradvány, valamint a gyepek égetésére vonatkozó tilalom minden kölcsönös megfeleltetésben érintett kedvezményezett gazdaságának teljes területére érvényes. Kivételes esetben a tilalmat feloldhatja, az élelmiszerlánc-felügyeleti szerv, ha zárlati károsítókkal való fertőzés miatt, vagy az illetékes természetvédelmi hatóság, ha egyedi természetvédelmi okokból hozott hatósági határozatban foglalt kötelezettség végrehajtása végett kerül sor az égetésre. Ennek értelmében, ha egy gazdálkodó rendelkezik a két hatósági határozat valamelyikével, akkor az adott területen az égetés megengedett.

TÁJKÉPI ELEMEK MEGŐRZÉSE

8

Az uniós követelményeknek megfelelően kiemelten fontos feladat a táj jellegzetes elemeinek megőrzése, védelme. Ennek köszönhetően kerültek 2010-ben a kunhalmok (Magyarázat 6.) (7. kép) és a gémeskutak (Magyarázat 7.) (8. kép) Magyarországon a védendő tájképi elemek körébe.

9

Magyarázat 6. ▸ Kunhalom: a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 23. § (3) bekezdés f) pontja szerinti objektum, a MePAR-ban meghatározott és feltüntetett területi kiterjedéssel (olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak). A kunhalmok nem természetes eredetű felszínformák, hanem emberi kéz alkotásai. Tájképi értékük mellett természetvédelmi jelentőségüket növeli, hogy a szántóterületek gyűrűjében gyakorta utolsó „szigetként" őrzik a táj természetes állapotára jellemző élővilág elemeit. Táj- és természetvédelmi, kulturális örökségi jelentőségüknek köszönhetően „ex lege" – azaz törvény erejénél fogva – természetvédelmi oltalom alatt áll valamennyi kunhalom.

Magyarázat 7. ▸ Gémeskút: a MePAR-ban rögzített, a föld felszíne felett található vízkiemelő szerkezet, amely a kétkarú emelő elvén működik.

2014-től a tájképi elemek kibővítésre kerültek a szántóval körülhatárolt fa- és bokorcsoportokkal, majd a 2015. évtől kezdődően már azok a fa- és bokorcsoportok is tájelemként vannak nyilvántartva, melyek a szántóterülettel határosak. Tehát a továbbiakban nemcsak a minden oldalról szántóval körülvett fa- és bokorcsoportok számítanak tájképi elemnek, hanem azok is, amelyek valamely oldalról a szántóval érintkeznek (9. kép).

10

11

Ezen felül szintén 2015-től a tájelemek között tartjuk nyilván a magányosan álló fákat (10. kép) és a szántóterületen elhelyezkedő kis kiterjedésű tavakat (11. kép).

A gémeskútra vonatkozó előírás nem tartalmazza a kút műszaki állapotának javítását, kizárólag a kút kiindulási állapotának megőrzését írja elő. A gémeskutak állapotának terepi felmérése során a kiindulási állapot rögzítésre került. Tekintettel arra, hogy az előírás lényege a gémeskút – mint tájképi elem – megőrzése, ezért annak üzemeltetése nem feltétel. A vonatkozó rendelet értelmében a kunhalmok területén a fakivágás során tilos a földmű talajának bolygatása. Továbbá – a gyeptelepítés előkészítéséhez szükséges talajmunkák kivételével – bárminemű mezőgazdasági talajmunka végzése tilos. Az előírás célja a halomtest fennmaradásának biztosítása, a HMKÁ további követelményeinek való megfelelés mellett. A szabályozás azonban gyeptelepítés elvégzésére nem kötelezi a gazdálkodókat.

Fa- és bokorcsoportok valamint a tavak tekintetében oly módon kell biztosítani a védelmet, hogy a teljes naptári év során megfeleljenek a vonatkozó rendeletben meghatározott definíciónak (Magyarázat 8. és 9.) A tájelemként nyilvántartott magányos fák (Magyarázat 10.) kivágása nem megengedett.

2017 évtől kezdődően a Kivágási tilalomra vonatkozó előírás is beemelésre került az előírások körébe, mely szerint a gazdaság területén lévő bármely fát, bokrot és sövényt a március 1. és augusztus 31. közötti költési és fiókanevelési időszakban nem lehet kivágni.

Magyarázat 8. ▸ Fa- és bokorcsoport: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben meghatározott és feltüntetett, 100 m²-nél nagyobb legfeljebb 5000 m², jellemzően nem vonalas kiterjedéssel rendelkező, legalább 50%-ban fás szárú növényekkel borított terület.

Magyarázat 9. ▸ Kis kiterjedésű tó: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben meghatározott és feltüntetett, legalább 0,01 ha és legfeljebb 0,5 ha területű, szántóval körülvett, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, legfeljebb 10 m széles part menti vegetációval szegélyezett terület.

Magyarázat 10. ▸ Magányosan álló fa: a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben meghatározott és feltüntetett, szántóterületen található olyan egymagában álló fa, amely lombkoronájának átmérője legalább 4 méter.

12

A Kölcsönös Megfeleltetés keretében végzett ellenőrzések a MePAR-ban meghatározott és feltüntetett tájképi elemekre terjednek ki. Fontos kiemelni, hogy ezen objektumok megőrzése környezeti szemontból is fontos azért a tábla részét képezik és területük beleszámít a támogatható területbe. Ezen túlmenően a zöldítési támogatás kapcsán ökológiai fókuszterületként is elszámolhatók.

ÖNTÖZÉSI CÉLÚ VÍZHASZNÁLAT

A víz megőrzésének érdekében az öntözési célú vízhasználat csak az adott területre érvényes öntözési vízjogi üzemeltetési engedély esetén lehetséges (12. kép).
A vízjogi üzemeltetési engedély – az engedélyben meghatározott feltételekkel és az üzemeltetéshez kapcsolódó jogszabályokban hatósági előírásokban meghatározott kötelezettségek mellett – feljogosít a vízilétesítmény használatba vételére és az engedély érvényességi ideje alatt annak üzemeltetésére. Az ellenőrzés során az illetékes hatóság (Kincstár) delegálása alapján a megyei kormányhivatalok az engedély meglétét és annak érvényességét vizsgálja. Amennyiben a gazdálkodó az öntözést szolgáltatásként veszi igénybe, és a cég rendelkezik érvényes üzemeltetési engedéllyel, valamint a gazdálkodó megfelelő dokumentumokkal igazolni tudja, hogy a szolgáltatásukat igénybe vette, úgy az öntözési tevékenység megfelel az előírásoknak. Továbbá felhívjuk a figyelmet, hogy az ügyfélnek az egységes kérelemben meg kell jelölnie azokat a táblákat, amelyeken öntözési tevékenységet kíván végezni. Abban az esetben, ha az ügyfél a kérelembenyújtási időszak után olyan táblán kezd mezőgazdasági célú öntözésbe (pl. aszály következtében), amelynél az egységes kérelmen ezt még nem tudta jelezni, akkor ennek tényét az egységes kérelem adatváltozás felületen pontosításként be kell jelenteni.

VÍZVÉDELMI SÁVOKRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

A 2012-től betartandó előírás szerint nem juttatható ki műtrágya a felszíni vizek partvonalától mért 2 méteres sávban, illetve nem juttatható ki szerves trágya az állóvizek partvonalától mért 20 méteres sávban, a völgyzárógátas halastavak (Magyarázat 11.) és egyéb felszíni vízfolyások esetében a partvonaltól mért 5 méteres sávban. Ez utóbbi esetben a védőtávolság 3 m-re csökkenthető, amennyiben a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 m-nél nem szélesebb és 1 ha-nál kisebb területű. A legeltetett állatok által elhullatott trágyára nem vonatkoznak a védőtávolságok.
A szóban forgó felszíni vizek a MePAR-ban megjelenítésre kerülnek, mely a gazdálkodók számára az Egységes Kérelem igénylésekor is látható. Az előírás betartása csak a MePAR-ban feltüntetett felszíni vizekre vonatkozik. Fontos kiemelni, hogy a vízvédelmi sávok területe – amennyiben azok támogathatóként vannak nyilvántartva – az igényelt tábla részét képezik, tehát művelésben tartásuk és a gazdálkodás nem tiltott, a korlátozás kizárólag a trágyakijuttatásra vonatkozik (13. kép).

Magyarázat 11. ▸ Völgyzárógátas halastó: olyan keresztgátas halastó, amely állandó vízfolyások duzzasztásával jön létre, és amelyen a tápláló vízfolyás keresztül folyik.

TILOS

- A 12%-nál nagyobb lejtésű területen a dohány, a cukorrépa, a takarmányrépa, a burgonya és a csicsóka termesztése.
- Tarló, nád, növényi maradvány, valamint gyepek égetése.
- A felszíni vizek környezetében meghatározott védősávon belül a trágya kijuttatás.
- A felszín alatti vízbe szennyező anyag közvetett vagy közvetlen bevezetése.

13

TIPPEK

- Az egységes kérelem beadó felületének térkép nézetén, valamint a mepar.hu weboldalon található „MePAR böngésző”-n is megjeleníthetők a HMKÁ-ban védendő tájképi elemek és a 12%-nál meredekebb lejtésű területrészek.
- A KM keretében megőrzendő, MePAR-ban feltüntetett kunhalmok között a korábbi évek során szántott halmok is szerepelnek, erre a talajmunkák megkezdésekor különösen érdemes figyelemmel lenni.
- A kunhalmok és gémeskutak nyilvántartása elérhető a Kincstár honlapján (www.mvh.allamkincstar.gov.hu) keresztül a fizikai blokkazonosító, a középponti koordinátapár, valamint kunhalmok esetében a sugár feltüntetésével.
- Azokon a - támogatható területen lévő - parcellákon is be kell tartani a HMKÁ előírásokat, amelyekre a kérelmező nem kért támogatást, mert az előírások a gazdaság teljes területére vonatkoznak.
- A vetésváltás szempontjából a takarmánykukorica, a silókukorica, a pattogatni való kukorica és a csemegekukorica egy kategóriába tartozik, azaz ezek felváltva történő vetése esetén is a negyedik évben már más növényt kell vetni.
- Amennyiben a telepen üzemanyagkút van, körülötte az olajos csurgalékvíz összegyűjtésére betontálcát kell kialakítani, és az összegyűjtött vizet olajfogón kell átvezetni.

TIPIKUS HIBÁK

- A 12%-nál meredekebb lejtőn való termesztéshez kapcsolódóan fontos a pontos gazdarajz készítése. Az ellenőrzés nem tudja elfogadni a feltételeket nem teljesítő olyan eseteket, amikor a gazdarajz ugyan a jelölés szerinti 12%-nál meredekebb területen kívülre esik, de a valóságban azon belül helyezkedik el.
- Ha több gazda ténylegesen (vagy részben) együtt műveli szomszédos parcelláit, akkor az előírások be nem tartásából származó szankciók valamennyi gazdát érintik, bármely részén is legyen a „meg nem felelés” az egybeművelt táblának. Célszerű tehát az azonos kultúrát termesztők esetében a parcellahatárok látható jelölése a területen.
- Öntözési célú vízhasználat esetében a gazdálkodó nem rendelkezik érvényes üzemeltetési vízjogi engedéllyel.
- A gazdálkodó a másodvetést nem jelenti be az e-kérelmen. A másodvetés egységes kérelmen történő bejelentése kötelező.
- A felhagyott kutakat, elsősorban ásott kutakat gyakorta használják szennyvízszikkasztásra. A műtrágyát esetenként fedetlenül úgy tárolják, hogy alattuk nem található vízzáró aljzat (például beton aljzat), amivel az összegyűlő csurgalékvizet megfelelően el lehet vezetni. Ugyancsak gyakori, hogy az olaj és az üzemanyag tárolása nem megfelelő.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
Az Európai Parlament és a Tanács 1306/2013/EU rendelete (2013. december 17.) a közös agrárpolitika finanszírozásáról, irányításáról és monitoringjáról és a 352/78/EGK, a 165/94/EK, a2799/98/EK, a 814/2000/EK, az 1290/2005/EK és a 485/2008/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

Hazai jogszabály
Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet

JFGK 1:
A VIZEK MEZŐGAZDASÁGI EREDETŰ NITRÁTSZENNYEZÉS ELLENI VÉDELME

A követelmények célja
A mezőgazdasági tevékenységből származó nitrát vegyületek által okozott vízszennyezés csökkentése, illetve megelőzése a nitrátérzékeny területeken.

Mire vonatkozik az ellenőrzés? Nitrátérzékeny területen a helyes mezőgazdasági gyakorlat (HMGY) szabályainak betartását ellenőrzi a hatóság. A HMGY előírásai a következőkre terjednek ki:

- Szerves trágyával kijuttatható nitrogén (N) hatóanyag mennyiségi korlátozásának betartása.
- Lejtős területen, felszíni vizek környezetében történő trágyázás feltételei.

!

TRÁGYA KIJUTTATÁSI TILALMAK.

Hígtrágya mezőgazdasági területen történő felhasználására vonatkozó engedély vagy a kijuttatás bejelentéséről szóló igazolás megléte. A műtrágya felhasználásához szükséges talajvizsgálati eredmények megléte. Trágyatárolóra vonatkozó követelmények betartása.

KÖVETELMÉNYEK

Nyilvántartásvezetés
Folyamatos nyilvántartást kell vezetnie a nitrátérzékeny területen minden gazdálkodónak, nitrátérzékeny területen kívül pedig a magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó mértékben állattartást végzőknek (Magyarázat 1.).

Magyarázat 1. ▸ A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet definíciója szerint magánszemélyek háztartási igénye vegyes állattartás esetén összesen 5 számosállat/ingatlan, baromfi esetén 3 számosállat/ingatlan mértéket egyidejűleg nem haladja meg.

A szervestrágya-kijuttatás mennyiségi korlátjának betartása
Mezőgazdasági területre évente szerves trágyával kijuttatott N hatóanyag mennyisége nem haladhatja meg 170 kg/ha értéket, beleértve a legeltetés során az állatok által elhullajtott trágyát, továbbá a szennyvizekkel, szennyvíziszapokkal és szennyvíziszap-komposzttal kijuttatott mennyiséget is (1. kép).

Lejtős területen történő trágyázás 12%-nál meredekebb lejtésű területre műtrágya és szerves trágya csak a jogszabályi feltételek mellett alkalmazható. 17%-nál meredekebb lejtésű területre trágya nem juttatható ki, kivéve a legelő állatok által elhullajtott trágyát.

1

2

Hígtrágya kijuttatás
Hígtrágya csak talajvédelmi tervre alapozottan, a talajvédelmi hatóság felé történő bejelentést követően használható fel mezőgazdasági területen (2. kép). 6%-os terepesés felett, pedig csak csúszócsöves (csőfüggönyös) eljárással vagy injektálással juttatható ki 12%-os lejtésig.

Műtrágyázás
Nitrátérzékeny területen a szükséges műtrágya mennyiséget 5 évnél nem régebbi talajvizsgálat alapján kell meghatározni, figyelembe véve a tápanyag-gazdálkodásra vonatkozó egyéb szempontokat is.

Szerves trágya termőföldön történő tárolása
Istállótrágya mezőgazdasági területen történő tárolása során be kell tartani az ideiglenes tárolásra vonatkozó előírásokat (3. kép).

Trágyatárolóra vonatkozó előírások (katasztrófavédelmi igazgatóság ellenőrzi)
Állattartó telepen képződött trágyát szivárgásmentes, szigetelt, műszaki védelemmel ellátott tárolóban kell gyűjteni. A trágyatároló kapacitásának legalább 6 havi trágya befogadására kell elegendőnek lennie (4. kép).

Silótároló (katasztrófavédelmi igazgatóság ellenőrzi)
Amennyiben a gazdálkodó rendelkezik silótárolóval, akkor a tároló aljzatának és a keletkező silólé összegyűjtésére szolgáló aknának meg kell felelnie a szivárgásmentességi előírásoknak.

Engedélyhez illetve bejelentési kötelezettséghez kötött tevékenység esetén a hatóság ellenőrzi az előírt engedélyek meglétét és érvényességét illetve a bejelentés megtörténtét.

3

4

A nitrátérzékeny területen gazdálkodónak valamint a nitrátérzékeny területen kívül a magánszemélyek háztartási igényeit meghaladó mértékben állattartást végzőnek, folyamatos nyilvántartást kell vezetnie. Ez a nyilvántartás a gazdálkodási napló tápanyag-gazdálkodásra, trágyázásra, parcellaművelési adatokra, valamint állattartásra vonatkozó lapjainak a vezetését, vagy pedig ettől esetleg eltérő formátumban, de adattartalmilag megegyező nyilvántartás vezetését jelenti.

Az ellenőr, az ellenőrzés során a gazdálkodói nyilvántartásból számolja ki a mezőgazdasági területre szerves trágyával, szennyvízzel, szennyvíziszappal, és szennyvíziszap-komposzttal kijuttatott nitrogén hatóanyag mennyiségét. Legelőterületnél a határértékbe beleszámít a legeltetés során az állatok által elhullajtott trágya nitrogén hatóanyagának mennyisége is. A kijutatott szerves eredetű nitrogén hatóanyag mennyisége éves szinten nem haladhatja meg a 170 kg/ha értéket. A legeltetésből, továbbá az állattartó telepről származó kijuttatásra kerülő nitrogén hatóanyag mennyiségének meghatározásához az 59/2008. FVM rendelet 1. számú mellékletében meghatározott értékekkel kell számolni. A szennyvíz, szennyvíziszap, valamint szennyvíziszap-komposzt kijuttatása engedélyhez, a hígtrágya kijuttatása bejelentéshez kötött tevékenység. Ezek esetében az engedélyben, illetve a bejelentésről szóló igazolásban szereplő mennyiséggel kell számolni. A N hatóanyag mennyiségének megállapításához a laborvizsgálati eredménylap is segítséget ad.

A 17% feletti lejtéssel rendelkező területekre trágya nem juttatható ki. A 15% feletti lejtős területeken található ültetvények esetében istállótrágya kijuttatása csak az illetékes talajvédelmi hatóság által jóváhagyott talajvédelmi tervnek megfelelően történhet. A műtrágyát 12%-nál nagyobb lejtőn haladéktalanul be kell dolgozni, amit az ellenőr a terület szemrevételezésével ellenőriz.

Negatív Példa 5

A műtrágya felhasználás feltétele, hogy a gazdálkodó rendelkezzen 5 évnél nem régebbi talajvizsgálati eredménnyel. A kijuttatandó műtrágya mennyiségét talajvizsgálatra alapozottan kell meghatározni. Vízjárta, pangóvizes területen, valamint alagcsövezett táblán, továbbá október 31. és február 15. között mezőgazdasági művelés alatt álló táblán, valamint fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajon (5. kép negatív példa) ideiglenes trágyakazal nem létesíthető elszivárgás elleni védelem nélkül.

Ezeket figyelembe véve, ideiglenes trágyakazal mezőgazdasági táblán csak abban az esetben létesíthető, ha nincs felszíni víz 100 m távolságon belül. Az ideiglenes trágyakazalban a trágya maximum 2 hónapig tárolható, és azt minden évben más helyszínen kell kialakítani. Az adott évben felhasználandó mennyiségnél több istállótrágya ideiglenes trágyakazalban a mezőgazdasági művelés alatt álló táblán nem tárolható.

Az állattartó telepen képződött istállótrágyát, és hígtrágyát szivárgásmentes, szigetelt, műszaki védelemmel ellátott tárolóban kell gyűjteni úgy, hogy a trágyatároló kapacitása elegendő legyen 6 havi trágya befogadására. A fenti követelménynek legkésőbb 2014. december 31-ig meg kellett felelnie minden nitrátérzékeny területen lévő állattartótelep istálló és hígtrágya-tárolójának, ahol az állatállomány mérete meghaladta az egy háztartás igényét (Magyarázat 1.). A 2013. szeptember 1-jétől kijelölt nitrátérzékeny területeken üzemelő állattartó telepek hígtrágyatárolói vonatkozásában 2015. december 22-ig kellett az előírásokat teljesíteni.

Amennyiben a képződött trágya a gazdálkodó termőföld területein nem kerül felhasználásra, hanem azt rendszeres időközönként elszállítják (pl. biogáz alapanyagként), úgy a trágyatároló kapacitásának akkorának kell lennie, hogy két szállítás között a trágya tárolását biztosítsa. Legeltetéses állattartás esetén a tároló kapacitását az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani. Ha mélyalmos tartás esetén

a képződött trágya és karámföld az előírások figyelembe vételével közvetlen kijuttatásra kerül termőföldre, akkor trágyatároló építése nem szükséges.

A nitrátérzékeny területeken kívül eső állattartó telepeken a Víz Keretirányelv előírásai miatt a trágyatárolókat a leghatékonyabb megoldást kielégítő műszaki védelemmel kell ellátni mind a hígtrágya tárolók, mind az istállótrágya tárolók esetén.

A környezetszennyezés elkerülése érdekében meghatározásra került a téli trágyázási tilalmi időszak, amely minden évben október 31-től február 15-ig tart. Mezőgazdasági területre a tilalmi időben tilos a szerves és műtrágya kijuttatása, kivéve az őszi kalászosok fejtrágyázását, ami már február 1-től engedélyezett.

Fagyott, vízzel telített vagy összefüggő hóval borított talajra a tilalmi időszakon túl sem lehet trágyát kijuttatni (6. kép negatív példa).

A trágyázás során a tápanyagok semmilyen módon (szivárgás vagy erózió) nem juthatnak be a felszíni és felszín alatti vizekbe (7. kép).

Ennek érdekében nem juttatható ki műtrágya a felszíni vizek partvonalának 2 méteres sávjában, szerves trágya a tavak partvonalától mért 20 méteres sávban, egyéb felszíni vizektől mért 5 méteres sávban, valamint forrástól, emberi fogyasztásra, illetve állatok itatására szolgáló kúttól mért 25 méteres körzetben. A szerves trágya kijuttatásakor, az egyéb felszíni vizektől mért védőtávolság 3 m-re csökkenthető, ha a mezőgazdasági művelés alatt álló tábla 50 m-nél nem szélesebb és 1 hektárnál kisebb területű. A meghatározott védőtávolságok nem vonatkoznak a legeltetett állatok által elhullajtott trágyára, amennyiben az az itatóhely megközelítése miatt következik be.

Könnyen oldódó nitrogén trágyát tilos kijuttatni a betakarítás után, ha megfelelő talajfedettséget biztosító növény vetésére 15 napon belül nem kerül sor. Betakarítást követően a származadványok lebontása érdekében nitrogéntrágyát, az 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet 3. számú mellékletének C) pontjában meghatározott mennyiség figyelembevételével lehet alkalmazni.

A nitrátérzékeny területek:

- a MePAR (Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer) szerinti fizikai blokkok szintjén közzétett a 43/2007. (VI. 1.) FVM rendeletben szereplő blokkok;
- az egységes környezethasználati engedélyezési eljárás alá tartozó állattartó telepek (40 000 férőhely baromfi, 2000 férőhely (30 kg-on felüli) sertés, 750 férőhely anyakoca), valamint az állattartó telephez tartozó trágyatárolók területe;
- a nagy létszámú állattartó telepek (az állategészségügyi szabályok szerint: harminc ló, vagy ötven szarvasmarha, vagy kétszáz juh, kecske vagy száz sertés, vagy kettőezer broiler baromfi, vagy ötszáz kifejlett baromfi (tyúkfélék, víziszárnyasok, pulyka stb.) vagy ötven strucc, vagy ötven anyanyúl és szaporulata, ötven prémes állat), valamint az állattartó telephez tartozó trágyatárolók területe, illetve a külön jogszabály szerinti trágyafeldolgozás területe;

6 Negatív Példa

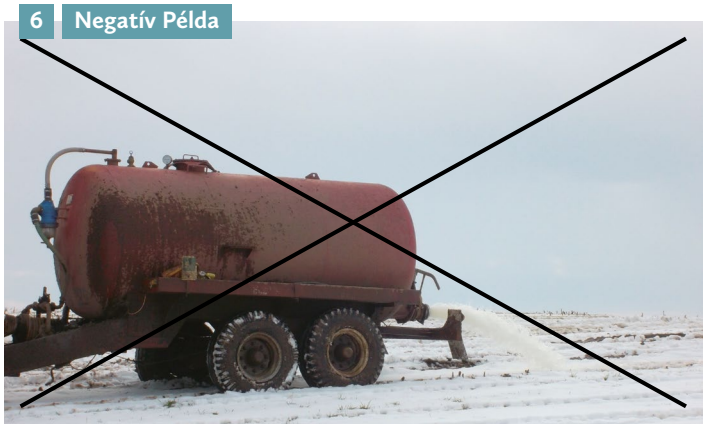

7

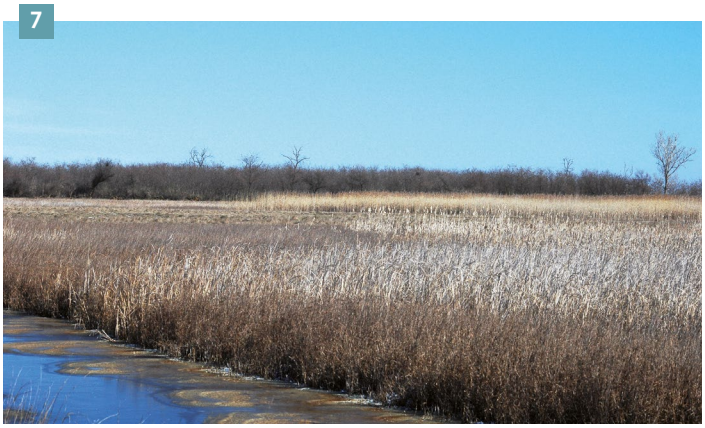

TILOS

- A trágyakijuttatás nitrátérzékeny területen október 31-től február 15-ig.
- Az őszi kalászosok fejtrágyázása február 1. előtt.
- Fagyott, vízzel telített, összefüggő hótakaróval borított talajra trágyát kijuttatni.
- Műtrágya és szervestrágya a felszíni vizek partvonalától mért védőtávolságon belüli kijuttatása.
- 170 kg/ha/év nitrogén hatóanyag érték feletti szerves eredetű trágya kijuttatása.
- Hígtrágya kijuttatása 12% felett.
- Trágya kijuttatása 17 %-nál nagyobb lejtésű területre.
- Kijuttatni könnyen oldódó nitrogén trágyát a betakarítás után, amennyiben megfelelő talajfedettséget biztosító növény vetésére 15 napot követően nem kerül sor, vagy a származadványok lebomlása azt nem igényli.

TIPPEK

- A nitrát adatlap időben, azaz naptári évet követő év január 1.-től március 31-ig történő elektronikus beküldésére gondot kell fordítani.
- Legeltetéses állattartás esetén a tároló kapacitását csak az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani.
- A talajvizsgálati eredménylapot a következő talajvizsgálat időpontjáig – 5 évig érvényes a talajvizsgálat – célszerű megőrizni.
- A trágyatároló építésével, valamint a trágya szállításával kapcsolatos dokumentumokat, bizonylatokat a támogatási időszakot követően is célszerű megőrizni.
- A gazdálkodó a használatában álló földterület nitrátérzékenységéről az egységes kérelem beadásakor a beadófelületen, ill. egész évben a MePAR böngészőben (mepar.hu) talál információt

TIPIKUS HIBÁK

- A gazdálkodási nyilvántartás teljes hiánya vagy nem naprakész vezetése.
- A nitrogén hatóanyag pontatlan számítása.
- A trágyakihordási tilalmi időszak figyelmen kívül hagyása.
- Műtrágya használat esetén a talajvizsgálati eredmény hiánya.
- Ideiglenes trágyakazal helyének hibás megválasztása (pl. felszíni víztől mért távolsága 100 m-en belül található).
- Ideiglenes trágyakazal 2 hónapnál tovább marad a területen vagy a trágyaszarvasban tárolt trágya mennyisége meghaladja a táblán az adott évben felhasználandó mennyiséget.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
A Tanács 1991. december12-i 91/676/EGK irányelve a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről 4. és 5. cikk

Hazai jogszabály
A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméhez szükséges cselekvési program részletes szabályairól, valamint az adatszolgáltatás és nyilvántartás rendjéről szóló 59/2008. (IV.29.) FVM rendelet 4. § (1)-(8); 5.§, 6.§, (1) (3)-(5); (7),(9), 9.§, 10.§,(1),(2).

A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II.7.) Korm. rendelet.

JFGK 2: A VADON ÉLŐ MADARAK VÉDELME
JFGK 3: A VADON ÉLŐ ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK VÉDELME

Mire vonatkozik az ellenőrzés? A Natura 2000 területen, engedélyköteles tevékenységek kapcsán az ellenőrző hatóság az engedély meglétét, valamint érvényességét vizsgálja. A Natura 2000 területek földhasználati szabályai vonatkozásában a legeltetéshez, kaszáláshoz kapcsolódó előírásokra; a trágyázási, öntözési és vegyszerhasználati tilalmakra; valamint a gépi munkavégzésre vonatkozó szabályok betartását ellenőrzi a hatóság. Az ellenőrzés tárgya egyrészt a gazdálkodó által kötelezően vezetendő nyilvántartások, másrészt a helyszíni ellenőrzés során tapasztaltak.
A védett állatfajok egyedének zavarására, károsítására, elpusztítására, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetésére vonatkozó tilalom, valamint a védett állatfajok lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyének lerombolására, károsítására vonatkozó tilalom nem csak NATURA 2000 területeken vizsgálandók, hanem a gazdaság teljes területén. Ezek kapcsán a hatóság azt vizsgálja, hogy a helyszíni ellenőrzés időpontjában van-e egyértelmű jele annak, hogy a gazdálkodó megszegte a számára előírt követelményt.

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

A természeti környezet minőségének megőrzése érdekében a vadon élő madarak, állatok és növények, valamint a természetes élőhelyek védelme.

KÖVETELMÉNYEK

Natura 2000 területeken csak a természetvédelmi hatóság (fővárosi és megyei kormányhivatal) engedélyével lehet:

- A gyepterületeket feltörni, felülvetni.
- Az erdőkről és az erdő védelméről szóló törvény, valamint a fás szárú energetikai ültetvényekről szóló kormányrendelet hatálya alá nem tartozó fát, facsoportot, fás legelőn lévő fát kivágni, telepíteni.
- A gyepterületeken nádat irtani.
- A gyepterületeken október 31. és április 23. között legeltetni.
- A természetvédelmi hatóság hozzájárulása szükséges a Natura 2000 területek erdősítéséhez.

Kötelezően betartandó földhasználati szabályok Natura 2000 gyepterületeken:

- Legeltetéssel, illetve kaszálással kell hasznosítani (1. kép).
- Csak szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
- A kaszálás tervezett időpontját be kell jelenteni a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóságának.
- A terület legalább 5, legfeljebb 10%-át kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni.
- A kaszálás módjának megválasztásánál tekintettel kell lenni az élőhely védelmére.
- A szálas takarmány tárolása a gyepterületen a kaszálást követően a 30 napon túl tilos.
- Az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni a gazdálkodás során (például: 2. kép: bálványfa; 3. kép: aranyvessző; 4. kép: keskenylevelű ezüstfa).
- Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés tilos.

1

Natura 2000 erdőterületeken betartandó szabályok:

- Az erdőtervben szereplő előírásnak megfelelően be kell tartani a tisztítóvágás, gyérítés, készletgondozó használat, fokozatos felújító vágás, szálaló vágás, szálalás esetén az egyes fafajok visszahagyását, az egyedi jellegzetességgel bíró (különösen odvas, böhönc) faegyedek visszahagyását, az álló és fekvő holtfa visszahagyását.
- Egészségügyi fakitermelés esetén be kell tartani a legfeljebb 5 m^3/ha mértékig álló és fekvő holtfa visszahagyására vonatkozó erdőtervben szereplő előírásokat.
- Véghasználat esetén be kell tartani a hagyásfák visszahagyására, valamint a faállomány élőfa készletének 5 százalékos mértékéig a facsoportok visszahagyására vonatkozó erdőtervben szereplő előírásokat.
- Be kell tartani az erdőtervben szereplő a fakitermelés elvégzésére vonatkozó térbeli és időbeli korlátokat.

2

3

GYEPFELTÖRÉS

A Natura 2000 területeken a gyepek fenntartása kiemelt jelentőségű, ezért ezek feltörése a természetvédelmi hatóság engedélyéhez kötött (5. kép). Az engedély nélküli gyepfeltörés komoly bírságot vonhat maga után (Magyarázat 1.). A feltörésen kívül az értékes gyeptársulások megőrzése érdekében a felülvetés szintén a természetvédelmi hatóság engedélyéhez kötött (Magyarázat 2.). A feltörés és a felülvetés nemcsak a természetes növényfajok pusztulását, illetve a társulás természeti értékének csökkenését eredményezik, hanem az ahhoz a gyeptársuláshoz kötődő egyéb állat-

4

5

fajok számára szükséges életteret is megszüntetik.

Magyarázat 1. ▸ Ősgyepek felszántásával a gyeptársulások helyrehozhatatlanul szűnnek meg, és akár több évtizedes munkával állíthatók eredeti állapotúra vissza.

Magyarázat 2. ▸ A helytelen felülvetés esetében egyes idegenhonos fajok úgy terjednek el az őshonos gyeptársulásokban, hogy kiszorítják az értékes, és esetenként védett növényfajokat.

FAKIVÁGÁS

Az erdőnek, illetve a fás szárú energetikai ültetvénynek nem minősülő fajok esetében Natura 2000 területen a természetvédelmi hatóság az illetékes a telepítés és a kivágás engedélyezését illetően. Ennek megfelelően Natura 2000 területen elsősorban gyümölcsfajok telepítése és kivágása esetén szükség van a természetvédelmi hatóság engedélyére (Magyarázat 3.).

Magyarázat 3. ▸ Gyümölcsösök kivágása esetén is szükséges a természetvédelmi hatóság engedélyét megszerezni a tevékenység megkezdése előtt.

ERDŐTELEPÍTÉS

Támogatásra jogosult erdő telepítését a földtulajdonosnak csak erdészeti szakértő (ezirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező erdőmérnök) által készített telepítési-kivitelezési terv alapján lehet kezdeményezni. A tervet az erdészeti hatósághoz kell benyújtani jóváhagyásra. Az engedélyező határozat megállapítja a telepítendő erdő területét, célállományának típusát, az elsődleges rendeltetését, támogatás esetén a támogatható kiegészítő berendezéseket. A telepítés megkezdése előtt – a tárgyévre – éves erdőgazdálkodási tervet kell benyújtani a kérelmezőnek. Ezt határozattal jóváhagyja az erdészeti hatóság. Az ellenőrzés a fenti határozatoknak a meglétére terjed ki. Az erdőtelepítési kivitelezési tervdokumentáció még nem jogosítja fel a gazdálkodót a telepítés megkezdésére. Az erdőtelepítéssel érintett földrészleteket, a munkák elvégzése után 30 napon belül erdőművelési ágúvá kell nyilváníttatni. A művelési ág megváltoztatásához minden szükséges adatot az illetékes földhivatalhoz kell továbbítani.

Az erdőtelepítést az erdészeti hatóság határozatban befejezetté nyilvánítja, ha az erdőtelepítési tervben meghatározott fafaj egyedei megfelelő számban, arányban és minőségben vannak jelen, és a faállomány további pótlást nem igényel.

NATURA 2000 ERDŐTERÜLETEK

Minden erdőrészleten az arra vonatkozó erdőtervben foglaltaknak megfelelően kell betartani a követelményeket. Amennyiben az Erdészeti Hatóság a körzeti erdőtervben meghatározott valamilyen, Natura 2000 jogosultsággal kapcsolatos követelményt adott erdőrészletre vonatkozóan (pl. a fahasználat időbeli vagy térbeli korlátozása), akkor az erdőrészletben ezeket a követelményeket be kell tartani. Erdőtervezés után, az erdőrészletre vonatkozó Natura 2000 támogatáshoz kapcsolódó követelményekről az Erdészeti Hatóság az erdőgazdálkodót levélben tájékoztatja.

GYEPHASZNÁLAT

A földhasználati szabályok az alábbi kötelezettségeket határozzák meg:

- A Natura 2000 gyepterületeket legeltetéssel, kaszálással, illetve ezek kombinációjával kell hasznosítani.
- A területeken kizárólag szarvasmarha, juh, kecske, szamár, ló és bivaly legeltethető.
- Sertés, továbbá szárnyasok (pl. liba) Natura 2000 területen nem legeltethetők.
- A kaszálás tervezett időpontját a tevékenység megkezdése előtt legalább öt

6

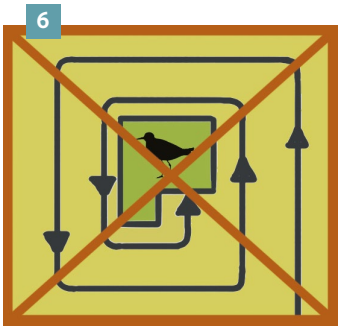

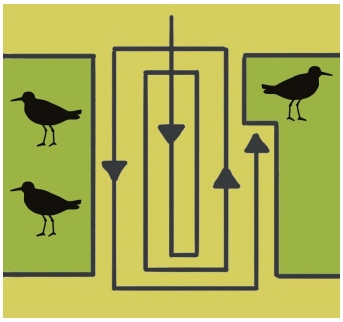

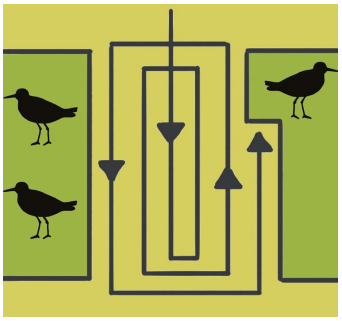

munkanappal a földhasználónak írásban1be kell jelentenie a működési területe szerint érintett nemzeti park igazgatóságnak.

- A gyepgazdálkodással hasznosított parcellák legalább 5%, legfeljebb 10%-át kaszálásonként változó helyen kaszálatlanul kell hagyni. (Magyarázat 4.) Ha a gazdálkodó nem hagy megfelelő mértékű kaszálatlan területeket a parcelláin, de ezt bejelenti a működési területe szerint érintett nemzeti park igazgatósághoz, az jóváhagyja és a gazdálkodó ezt a megfelelő dokumentumokkal támasztja alá, akkor a kölcsönös megfeleltetés keretében nem kerül szankció megállapításra. Ugyanez a helyzet akkor is, ha a terület nagyobb a jogszabályban foglaltaknál.
- A kaszálást a kaszálandó terület középpontjából indulva vagy a táblaszél mellől, az ott élő állatok zárványterületre szorítása nélkül kell elvégezni (6. kép). A kaszálás során vadriasztó lánc használata kötelező (7. kép).

Magyarázat 4. ▸ A kaszálatlan foltok fontos búvóhelyként szolgálnak a gyepen élő állatok számára. A nem kaszált területen a szénahozam-veszteség minimális, ezzel szemben a gazdálkodó komoly mértékben járul hozzá a gyepen élő állatfajok megóvásához. A kaszálatlan területek méretébe a természetvédelmi érdekből hatósági határozattal elrendelt eseti korlátozással érintett területeket is bele kell számolni.

A Natura 2000 gyepterületeken az alábbi tevékenységek elvégzéséhez engedélyt kell kérni a természetvédelmi hatóságtól.

- A nádirtáshoz.
- A gyepterületek feltöréséhez, felülvetéséhez
- Október 31. és április 23. közötti időszakban történő legeltetéshez.
- A vadgazdálkodási létesítmények és berendezések kialakításához a vadászati hatóság engedélye szükséges.

Az engedélyeket meg kell őrizni, mert a helyszíni ellenőrzés során a dokumentumok bemutatása kötelező. A természetes élőhelyek fenntartása érdekében Natura 2000 területeken meg kell akadályozni az inváziós és termőhely-idegen növényfajok megtelepedését és terjedését. Állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel, vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással (Magyarázat 5.). Az inváziós fajok irtása egy gondos gazda számára, saját gazdálkodása érdekében is fontos, hiszen ezen fajok a gyep szénaértékét jelentősen rontják, idővel a gyepként honosított terület csökkenését eredményezik. Az előírás csak az inváziós fajok terjedésének megakadályozását köti ki, a más elcserjésedett terület visszaállítását nem. Hazánkban nem honos növények jelentős környezeti terhelést jelentenek. A selyemkóró (8. kép) is emberi betelepítést követően kezdett el itthon terjeszkedni, és mára komoly természetvédelmi problémát okoz.

7

Magyarázat 5. ▸ Speciális növényvédőszer-kijuttatás az, amikor valamely inváziós vagy termőhely-idegen növényfaj ellen pontos, cseppmentes és célirányos vegyszer-kijuttatással – így különösen a tuskó-, sarj- vagy levélkenés, a pontpermetezés, a tőinjektálás technológia alkalmazásával – történik a védekezés.

Inváziós és termőhely idegen növénynek a 269/2007. Kormány rendelet értelmében az alábbi fajok minősülnek:

- Fásszárúak: akác, amerikai kőris, bálványfa, keskenylevelű ezüstfa, fekete fenyő, erdei fenyő, gyalogakác, kései meggy, zöld juhar.
- Lágyszárúak: alkörmös, japán keserűfű fajok, kanadai aranyvessző, magas aranyvessző, parlagfű, selyemfű, süntök.

Ebből adódóan a nem honos növények termesztése engedélyhez kötött, hogy ne olyan fajok terjedjenek el, amelyek visszaszorítása a későbbiekben komoly energiába kerül.

Túllegeltetés nem történhet a gyepterületeken, ezért fontos a megfelelő állatlétszám meghatározása és a helyes legeltetési terv kidolgozása. Kerülni kell, a túlzott taposási károkat, a növényzet foltokban történő kiszáradását vagy kipusztulását (9. kép).

A túllegeltetés már rövidtávon is a gyepterület kimerülését eredményezi, számos növényfaj nem viseli el a túlzott gyephasználatot, ezáltal a gyepek fajszáma csökken, a fajösszetétele pedig veszít természeti értékéből. A leromlott állapotú gyepek állateltartó képessége, és tápanyagtartalma egyaránt romlik, a túllegeltetett gyepek gyorsabban gyomosodnak, nagyobb eséllyel telepednek meg rajta az inváziós növényfajok, vagyis a gazdálkodónak saját érdeke, hogy a megfelelő legeltetési sűrűségben, megfelelő pihentetési időszakok beiktatásával hasznosítsa a területét.
A Natura 2000 gyepterületekre trágya kijuttatása nem engedélyezett. Kizárólag az adott területen legeltetett állatok elhullajtott trágyájával lehetséges a tápanyag utánpótlás. A mesterséges tápanyag utánpótlás során a nitrogénkedvelő növények, sok esetben gyomfajok kezdenek el szaporodni a területen, ami kedvezőtlenül változtatja meg a gyep fajösszetételét.

Az időszakosan megjelenő belvizes foltok kialakulásakor tilos a felesleges víz elvezetése. Ebben az időszakban oda kell figyelni a legeltetésre is, mert a vizes területen történő legeltetés a gyepfelszín károsodásához is vezethet. A gyepen található vizes területek elsősorban a nyári száraz időszakban nagy segítséget tudnak nyújtani a gazdálkodó számára, hiszen amikor a szárazság miatt a többi területen a gyep „kisült", akkor ezek az eddig vizes foltok tudnak legeltethető gyepet biztosítani (10. kép) (Magyarázat 6.).

Magyarázat 6. ▸ A vizes terület védelmének jelentősége az, hogy a kis területű sekély, gyorsan melegedő vizes foltok speciális élőhelyet biztosítsanak bizonyos növény- illetve állatfajoknak.

Még száraz időszakban sem szabad a gyepeket öntözni. A vadon élő állatok éjszakai nyugalmának megőrzése érdekében tilos gépi munkálatokat folytatni napnyugtától napkeltéig. Nem szabad a lekaszált szálastakarmányt 30 napnál tovább a gyepterületen tartani, annak érdekében, hogy a gyep ne károsodjon, hiszen minél tovább marad a széna a gyepen, annál nagyobb kár keletkezhet az újulatban (11. kép).

8

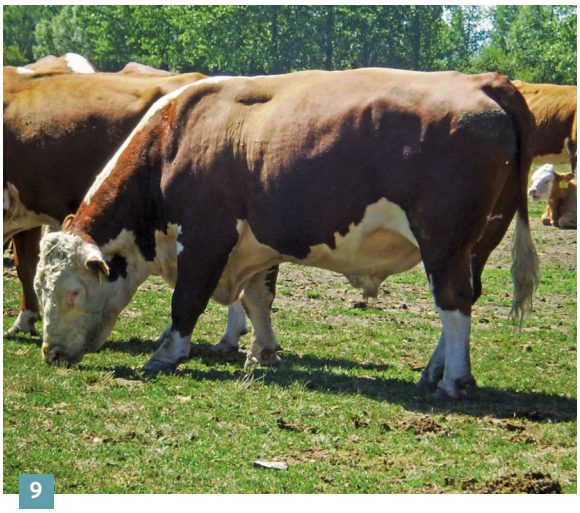
9

10

11

TILOS

Natura 2000 gyepterületeken:
- A gyepterület túllegeltetése.
- Szervestrágya - beleértve a hígtrágyát -, műtrágya és egyéb trágya kijuttatása. Tápanyag-utánpótlás csak a legelő állatok által elhullajtott ürülékből származhat.
- A belvíz gyepterületről elvezetése és a gyepterület öntözése.
- Napnyugtától napkeltéig a gépi munkavégzés.
- Gyepterületen a szálas takarmány tárolása a kaszálást követő 30 napon túl.
- Minden olyan tevékenység, amely a gyepfelszínen maradandó károsodást okoz.

A gazdaság teljes területén:
- A védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése.
- A védett állatfajok lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyének lerombolása, károsítása.

TIPPEK

Gyepterületek felülvetése esetén olyan gyepalkotó fajokat kell vetni, ami a területre jellemző gyeptársulás alkotó faja, ezáltal a fűhozam növelésével egy időben a gyep természeti értéke is javul. A működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatóság szakemberei tanácsot adnak az adott területre jellemző gyeptársulásokról, és ötleteket a felülvetés módjára. Kaszálatlan foltot a géppel nehezen hozzáférhető, valamint az alacsony fűhozamot biztosító parcella részeken ajánlott kialakítani, lehetőleg a tábla szélével érintkezően kaszálásonként eltérő helyen. Inváziós növényfajok mechanikus irtásának legkézenfekvőbb módja a tisztító kaszálás. Az optimális kaszálási időszak a virágzás kezdetekor van, mert így az invazív fajok nem tudnak magot érlelni, és tovább terjedni a gyepterületen.

TIPIKUS HIBÁK

- A leggyakoribb hiba a kaszálási szándék, írásban történő bejelentésének elmaradása.
- Natura 2000 területen az erdészeti hatóság engedélye mellett nem kéri ki a gazdálkodó a természetvédelmi hatósági engedélyt akác, illetve fenyő telepítése esetén.
- A szükséges engedélyek nélküli erdőtelepítés, illetve nem a termőhelynek megfelelő fafajjal történő erdőtelepítés. (Mindkettőnek következménye lehet, az ún. beszántás! Jobb esetben fennmaradási határozatot kell kérni.)
- Sokszor látni foltokban kipusztult gyepeket, amelyeket a területen hagyott bálák okoznak. A nem megfelelő gyepkezelés hatására az inváziós növényfajok gyorsan meg tudnak telepedni, ezek azonban odafigyeléssel megelőzhetők lennének.
- A terület kaszálása során a gazdálkodó nem hagy kaszálatlan sávokat.
- Előfordul, hogy a területet nem használják sem legeltetéssel, sem kaszálással.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
Az Európai Parlament és a Tanács 2009. november 30-i 2009/147/EK irányelve a vadon élő madarak védelméről 3. cikk (1) bekezdése, a 3. cikk (2) bekezdésének b) pontja, a 4. cikk (1), (2), (4) bekezdése
A Tanács 1992. május 21-i 92/43/EGK irányelve a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről 6. cikk
Hazai jogszabály
Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 9. § (2) a) c),
A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet 3., 4., 5. §.
Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló VP4-12.2.1-16 számú pályázati felhívás.
Valamint az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések részletes szabályairól szóló VP4-12.1.1-16 számú pályázati felhívás.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

A www.natura.2000.hu honlapon

Területi felügyelőségek elérhetőségei:
https://www.kornyved.hu/hirek/157-a-kornyezetvedelmihatosagok-elerhetosegei.html

Területileg illetékes Nemzeti Parkok elérhetőségei:
http://magyarnemzetiparkok.hu/kapcsolat/

Az erdőtelepítéssel kapcsolatban a területileg illetékes Járási Hivatalok Erdészeti Osztályainak ügyfélszolgálatán érdemes érdeklődni.

JFGK 4: ÉLELMISZER-BIZTONSÁGRA VONATKOZÓ ELJÁRÁSOK

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

A gazdálkodót terheli a felelősség azért, hogy az általa felhasznált anyagok és az általa forgalomba kerülő termékek élelmezési és takarmányozási szempontból biztonságosak legyenek, így biztosítva az uniós agrárpolitika reformjának egyik legfőbb célkitűzését, a fogyasztók megfelelő minőségű, egészséges élelmiszerhez való jogát (Magyarázat 1.), (1. kép).

Az élelmiszerbiztonságot garantálni kizárólag úgy lehet, ha az adott termék „útja" során minden egyes, a termék előállításában és szállításában részt vevő szereplő (termelő, feldolgozó, csomagoló, kereskedő stb.) azonosítható. Az azonosítás mellett azt is tudnunk kell, hogy melyik szereplő milyen műveleteket hajtott végre a terméken, milyen egyéb anyagokat használt fel annak előállítása vagy feldolgozása során.

Kit ellenőriz az illetékes hatóság a kölcsönös megfeleltetés ezen követelményei kapcsán? A területileg illetékes élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal munkatársai a növénytermesztőket és az állattartókat ellenőrzik a követelmény vonatkozásában.

Mit ellenőriz az illetékes hatóság a követelmények betartása kapcsán? A hatóság azt vizsgálja, hogy a gazdálkodó megfelel-e az élelmiszer- és takarmányhigiéniai előírásoknak. Ellenőrzi, hogy a gazdálkodó megfelelő rendszert működtet-e a nyomon követhetőség biztosítására, naprakészen és pontosan vezeti-e a nyilvántartásait, megfelelő intézkedéseket hoz-e, amennyiben élelmiszer- vagy takarmánybiztonsági követelményeknek nem felel meg a terméke, vagy gyanú áll fenn, hogy nem felel meg. Továbbá a hatóság azt is vizsgálja, hogy a gazdálkodó betartja-e a helyes állatetetési gyakorlatot és biztosítja-e a fejés megfelelő higiéniás körülményeit, illetve betartja-e a tojástárolásra vonatkozó előírásokat. Van-e igazolása arról, hogy a bivaly, szarvasmarha, juh vagy kecske állománya brucellózistól és gümőkórtól mentes. Az ellenőrzés során a hatóság azt is ellenőrzi, hogy a gazdálkodó helyesen használja-e az állatgyógyászati készítményeket, növényvédő szereket és biocidokat, illetve a hulladékok és veszélyes anyagok tárolása megfelel-e az előírásoknak.
Az előzőekben ismertetett alapelvek mentén külön követelménycsoportok meghatározására kerül sor az állattartók (speciális követelmény a tej- és tojást termelők számára), a növényi eredetű élelmiszert és takarmányt előállítók részére.

ÁLLATTARTÓKRA ÉS NÖVÉNYTERMESZTŐKRE EGYARÁNT VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK:

1

Nyomon követhetőség:
A nyomon követhetőség érdekében az élelmiszer-vállalkozó naprakész nyilvántartást vezet az általa előállított, forgalmazott termékekkel kapcsolatosan. A nyilvántartás tartalmazza az alapanyag beszállítókra, illetve a vállalkozás által előállított végterméket, élelmiszert, illetve takarmányt vásárlókra vonatkozó jogszabályban előírt információkat. Az élelmiszereket (a zöldség-gyümölcs termékek esetében a speciális szabályok figyelembe vételével), takarmányokat a nyomon követhetőség érdekében el kell látni címkékkel vagy azonosító eszközökkel.

A zöldség-gyümölcs termékek esetében a termelő által saját gazdaságában előállított terméket, közvetlenül a fogyasztónak személyes felhasználásra történő eladás kivételével jelöléssel kell ellátni. Az előírt jelölési információkat (a termékek nevét és származási országát, adott esetben – ha a termékspecifikus forgalmazási minőségszabvány megköveteli – a minőségi osztályt, fajtát vagy kereskedelmi típust, vagy

azt a tényt, hogy a terméket feldolgozásra szánták) a csomagolás egyik oldalán jól látható helyen, olvashatóan kell feltüntetni, vagy egy címkén, amely a csomagolási egység szerves része, vagy a csomagolási egységhez van rögzítve.

Amennyiben a gazdálkodó értesült arról, hogy terméke nem tesz eleget az élelmiszer-biztonsági követelményeknek, megteszi a szükséges intézkedéseket, és szükség esetén kivonja a piacról az érintett terméket.

A nyomon követés biztosításához szükséges a bizonylatok, dokumentációk megőrzése, ellenőrzés során történő bemutatása.

Hulladékok és veszélyes anyagok megfelelő tárolása
Az előállítónak gondoskodnia kell arról, hogy a veszélyes anyagokat és hulladékokat az előírásoknak megfelelően tárolja és semmisítse meg, továbbá a veszélyes anyagok ne kerüljenek kapcsolatba a vállalkozásból kikerülő termékekkel (2. kép).

NYOMON KÖVETHETŐSÉG

Az ún. nyomon követhetőség követelménye azt jelenti, hogy a gazdálkodónak naprakészen tudnia kell a nyilvántartásaiból a következőket: kitől milyen alap- és segédanyagokat szerzett be, illetve milyen vállalkozásoknak szállított a saját gazdaságában megtermelt/előállított/csomagolt élelmiszerekből, takarmányokból.

Az élelmiszer- és takarmány-vállalkozóknak gondoskodniuk kell arról, hogy azonosítani tudják a forrásokat, ahonnan az általuk felhasznált termék, illetve az élelmiszerbe vagy takarmányba bekerülő vagy vélhetően bekerülő egyéb anyag származik. A vállalkozóknak olyan rendszereket és eljárásokat kell alkalmazniuk, amelyek lehetővé teszik, hogy az összegyűjtött és dokumentált információkat eljuttathassák az illetékes hatóságokhoz, abban az esetben, ha azok kérik. A rendszer az „egy lépés vissza, egy lépés előre" elvén működik, amely a vállalkozók számára a következőket jelenti:

- rendelkezniük kell egy olyan rendszerrel, amely azonosíthatóvá teszi közvetlen beszállítóikat, illetve közvetlen vásárlóikat;
- létre kell hozniuk egy „beszállító-termék" kapcsolatot (azaz: melyik termék melyik beszállítótól származik);
- létre kell hozniuk egy „vásárló-termék" kapcsolatot (azaz: melyik terméket melyik vásárlónak adták el).

Nem szükséges a közvetlen vásárlók azonosítása abban az esetben, ha azok végső fogyasztók. A nyomon követéshez szükséges adatok fontosságuk szintjétől függően két nagy kategóriába csoportosíthatók:

- Az első kategóriába tartoznak azon adatok, amelyeket az illetékes hatóságnak rendelkezésére kell tudni bocsátani:
  - a beszállító neve, címe, illetve a tőle származó termék jellege;
  - a vásárló neve, címe, illetve a neki szállított termék jellege;
  - a szállítás időpontja.

Van olyan eset is, amikor az első kategóriában felsorolt adatokkal nem lehet biztosítani a nyomon követést. Például ha ugyanolyan típusú termék több alkalommal is szállításra kerül ugyanazon vállalkozóhoz.

- A második kategóriába azok az adatok tartoznak, amelyeknek rögzítése nem kötelező, de ajánlott:
  - térfogat vagy mennyiség;
  - tétel szám, ha van ilyen;
  - termék részletesebb leírása.

A rögzítendő adatok körét az élelmiszer- és takarmányipari tevékenység jellegének megfelelően, a nyomon követhetőségi rendszer jellemzőinek, illetve a vállalkozás méretének függvényében kell kiválasztani. A gazdálkodóval szemben a követelmény „csak" annyi, hogy biztosítsa a nyomon követhetőséget, ennek módját (a rendsze-

reket és eljárásokat) a gazdálkodó választja meg. Kisebb vállalkozások esetében elegendő lehet az is, ha a számlák vagy szállítási iratok másolatát fűzik le dossziéban. Nagyon fontos, hogy a gazdálkodó által működtetett rendszerrel a termékek fizikai mozgása is követhető legyen. A nyomon követés biztosításának másik alapvető feltétele, hogy a termék azonosítható legyen. Az Unióban forgalomba hozatalra kerülő élelmiszereket vagy takarmányokat el kell látni olyan azonosító eszközökkel, amelyen lévő információkon keresztül lehetővé teszik a termékek nyomon követését. Zöldség-gyümölcs esetében a számlákon és kísérő dokumentumokon - kivéve a fogyasztónak szánt elismervényt – fel kell tüntetni a termékek nevét és származási országát, adott esetben a minőségi osztályt vagy kereskedelmi típust, vagy azt a tényt, hogy a terméket feldolgozásra szánták. A dokumentumok megőrzésével kapcsolatban, általánosságban elmondható, hogy azokat 5 évig kell megőrizni. Ettől az általános szabálytól azonban néhány esetben el lehet térni:

- 5 év feletti minőség-megőrzési idejű termékek esetén, az adat-megőrzés javasolt határideje a terméken feltüntetett időtartam után 6 hónappal jár le;
- erősen romlandó, közvetlenül a végső fogyasztónak szánt termékek esetén, amelyeken a felhasználhatósági idő 3 hónapnál kevesebb vagy nem meghatározott, a gyártástól vagy a szállítástól számított 6 hónapig kell megőrizni az adatokat;
- meg nem határozott minőség-megőrzési idejű termékek esetén, az 5 éves általános szabály érvényesül. Élelmiszer és takarmány visszahívása, tájékoztatási kötelezettsége.

A gazdálkodó a felelős a „kezében megforduló” alapanyagok és a tőle távozó termékek élelmezési és takarmányozási szempontból elvárt biztonságáért, (3. kép) minőségéért valamint jelöléséért. A felelősség kiterjed a forgalomba hozatalt kizáró vagy jelölési hiba okozásán túl azokra az esetekre, ha a hibát nem ő okozta, azonban általa felismerhető lett volna. Amennyiben az élelmiszer- vagy takarmány-vállalkozó úgy véli vagy okkal feltételezi, hogy egy termék, amelyet a vállalkozás behozott, előállított, feldolgozott, gyártott vagy forgalmazott, nem felel meg az élelmiszer- és takarmánybiztonsági és minőségi követelményeknek, köteles haladéktalanul kezdeményezni az élelmiszer vagy takarmány kivonását a piacról, és tájékoztatni erről az illetékes hatóságot. A gazdálkodónak hatékony eszközökkel és pontosan tájékoztatnia kell a termék felhasználóit a kivonás okáról, valamint szükség esetén vissza kell hívnia a már leszállított terméket. A vállalkozónak be kell jelentenie az illetékes hatóságoknak a termék felhasználásából származó veszély megelőzésére tett intézkedéseket, és együtt kell működnie az illetékes hatóságokkal, amennyiben ezzel megelőzhető, csökkenthető vagy megszüntethető egy termékkel kapcsolatos veszély. A hatósági ellenőrzések során azonosított problémák megoldására a gazdálkodónak megfelelő helyreigazító intézkedéseket kell tennie.

HULLADÉK ÉS VESZÉLYES ANYAGOK TÁROLÁSA

A gazdálkodónak a nyomon követhetőség biztosítása érdekében a vezetendő nyilvántartásokon felül gondoskodnia kell arról is, hogy a hulladékok és veszélyes anyagok megfelelően legyenek tárolva és megsemmisítve, ne szennyezhessenek be más terméket, ne károsíthassák az állatok egészségét. A hulladékgyűjtőket zárható fe-

2 Negatív Példa

3 Negatív Példa

déllel kell ellátni. A tároló eszközöket rendszeresen kell tisztítani és indokolt esetben fertőtlenítést kell végezni. Biztosítani kell a hulladék és a veszélyes anyagok rendszeres elszállítását. A veszélyes hulladékokat a rájuk vonatkozó jogszabály szerint kell tárolni és dokumentálni. Az üzemben használt tisztító- és fertőtlenítőszereket, valamint az egyéb veszélyes anyagokat (pl. kenőanyagok, üzemanyagok, növényvédő-, rágcsálóirtószerek) külön helységben elzárva, vagy zárható szekrényben, de mindenképpen elkülönítve kell tárolni.

Magyarázat 1. ▸ Hét alapkövetelmény az élelmiszer, takarmány-vállalkozókkal szemben:
Biztonság: A vállalkozók nem hozhatnak forgalomba olyan élelmiszert vagy takarmányt, amely nem biztonságos.
Felelősség: A vállalkozók felelősek azon élelmiszer és takarmánybiztonságért, amelyet előállítanak, szállítanak, tárolnak vagy eladnak.
Nyomon követhetőség: A vállalkozóknak képesnek kell lenniük bármely szállító vagy címzett gyors azonosítására.
Átláthatóság: A vállalkozóknak haladéktalanul értesíteniük kell az illetékes hatóságokat, ha okuk van azt feltételezni, hogy az élelmiszerük vagy a takarmányuk nem biztonságos.
Szükséghelyzet: A vállalkozóknak haladéktalanul vissza kell vonniuk a piacról azon élelmiszert vagy takarmányt, amelyről okuk van azt feltételezni, hogy nem biztonságos.
Megelőzés: A vállalkozóknak azonosítani és rendszeresen felül kell vizsgálniuk az eljárásaik kritikus pontjait, és biztosítaniuk kell, hogy ezeken a pontokon ellenőrzést végezzenek.
Együttműködés: A vállalkozóknak együtt kell működniük az illetékes hatóságokkal a kockázatok csökkentése érdekében tett intézkedések során.

TILOS

Tilos olyan élelmiszert, illetve takarmányt forgalomba hozni, amely nem felel meg az élelmiszer-, illetve takarmánybiztonsági követelményeknek.

TIPPEK

Ha eddig nem vezetett nyomon követhetőségi nyilvántartásokat, haladéktalanul kezdje el, mert a dokumentáció teljes hiánya magasabb összegű szankciót eredményez, mint annak részleges hiánya.
Célszerű a dokumentumokat rendszerezve gyűjteni és mindig naprakészen vezetni.
Olyan nyomon követhetőségi rendszert alkalmazzon a gazdálkodó, amely egyrészt biztosítja a termékek azonosítását, illetve mozgását, másrészt megfelel a vállalkozás méretének és tevékenysége jellegének.

TIPIKUS HIBÁK

Nincsenek pontos nyilvántartások a beszállítókról, illetve az értékesítésről. Ugyan vezet nyilvántartást a vállalkozó a beszállításokról, illetve az értékesítésről, de a rendszer nem biztosítja a termékfizikai nyomon követését. Nem történik meg a termék visszahívása, illetve a hatóság értesítése élelmiszer-biztonsági probléma esetén. A veszélyes anyagok tárolása és megsemmisítése nem az előírásoknak megfelelően történik. A gazdálkodó nem őrzi meg a szükséges igazoló dokumentumokat. A nyilvántartások vezetése nem naprakész.

ÁLLATTARTÓKRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Az emberekre élelmiszerekkel átvihető járványos betegségek behurcolásának, illetve állati eredetű termékeken keresztül történő elterjedésének megakadályozása, beleértve az állatok elkülönítését is. Csak olyan tej használható fel, mely olyan bivaly,

szarvasmarha, juh vagy kecskeállománytól származik, amely brucellózistól és gümőkórtól mentes. Takarmány-adalékanyagok és állatgyógyászati készítmények helyes használata és tárolása. Csak nyilvántartott takarmány-vállalkozástól lehet takarmányt beszerezni.

TEJTERMELŐKRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Azon tejtermelő állatokkal szemben támasztott követelmények, melyek az előállított tej emberi fogyasztásra való minőségét garantálják (4. kép).

TOJÁSTERMELŐKRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

4

A gazdálkodók a tojásokat tisztán, szárazon, idegen szagoktól mentesen, a rázkódástól és a közvetlen napfénytől hatékonyan védve kell, hogy tartsák a termelő helyiségeiben.

A járványvédelmi előírásokat és az emberre is átvihető fertőző betegségek kórokozói miatti higiéniás előírásokat be kell tartania a gazdálkodónak. A járványos betegségek elterjedésének megakadályozását célzó egyik alapvető szabály, hogy új állomány telepítésekor az állatok csak megfelelően előkészített, fertőtlenített épületben fogadhatók. Mind a tisztítást, mind a fertőtlenítést gondosan és alaposan kell elvégezni. Az épület előkészítését oly módon kell dokumentálni, hogy abból egyértelműen kiderüljön, hogy a munkafolyamatot alaposan és gondosan elvégezték (ki végezte, milyen fertőtlenítő szerrel, ki ellenőrizte stb.).
Az állati kártevőkben különféle kórokozók (pl. vírus, baktérium, spirocheta, rickettsia, fonalféreg stb.) fordulnak elő, amelyek a háziállatra és gyakran az emberre is átterjedhetnek, ezért a kártevők elleni védekezés kiemelkedő szerepet játszik a járványvédelemben. A kártevők elleni védekezés folyamatát olyan módon kell dokumentálni, hogy az üzem mindenkori kártevő-fertőzöttségi állapota és a védekezést célzó valamennyi intézkedés a dokumentáció alapján bizonyítható legyen.

TAKARMÁNY-ADALÉKANYAGOK ÉS ÁLLATGYÓGYÁSZATI KÉSZÍTMÉNYEK HELYES HASZNÁLATA

Az állatgyógyászati készítmények használati utasításában feltüntetett alkalmazási módot és adagot be kell tartani, a lejárati időt figyelembe kell venni az állatgyógyászati készítmény alkalmazásakor. Élelmiszer-termelő állatok kezelésére szolgáló állatgyógyászati készítmények esetében – a biztonságos élelmiszer előállítás érdekében – be kell tartani a vonatkozó élelmezés-egészségügyi várakozási időt. A fel nem használt állatgyógyászati készítményekre és a belőlük keletkezett hulladékokra vonatkozó különleges óvintézkedéseket be kell tartani. Az állattartónál a hatóság a reziduum (maradékanyag) monitoring terv szerint vizsgálatot végezhet, ennek eredménye alapján bizonyítható, hogy jogellenesen alkalmaztak-e valamilyen anyagot.

Az élelmiszer-termelő állat tulajdonosának vagy tartójának nyilvántartást kell vezetnie az állatgyógyászati készítmény vásárlásáról, birtoklásáról és alkalmazásáról,

amely nyilvántartást a kezeléstől számított öt évig meg kell őriznie még akkor is, ha az állatot az ötéves időtartam alatt levágják. A nyilvántartásnak tartalmaznia kell:

- a vásárolt, birtokolt, illetve alkalmazott állatgyógyászati készítmény nevét, mennyiségét;
- adagolását és az alkalmazás módját;
- a készítmény forgalmazójának nevét és címét;
- az alkalmazás időpontját és időtartamát;
- a kezelt állatok faját, számát és azonosító adatait;
- az állatorvosi tájékoztatást, illetve az állatorvosi vények, megrendelők másodpéldányait.

HELYES ÁLLATETETÉSI GYAKORLAT

A szennyeződés megakadályozása érdekében a takarmányt a kemikáliáktól és az etetés céljából tiltott egyéb termékektől elkülönítetten kell tárolni.
A vetőmagot az állatoktól elzártan kell tárolni. Mivel a vetőmagokat különböző kemikáliákkal és biocidokkal kezelik, ezért a gazdálkodóknak különös figyelmet kell fordítania arra, hogy az állatok ne férhessenek hozzá.
Az állatok különböző csoportjainak vagy különböző fajtáinak etetésére szánt gyógyszeres és gyógyszer nélküli takarmány tárolására olyan módszert szükséges kialakítani, amely kizárja annak lehetőségét, hogy olyan állatokkal etessék fel, amelyeknek a takarmányt nem szánták. A gyógyszer nélküli takarmányt a gyógyszeres takarmánytól elkülönítetten kell kezelni a kontamináció (szennyezés) veszélyének elkerülése érdekében.
A takarmányt az elosztás és etetés során, oly módon kell kezelni, hogy bizonyosan ne fordulhasson elő szennyeződés a tárolási helyről és tároló berendezésről (5. kép).

A létesítményen belüli takarmányszállító járműveket és etető berendezéseket rendszeresen tisztítani kell, különösen, amikor gyógyszeres takarmány szállítására és elosztására használják azokat.

Az állattartók csak nyilvántartott takarmány-vállalkozástól szerezhetnek be takarmányt.

NYILVÁNTARTÁSI KÖTELEZETTSÉG

Az állatot tenyésztő vagy állati eredetű alapterméket előállító élelmiszer-vállalkozóknak legalább az alábbi pontokban felsoroltakról nyilvántartást kell vezetnie:

- az állatok etetésére használt takarmány jellege és eredete;
- az állatoknak adott állatgyógyászati készítmények vagy egyéb kezelések, a beadás dátumai és az élelmezés-egészségügyi várakozási idő;
- az állatokból vett mintákon vagy más, az emberi egészség szempontjából fontos, diagnosztikai célra vett mintákon végzett laboratóriumi vizsgálatok eredményei;
- az állatokon vagy állati eredetű termékeken végzett vizsgálatokról szóló vonatkozó jelentések.

5

A TEJTERMELÉSRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Azon tejtermelő állatokkal szemben támasztott követelmények, melyek az előállított tej emberi fogyasztásra való minőségét garantálják. A nyomon követhetőség biztosítása érdekében vezetendő nyilvántartásokon és egyéb dokumentációkon kívül gondoskodni kell arról is, hogy a tej olyan állatokból (szarvasmarha, bivaly, juh, kecske) származzon, amelyek jó egészségi állapotban vannak, mentesek bizonyos fertőző betegségektől és nem kaptak tiltott szereket. Ha felmerül a gyanú, hogy az állat megbetegedett, illetve ha jól látható tüneteket (az ivarszervek váladékos fertőzése, hasmenés, láz, tőgy felismerhető gyulladása, tőgyseb) mutat, az állatok fejését úgy kell elvégezni, hogy a tej ne keveredhessen az egészséges állatok tejével. Gyógyszeres kezelésen átesett állatok tejét az élelmezés-egészségügyi várakozási idő lejártáig szintén külön kell fejni és gondoskodni kell annak megsemmisítéséről. Fontos, hogy a gazdálkodó dokumentumokkal tudja bizonyítani (pl. gyógykezelési naplóval), hogy ilyen esetekben körültekintően járt el, meghozta és betartotta a megfelelő intézkedéseket.

A NYERSTEJ TERMELÉSÉRE VONATKOZÓ EGÉSZSÉGÜGYI KÖVETELMÉNYEK:

Csak olyan bivaly- és tehéntej használható fel emberi fogyasztásra, amely olyan állományból származik, amely állomány:

- brucellózistól hivatalosan mentes, vagy brucellózistól mentes vagy
- az illetékes hatóság engedélyével, ha brucellózis-tesztje nem pozitív, brucellózisra utaló tüneteket nem mutat, tejét hőkezelték, és a tej az alkalikus foszfatáz próbára negatív reakciót mutat, és
- gümőkórtól hivatalosan mentes, vagy
- az illetékes hatóság engedélyével, ha gümőkór-tesztje nem pozitív, gümőkórra utaló tüneteket nem mutat, tejét hőkezelték, és a tej az alkalikus foszfatáz próbára negatív.

Csak olyan juh- és kecsketej használható fel emberi fogyasztásra, amely olyan állományból származik, amely állomány:

- brucellózistól hivatalosan mentes, vagy brucellózistól mentes, vagy
- az illetékes hatóság engedélyével, ha brucellózisra utaló tüneteket és B-tesztre pozitív reakciót nem mutat, vagy hivatalos mentesítési program keretében brucellózis ellen vakcinázták, feltéve, ha az ilyen állomány tejét legkevesebb két hónapos érlelésű sajt gyártására szánják, vagy hőkezelik, és utána az alkalikus foszfatáz próbára negatív reakciót mutat;
- tehénnel együtt tartott kecskék esetében a gümőkórra irányuló vizsgálatot és tesztet elvégezték (Magyarázat 2). Abban az esetben, ha az állomány hivatalosan brucellózistól és/vagy gümőkórtól mentes, a gazdálkodónak ezt igazolnia kell a hatósági ellenőrzés során (Magyarázat 3). A fertőzöttségre gyanús egyedeket úgy kell elkülöníteni, hogy ne fertőzhessen meg másik állatot. Az állományba bevitt új állatot el kell különíteni, és abban az esetben, ha az egyed szerológiai vizsgálatát, illetve bovin tuberkulinnal végrehajtott bőrpróbáját még nem végezték el, mindaddig elkülönítve kell tartani, amíg a negatív eredménnyel nem bizonyosodik be az állatok gümőkór és brucellózis mentessége.

Magyarázat 2. ▸ Szarvasmarha brucellózissal fertőzött állomány: olyan szarvasmarha állomány, amelyben Brucella abortussal fertőzött szarvasmarhát találtak. Juh és kecske brucellózissal fertőzött állomány: olyan juh vagy kecskeállomány, amelyben Brucella melitensissel fertőzött juhot vagy kecskét találtak.
Brucellózistól mentes egyed: az az állat, amely mentes állományból származik és mindeddig mentes környezetben tartották, továbbá 24 hónaposnál idősebb szarvasmarhák esetén egy évnél nem régebbi negatív eredményű szerológiai vizsgálati eredménnyel rendelkezik. Gümőkór mentes egyed: az a szarvasmarha, amely gümőkór mentes állományból származik, illetőleg új állományba szállítását követő 30 napon belül bovin tuberkulinnal végrehajtott bőrpróbája negatívnak minősül.

Magyarázat 3. ▸ A mentességi igazolást az elvégzett megfelelő eredményű vérvizsgálat, illetve tuberkulin vizsgálat alapján a területileg illetékes Járási hivatal adja ki.

HIGIÉNIAI KÖVETELMÉNYEK A FEJÉS, A BEGYŰJTÉS ÉS A TEJ SZÁLLÍTÁSA ALATT

A fejés során különös figyelmet kell fordítani a következőkre:
- a fejés megkezdése előtt a tőgybimbókat, a tőgyet és a környező részeket meg kell tisztítani;
- azonosítani kell az olyan állatorvosi kezelésen átesett állatokat, amelyek kezelése során maradékanyagok juthatnak a tejbe, és az előírt élelmezés-egészségügyi várakozási idő letelte előtt az ilyen állatoktól származó tejet elkülönítetten kell kezelni, nem használható fel emberi fogyasztásra.

Minden, a tejjel érintkező felület legyen semleges, és ne bocsásson ki az élelmiszerben oldódó, vagy abban megkötődő anyagokat (pl. festékek). Tisztításra-fertőtlenítésre csak az illetékes hatóság által élelmiszeripari felhasználásra igazoltan jóváhagyott szer használható fel. Az élelmiszerrel érintkező gépeket, berendezéseket, csővezetékeket, munkaeszközöket és tároló, szállító eszközöket úgy kell kialakítani és karbantartani, hogy ne szennyezzék az élelmiszert, és szükség szerint megfelelően lehessen őket tisztítani, fertőtleníteni, kifogástalan műszaki állapotukat fenn lehessen tartani. A tisztítási és fertőtlenítési utasításnak ki kell térnie a nehezen hozzáférhető helyeken való tisztítási és fertőtlenítési eljárásra. A berendezések, eszközök és helyiségek takarításának és fertőtlenítésének módját és gyakoriságát részletes takarítási utasításban, írásban kell meghatározni, a munka elvégzéséhez szükséges feltételeket biztosítani kell. A takarítás hatékonyságát rutinellenőrzési programokkal kell felügyelni, különös figyelemmel a kritikus, nehezen takarítható területekre (pl. szelepek, szűrők); az ellenőrzés eredményét dokumentálni kell. A berendezéseket és az edényzetet a használatukat követően, de napi használat esetén legalább naponta tisztítani és fertőtleníteni kell, ügyelve a tisztítószer maradványok felületről történő tökéletes öblítésére. A tisztítást csak olyankor lehet elvégezni, amikor nem áll fenn a termék szennyeződésének kockázata.

A tejet közvetlenül a fejést követően tiszta helyen, az állatoktól elkülönítve, a szennyeződés lehetőségét kizárva kell tárolni, és le kell hűteni (napi begyűjtés esetén legalább 8 °C hőmérsékletre, ha a begyűjtés nem naponta történik, akkor legalább 6 °C hőmérsékletre). Nem kell eleget tenni a hőmérsékleti követelményeknek, ha a tejet a fejés után legfeljebb két órával feldolgozzák, illetve ha bizonyos tejtermékek előállításához kapcsolódó technológiai okokból magasabb hőmérsékletre van szükség, és erre a hatáskörrel rendelkező hatóság engedélyt adott. Az állati kártevők elleni védekezés a korábbiakban részletezettek szerint ezekben a helyiségekben is meg kell, hogy történjen.

A TOJÁSTERMELÉSRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Gondoskodni kell arról, hogy a tojásokat tisztán, szárazon, idegen szagoktól mentesen, a rázkódástól és a közvetlen napfénytől hatékonyan védve tartsák a gazdálkodás helyiségeiben. Különös figyelmet kell fordítani a nyári hőségben a megfelelő hőmérséklet fenntartására, illetve télen a fagyás megakadályozására.

TILOS

- Állatgyógyászati készítmények alkalmazását követően a kezelt élelmiszertermelő állatokat a kötelező élelmezés-egészségügyi várakozási idő letelte előtt forgalomba hozni tilos.
- Tilos olyan állatok tejét forgalomba hozni, amelyek betegség tüneteit mutatják.
- Tilos a gyógyszerrel kezelt állatok tejét forgalomba hozni az élelmezés-egészségügyi várakozási idő letelte előtt.

TIPPEK

A kártevők elleni védekezési szabályozás (pl.: kártevőirtási program, terv stb.) tartalmára vonatkozóan a következők javasoltak:
- a kártevők elleni védekezés, illetve a kártevők irtásával összefüggő szükséges oktatás, tájékoztatás módja;
- kártevők megnevezése, amelyekre a szabályozás vonatkozik;
- a védekezésbe bevont – akár üzemi, akár üzemen kívüli –területek helye, jellege, mérete;
- felelős személyek neve, beosztása, elérhetősége;
- az állati kártevők elleni védekezés eljárásrendjének alapjai (megelőzés módszerei, a kártevők megjelenésének ellenőrzésére alkalmazott módszerek, a kártevőirtás módszerei)
- a kártevőirtást követő takarítás rendje;
- a dokumentálás rendje.

A higiénikus fejés állandó biztosítása érdekében célszerű a fejést és tejkezelést leíró, írásos szabályozással rendelkeznie a gazdálkodónak. A szabályozásnak a fejéssel kapcsolatban a következőkre javasolt kitérnie:
- a tőgy, illetve a bimbó fejés előtti tisztítása, fertőtlenítése erre engedélyezett szerekkel;
- az ún. első tejsugarak kézi kifejése és vizsgálata a klinikai tőgygyulladás kizárására;
- fejés után a tőgybimbó fürösztése engedélyezett szerrel.

TIPIKUS HIBÁK

- A felhasznált gyógyszerekről, az állatok gyógykezeléséről nem vezetnek naprakész nyilvántartást.
- A gazdálkodó nem tudja igazolni, hogy betartotta a higiéniás előírásokat.
- Bár rendelkezik utasításokkal, eljárásokkal, nem dokumentálja megfelelően az elvégzett munkafolyamatot (pl. nincs dokumentálva az istállók tisztítása és fertőtlenítése, az állati kártevők elleni védekezés folyamata).
- Nincs dokumentálva a takarítás, illetve a takarítás ellenőrzésének eredménye.
- Nincs elkülönítve a fertőzésre gyanús egyed.
- A gazdálkodó nem bizonyosodott meg arról, hogy nyilvántartott vagy engedélyezett takarmány-vállalkozástól szerezte be a takarmányt.

NÖVÉNYTERMESZTŐKRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK:

A növényvédőszerek, biocidok megfelelő használata.
Napra kész nyilvántartás vezetése.

A növényi termékeket előállító vagy betakarító élelmiszer-vállalkozóknak megfelelő módon kell a növényvédő szereket és a biocidokat használnia, betartva a vonatkozó jogszabályokat. A gazdálkodó csak engedélyezett növényvédőszert vagy biocidot használhat fel. A felhasználás során be kell tartania az engedélyokiratban (törzskönyvben) előírtakat. Élelmiszerbiztonsági szempontból különösen fontos, hogy az előírt várakozási időt betartsák. Növényvédőszert emberek és állatok tartózkodására, valamint élelmiszer és takarmány tárolására szolgáló helyiségtől elkülönített és megfelelő módon jelölt raktárban (szekrényben) kell tárolni, figyelembe véve a biztonsági előírásokat.

A gazdálkodónak legalább az alábbi pontokban felsoroltakról kell nyilvántartást vezetnie:
- a növényvédőszerek és biocidok használata;
- a növényekből vett mintákon vagy más, az emberi egészség szempontjából fontos mintákon végzett laboratóriumi vizsgálatok eredményei;
- genetikailag módosított vetőmagok felhasználása;

- minden beérkező növénytermesztési termék származási helyéről és mennyiségéről, valamint minden kimenő növénytermesztési termék rendeltetési helyéről és mennyiségéről.

TILOS

- Növényi terméket az adott termékre nem engedélyezett növényvédőszerrel, biociddal kezelni.
- Növényvédő szerrel vagy biociddal kezelt növényi terméket a munkaegészségügyi és élelmezés-egészségügyi várakozási idők letelte előtt forgalomba hozni.

TIPIKUS HIBÁK

A nyilvántartást nem naprakészen vezeti a gazdálkodó.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
Az Európai Parlament és a Tanács 2002. január 28-i 178/2002/EK rendelete az élelmiszerjog általános elveiről és követelményeiről, az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság létrehozásáról és az élelmiszerbiztonságra vonatkozó eljárások megállapításáról 14., 15. cikk, 17. cikk (1) bekezdése, 18.,19. és 20. cikk
Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 29-i 852/2004/EK rendelete az élelmiszer-higiéniáról
Az Európai Parlament és a Tanács 2004. április 29-i 853/2004/EK rendelete az állati eredetű élelmiszerek különleges higiéniai szabályainak megállapításáról
Az Európai Parlament és a Tanács 2005. január 12-i 183/2005/EK rendelete a takarmányhigiénia követelményeinek meghatározásáról
Parlament és a Tanács 470/2009/EK rendelete (2009. május 6.) az állati eredetű élelmiszerekben előforduló, Az ázsiai farmakológiai hatóanyagok maradékanyag-határértékeinek meghatározására irányuló közösségi eljárásokról, 2377/90/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről, és a 2001/82/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv, valamint a 726/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról.
Az Európai Parlament és a Tanács 2005. február 23-i 396/2005/EK rendelete a növényi és állati eredetű élelmiszerekben és takarmányokban, illetve azok felületén található megengedett növényvédőszer-maradékok határértékéről, valamint a 91/414/EGK tanácsi irányelv módosításáról

Hazai jogszabály
Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. Törvény

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ, KAPCSOLÓDÓ KIADVÁNYOK, ELÉRHETŐSÉGEK

Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal: www.nebih.gov.hu
Európai Élelmiszer-biztonsági Hivatal: www.efsa.europa.eu

JFGK 5: EGYES HORMON- VAGY TIREOSZTATIKUS HATÁSÚ ANYAGOKRA ÉS ß-AGONISTÁKRA VONATKOZÓ FELHASZNÁLÁSI TILALOM AZ ÁLLATTENYÉSZTÉSBEN

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

A hormonhasználat az Európai Unióban az élelmiszertermelés céljából tartott állatok vonatkozásában nem megengedett. A tenyészállatok vonatkozásában bizonyos kivételek vannak (terápiás, illetve tenyésztéstechnikai célból egyes anyagok használhatók), de itt is szigorított feltételek mellett. A követelmények célja az, hogy ezeknek az emberre kockázatos anyagoknak az élelmiszerbe való átkerülését elkerüljük.

Kit ellenőriz az illetékes hatóság a kölcsönös megfeleltetés ezen követelményei kapcsán?
Az előírás a következő állatfajokat érinti: szarvasmarha, sertés, juh, kecske, ló, nyúl, valamint a baromfi, tehát a követelmények ezen állatok tartóira vonatkoznak.

Mire vonatkozik az ellenőrzés?
Fentiek alapján a hatóság az ellenőrzés során vizsgálja, hogy a gazdálkodó kezelte-e haszonállatait a jogszabályban meghatározott tiltott anyagokkal, illetve tart-e vagy forgalomba hoz-e tiltott anyaggal kezelt haszonállatot. Amennyiben jogszabályban megengedett (kivételes) kezelésre került sor, azt is vizsgálja, hogy szabályosan végezték-e el és megfelelően dokumentálták-e a kezeléseket. Továbbá az ilyen kezelésben részesült állatok esetében ellenőrzi, hogy az élelemezés-egészségügyi várakozási időt betartották-e az állatok és termékeik forgalomba hozatala előtt.

TILOS

Tilos a 96/22/EK irányelv II. és III. mellékletében szereplőanyagok használata az élelmiszertermelés céljából tartott állatokon. A követelmény hatálya alá tartozó tiltott anyagok az alábbiak:
- tireosztatikus anyagok,
- stilbének, stilbén származékok, sóik és észtereik,
- 17-ß-ösztradiol és észterei,
- ß-agonisták,
- ösztrogén hatású anyagok,
- androgén hatású anyagok,
- gesztagén hatású anyagok.

KÖVETELMÉNYEK

Tesztoszteron és progeszteron, illetve alliltrenbolont vagy ß-agonistákat tartalmazó állatgyógyászati készítmények használata csak a 96/22/EK irányelvben leírt módszertani és nyilvántartási kötelezettségek betartása mellett megengedett (csak a tenyésztési célból tartott állatokon, terápiás célból).
Ösztrogén, androgén vagy gesztagén használata megengedett, a 96/22/EK irányelvben leírt módszertani és nyilvántartási kötelezettségek megtartása mellett (csak a tenyésztési célból tartott állatokon, tenyésztéstechnikai célból).
A fent említett kezelésen átesett állatokat és termékeiket csak az élelmezés-egészségügyi várakozási idők betartásával lehet forgalomba hozni.

A jogszabály élesen elkülöníti azt, hogy melyik állat csoportra milyen korlátozás vonatkozik.

Élelmiszertermelés céljából tartott haszonállatok: mindennemű hormonkezelés tiltott. Tilos a jogszabály által tiltottnak minősített anyagok beadása az élelmiszertermelő állatoknak. A tilalom teljes mértékben és kivétel nélkül érvényes az élelmiszert termelő állatokra, mert ezeknél az állatoknál fennáll a veszély, hogy az általuk termelt élelmiszer (hús, tej stb.) maradékanyagot tartalmaz a tiltott anyagból, és így az élelmiszer fogyasztójára káros lehet. Tilos olyan haszonállatot tartani a gazdaságban, amelyet tiltott anyaggal kezeltek, mert az ilyen állat szintén a fenti kockázatot hordozza magában. Ez az előírás akkor is érvényes, ha nem az éppen ellenőrzött gazdálkodó kezelte az állatot, hanem pl. az, akitől az állatot vette. Tilos forgalomba hozni olyan állatot vagy termékét, amelyet tiltott anyaggal kezeltek, ezzel is csökkentve a fenti kockázatot. A jogellenes szerhasználat bizonyítására a hatóság laborvizsgálati eredményt is felhasználhat: ha – a kölcsönös megfeleltetés ellenőrzéstől függetlenül – a reziduum (maradékanyag) monitoring terv szerint a gazdálkodónál az adott évben mintavételre került sor, és az eredmények igazolták valamely hormonhatású vagy ß-agonista anyag jogellenes használatát, a gazdálkodó a kölcsönös megfeleltetetés jelen követelményét is megszegte, és ezért a KM eljárásban is szankciót kell megállapítani számára.

Tenyésztés céljából tartott haszonállatok: kivételes esetekben a hormonkezelés lehetséges. A jogszabály a tenyészállatok vonatkozásában megenged néhány kivételt a tilalom alól, ha ezek az állatok nem állítanak elő élelmiszert, és ezért nem áll fenn az a veszély, hogy az élelmiszerben maradékanyag marad a tiltott anyagból. A kivételek szabályai pontosan meghatározzák, hogy melyik anyagot milyen célból, milyen feltételekkel lehet beadni, az alábbiak szerint:

terápiás (gyógyítási) céllal felhasználhatók tesztoszteron, progeszteron, alliltrenbolon, illetve ß-agonista tartalmú szerek, ha

- olyan állatgyógyászati készítmény formájában használják, amely a külön jogszabály szerinti forgalomba hozatali engedéllyel rendelkezik, az adott állatfajra engedélyezték, és a jóváhagyott használati utasítás szerint alkalmazzák,
- a kezelt állatokat egyértelmű azonosító jelzéssel látják el,
- a kezelést nyilvántartásba veszi a kezelő állatorvos legalább az alábbi adattartalommal:
  - a kezelés típusa,
  - az engedélyezett termékek típusa,
  - a törzskönyvezett állatgyógyászati készítmény típusa,
  - a kezelés időpontja,
  - a kezelt állatok egyedi azonosítása,

- állatorvos adja be a készítményt, injekció útján, vagy – a petefészek működési zavarának kezelésére – hüvelyspirál formájában (implantátum azonban nem megengedett),
- alliltrenbolon tartalmú készítmény esetében azt szájon átadják be,
- ß-agonista tartalmú készítmény esetében azt injekció formájában adják be, borjazó tehenek részére az ellés megindítására;

- tenyésztéstechnikai (szaporítási) céllal felhasználhatók ösztrogén, androgén, illetve gesztagén tartalmú szerek, ha

- olyan állatgyógyászati készítmény formájában használják, amely a külön jogszabály szerinti forgalomba hozatali engedéllyel rendelkezik, az adott állatfajra engedélyezték, és a jóváhagyott használati utasítás szerint alkalmazzák,
- a kezelt állatokat egyértelmű azonosító jelzéssel látják el,
- a kezelést nyilvántartásba veszi a kezelő állatorvos legalább az alábbi adattartalommal:
  - a kezelés típusa,
  - az engedélyezett termékek típusa,
  - a törzskönyvezett állatgyógyászati készítmény típusa,
  - a kezelés időpontja,
  - a kezelt állatok egyedi azonosítása,
- állatorvos adja be a készítményt, vagy a kezelést állatorvos felügyeletével végzik,
- az ivarzás szinkronizálását, valamint a donor és a recipiens embrióbeültetésre való felkészítését nem csak állatorvos végezheti, ez esetben az állatorvos egyszeri alkalommal kiváltható vényt állít ki, amelyben meghatározza az adott kezelést és a szükséges készítmény mennyiséget. Az említett kezelésen átesett állatokat és termékeiket csak az előírt élelmezés-egészségügyi várakozási idő betartása után lehet forgalomba hozni, és ezt bizonyítani kell tudni. Ennek érdekében a nyilvántartásokból egyértelműen ki kell, hogy derüljön, hogy
- mennyi a beadott készítmény élelmezés-egészségügyi várakozási ideje,
- mikor kezelték az állatot,
- mikor hozták forgalomba az állatot vagy termékeit. A forgalomba hozatal időpontjának értelemszerűen későbbinek kell lennie, mint a várakozási idő utolsó napja (pl.: kezelés napja: augusztus 1., várakozási idő: 3 nap, forgalomba hozatal: augusztus 5-től lehetséges). A gazdálkodó az alábbi dokumentumokkal tudja bizonyítani, hogy a várakozási időket betartotta:
- kezelési napló/gyógyszernapló,
- az állatorvosi vény másodpéldánya (élelmiszer-termelő állatnak felírt készítmény esetén a vény 3 példányos, melyből egyet az állattartónak kell megőriznie),
- az állat vagy termékeinek forgalomba hozatalát / elszállítását igazoló dokumentumok. (Magyarázat 1.)

Magyarázat 1. ▸ Ezeket a dokumentumokat a vonatkozó jogszabályok alapján egyébként is kötelező vezetni, megőrizni, éppen azért, hogy utólag is nyomon követhető legyen az, hogy a gyógyszerhasználat nem járt élelmiszerbiztonsági kockázattal.

TIPPEK

Soha ne vásároljon vény nélkül állatgyógyszert, és ajándékba se fogadjon el, így elkerülheti, hogy engedély nélküli szerek maradékát mutassa ki a hatóság egy laborvizsgálat során. Kis létszámú állattartó telepen a hivatalos – állatorvos által ellenjegyzett – nyilvántartáson felül a gyógykezeléseket érdemes egy egyszerű asztali naptárban följegyezni, amit egyéb célokra is használ a gazdálkodó. Így biztosan elkerülhető, hogy az élelmezés-egészségügyi várakozási idő lejárta előtt értékesítésre kerüljön az állat vagy valamely terméke.

Lovaknál a ló útlevélben a tartónak lehetősége van aszerint nyilatkozni, hogy az állatot soha semmilyen körülmények között nem értékesítik vágóállatként. Ha ez így történik, az állat gyógykezelésére használható szerek köre bővül. Élelmiszertermelő állat vásárlásakor próbáljon meggyőződni arról, hogy az állatot soha nem kezelték tiltott anyaggal, mert az ilyen állatnak a tartását is szankcionálni fogja a hatóság.

TIPIKUS HIBÁK

- A gazdálkodó nem őrzi meg a szükséges igazoló dokumentumokat.
- A gazdálkodó nem vezet saját gyógyszernaplót, mert azt gondolja, hogy elég, ha az állatorvos vezeti a saját naplóját.
- Olyan lovat kínálnak vágóhídi eladásra, melynek lóútlevelében már nyilatkozott a korábbi tulajdonos, hogy az állatot nem értékesítik ilyen célra. Ezen nyilatkozat a későbbiekben nem vonható vissza!

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály

A Tanács 96/22/EK irányelve (1996. április 29.) az egyes hormon- vagy tireosztatikus hatású anyagoknak és a ß-agonistáknak az állattenyésztésben történő felhasználására vonatkozó tilalmáról, valamint a 81/602/EGK, 88/146/EGK és 88/299/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről 3. cikk a) b) d) e); 4., 5., 7. cikk

Hazai jogszabály

Az egyes hormon- vagy tireosztatikus hatású anyagok és a ß-agonisták állattenyésztésben történő felhasználásának tilalmáról szóló 24/2004. (III. 2.) FVM rendelet 3. § a) b) c) e) f) 4., 5., 8. §

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ, KAPCSOLÓDÓ KIADVÁNYOK, ELÉRHETŐSÉGEK

A fenti hatóanyagokat tartalmazó engedélyezett állatgyógyászati készítmények listáját a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal teszi közzé honlapján*
http://portal.nebih.gov.hu/web/guest/adatbazisok-allat

További információ megtalálható a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (1.kép) honlapján:

JFGK 6:
A SERTÉSEK AZONOSÍTÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Állat-egészségügyi és élelmiszerlánc-biztonsági okokból alapvető fontosságú a sertés szállítások nyilvántartása, azonosíthatósága és nyomon követhetősége.

Mire vonatkozik az ellenőrzés? Az ellenőrző hatóság azt vizsgálja, hogy a gazdálkodó eleget tett-e a tenyészet-bejelentési kötelezettségének, az előírtaknak megfelelően vezeti-e az állatmozgás- és sertésnyilvántartást, rendelkezésre állnak-e az állatmozgás- és sertésnyilvántartással összhangban a szállítólevelek, illetve az állatok jelölése az ENAR szabályai szerint történt-e. Az utóbbi esetben ellenőrzi a jelölőkalapács használatára vonatkozó hatósági engedély meglétét is.

KÖVETELMÉNYEK

Tenyészet-bejelentési kötelezettség
Tenyészet létesítését, a sertéstartás megkezdését vagy megszüntetését, a tartott kocalétszámot, továbbá bármely bejelentett adatban bekövetkezett változást be kell jelenteni az országos adatbázis felé.

Az állatmozgás- és sertésnyilvántartás vezetése
A tartási helyen lévő, a tenyészetbe érkező, illetve az azt elhagyó sertésekről az előírtaknak megfelelően állatmozgás- és sertésnyilvántartást kell vezetni. Az állatmozgás- és sertésnyilvántartás adatait legalább három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől kell megőrizni.

A sertés szállítólevél használata
Az állattartónak, illetve az állat szállítójának gondoskodnia kell arról, hogy az állatokat szállításkor érvényes sertés szállítólevél kísérje. A sertés szállítólevelet és az egyéb ENAR bizonylatokat három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől kell megőrizni és az ellenőrzés során be kell mutatni az ellenőrzést végző személynek.

A sertések jelölése
A sertéseket a tenyésztési hatóság által engedélyezett ENAR füljelzővel kell megjelölni, ha az állat elhagyja a tenyészetet, tenyészállat esetén az első vemhesítést, illetve az első fedeztetést vagy mesterséges termékenyítést követő hét napon belül. A jelölésköteles, de még meg nem jelölt tenyészsertések esetén a jelölést 2016. december 31-ig kellett elvégezni. Önálló tenyészetből hazai vágóhídra történő szállításkor az állatok jelölése jelölőkalapács használatával is történhet.

TENYÉSZET BEJELENTÉSÉVEL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

A tenyészettel kapcsolatos bejelentési kötelezettségnek az útmutatóban (elérhető: www.enar.hu) szereplő TIR nyomtatványokon tíz napon belül kell eleget tenni. Önálló tenyészetek esetében a megyei ENAR koordinátor, megyei körzetek esetében az illetékes hatósági állatorvos ellenjegyzésével köteles az állattartó a bejelentést megtenni (Magyarázat 1.).

Magyarázat 1. ▸ Az állat-egészségügyi hatóság az előírt feltételek biztosítása esetén a száz vagy annál több sertést tartó üzemeket önálló, a száz sertésnél kisebb létszámú üzemeket megyei körzetbe sorolt tenyészetként kezeli. A megyei körzetbe sorolt tenyészetben a megyei kapcsolattartó állatorvos, míg az önálló tenyészetben az állattartó, vagy az általa megbízott ENAR felelős látja el az ENAR feladatokat.

A bejelentéseket a TIR Útmutató által meghatározott címre kell eljuttatni. A sertés

ENAR rendszer (Magyarázat 2.) üzemeltetését az egyes megyei kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi/Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztályán működő ügyfélszolgálati irodák segítik.
A bejelentés alapján az országos adatbázisban valamennyi tenyészet vonatkozásában az alábbi adatok nyilvántartásba vételére kerül sor:

- a tenyészet kódja és levelezési címe;
- az állattartó ügyfél-regisztrációs száma;
- a tenyészethez tartozó tartási hely(ek) azonosítója, a tartási helyek további adatai (cím, kapacitás), a tartott fajok;
- a tenyészet típusa, minősítése és besorolása;
- önálló tenyészet esetében az ENAR felelős neve és elérhetősége;
- megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a körzet kódja;
- az illetékes állat-egészségügyi hatóság azonosítója;
  - tartott kocalétszám

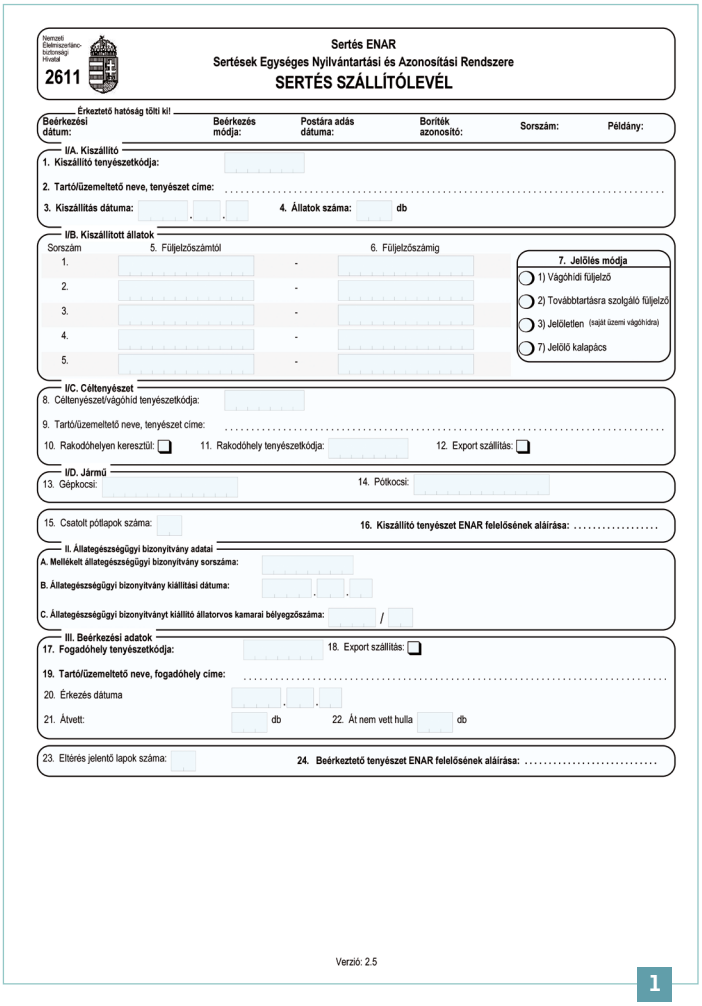
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
2611
Sertés ENAR
Sertések Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere
SERTÉS SZÁLLÍTÓLEVÉL
Érkeztető hatóság tölti ki!
Beérkezési dátum: Beérkezés módja: Postára adás dátuma: Boríték azonosító: Sorszám: Példány:
I/A. Kiszállító
1. Kiszállító tenyészetkódja:
2. Tartó/üzemeltető neve, tenyészet címe:
3. Kiszállítás dátuma: 4. Állatok száma: db
I/B. Kiszállított állatok
Sorszám 5. Füljelzőszámtól 6. Füljelzőszámig
1. -
2. -
3. -
4. -
5. -
7. Jelölés módja
1) Vágóhídi füljelző
2) Továbbtartásra szolgáló füljelző
3) Jelöletlen (saját üzemi vágóhídra)
7) Jelölő kalapács
I/C. Céltenyészet
8. Céltenyészet/vágóhíd tenyészetkódja:
9. Tartó/üzemeltető neve, tenyészet címe:
10. Rakodóhelyen keresztül: 11. Rakodóhely tenyészetkódja: 12. Export szállítás:
I/D. Jármű
13. Gépkocsi: 14. Pótkocsi:
15. Csatolt póflapok száma: 16. Kiszállító tenyészet ENAR felelősének aláírása:
II. Állategészségügyi bizonyítvány adatai
A. Mellékelt állategészségügyi bizonyítvány sorszáma:
B. Állategészségügyi bizonyítvány kiállítási dátuma:
C. Állategészségügyi bizonyítványt kiállító állatorvos kamarai bélyegzőszáma: /
III. Beérkezési adatok
17. Fogadóhely tenyészetkódja: 18. Export szállítás:
19. Tartó/üzemeltető neve, fogadóhely címe:
20. Érkezés dátuma
21. Átvett: db 22. Át nem vett hulla db
23. Eltérés jelentő lapok száma: 24. Beérkeztető tenyészet ENAR felelősének aláírása:
Verzió: 2.5
1

Magyarázat 2. ▸ A sertés ENAR (sertések Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere) egy európai uniós és hazai jogszabályokon alapuló országos számítógépes nyilvántartási rendszer. A sertés ENAR keretében történik a sertések jelölése, a sertés szállítólevél kiállítása, az állatok mozgásának bejelentése az országos adatbázis felé, továbbá a szállításokkal, a füljelzőkkel és a nyomtatványokkal kapcsolatos információk nyilvántartása. Az állatok jelölése, az állatmozgások nyilvántartása, valamint az ezekkel kapcsolatos adatok központi adatbázisban történő tárolása lehetővé teszi az élelmiszerlánc-biztonsági szempontból meghatározó szerepet játszó állatmozgás nyomon követést.

A tenyésztési vagy a megyei állat-egészségügyi hatóság, az állattartó kérésére, az országos adatbázisban nyilvántartott, saját tenyészetével kapcsolatos adatokról hatósági bizonyítványt állít ki.

Az állatmozgás- és sertésnyilvántartásban a gazdálkodónak az alábbi adatokat kell feltüntetnie:

- a tenyészetbe érkezett és az onnan kikerült állatok számát, valamint azonosítóját vagy származási tenyészetkódját;
- a sertés szállítólevél sorszámát;
- beérkezés és kiszállítás esetén a küldő vagy fogadó tenyészetkódját, megnevezését és a szállítás időpontját;
- a szállított állatok korcsoportját (malac választásig, legfeljebb három hónapos süldő, hízó, tenyésztésbe vett sertés);
  - az új ENAR számmal átjelölt sertések adatait olyan módon, hogy a korábbi és az új ENAR szám közötti kapcsolat megállapítható legyen;
- tenyészsertések esetében a tenyészsertés ENAR száma; külföldről behozott állatok esetén a tenyészsertés külföldi azonosítója, a jelölés napja, a tenyészsertés születési dátuma és ivara, a tenyészkoca és tenyészkocasüldő apjának és anyjának ENAR száma és fajtakódja, a tenyészkocasüldő első vemhesítése dátuma és a termékenyítés módja, a tenyészkoca fialásainak dátuma, a vemhesítő kan ENAR száma és a született malacok száma, a vemhesítés dátuma, a vemhesítés (termékenyítés) módja, a tenyészsertés fajta (keresztezési konstrukció) kódja, kiesés oka és dátuma, a tenyészkan első termékenyítésre vagy fedeztetésre való használatának dátuma.

Az állatmozgás- és sertésnyilvántartásra vonatkozóan formai megkötés nincs. Az állatmozgás- és sertésnyilvántartás elektronikus formában is vezethető, amennyiben a gazdálkodó biztosítani tudja, hogy az az ellenőrzés során kinyomtatva is megtekinthető legyen.
A gazdálkodónak gondoskodnia kell arról, hogy az állatmozgás- és sertésnyilvántartás az előírt tartalommal állandóan rendelkezésre álljon, valamint az ellenőrzésre jogosult hatóság képviselője számára a szükséges információkat és adatokat hozzáférhetővé kell tennie.
Az ellenőrzés tényét az ellenőrzést végző személy az aláírásával és az ellenőrzés időpontjának megjelölésével igazolja. Az állatmozgás- és sertésnyilvántartást és az ellenőrzésről készült jegyzőkönyveket legalább három évig - illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől - kell megőrizni.

A SERTÉS SZÁLLÍTÓLEVÉL HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

A szállítólevél egy (1. kép: Sertés szállítólevél) szigorú számadású, sorszámozott nyomtatvány. A kiszállító tenyészet ENAR felelősének kell négy példányban kiállítania. A képen a szállítólevél 2012-ben bevezetett új formája látható, a korábbi szállítólevél nyomtatványok azonban továbbra is használhatók, a készlet kifogyásáig. Amennyiben a szállított állatok azonosítói nem férnek el a szállítólevélen, úgy ki kell tölteni egy ugyancsak négypéldányos szállítólevél pótlapot is. A szállítólevél és a pótlap a hagyományos tömb mellett elektronikus formájában is elérhető. A kitöltési utasítások az ENAR honlapon (www.enar.hu) találhatók meg (Magyarázat 3.).

Magyarázat 3. ▸ A korábban csak tömbös formában létező sertés ENAR bizonylatok nagy része elektronikus formában is megtalálható, ill. letölthető a www.enar.hu oldalról. Részletes információkat ugyancsak ezen a honlapon érhetnek el. Az elektronikusan letölthető bizonylatok mellett a korábban beszerzett tömbös bizonylatok továbbra is használhatók, de új rendelést ezekre a bizonylatokra a NÉBIH már nem fogad.

A négypéldányos sertés szállítólevél és pótlap 1. példánya szolgál a kiszállítás bejelentésére, a 2. és 3. példány a sertéseket kíséri a szállítás során, és ezek közül a 2. példányon kell jelenteni a beérkezést, az utóbbi pedig az érkeztetőnél marad. A 4. példány alapvetően a megyei körzetbe sorolt tenyészetek esetében játszik szerepet, a kiszállító állattartónál marad.

A sertés szállítások bejelentését az adatbázishoz önálló tenyészetben az állattartó által kijelölt ENAR felelős, megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a körzet kijelölt kapcsolattartó állatorvosa köteles megtenni. Az állatok tenyészetből valótávozását, illetve az oda történő érkezésüket a sertés-szállítólevélen és a sertés-szállítólevél pótlapon kell jelenteni az ENAR Útmutató által meghatározott címre. A sertések mozgását (a tenyészetbe történő beérkezést, illetve annak elhagyását) 7 naptári napon belül kell jelenteni. A szállítólevél adatainak valódiságát a kiszállító és beérkeztető tenyészet ENAR felelőse aláírásával igazolja.

4

A sertés szállítólevelet három évig, illetve később indított tartás esetén a tartás kezdetétől kell megőrizni és az ellenőrzés során be kell mutatni.

Az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet tartalmazza a belföldi állatszállítások előírásait. (Magyarázat 4.)

Magyarázat 4. ▸ A belföldi állatszállításokat a szolgáltató (magán) állatorvosok indítják és engedélyezik. A belföldi állatszállításokkal kapcsolatban a legfontosabb kötelezettségek:

- az állatokat fogadó tenyészet tartója a szállítást megelőző huszonnégy órával a járási hivatalt értesíti a továbbtartási célú állatszállításról,
- a feladó tenyészet állattartója kitölti és átadja a rendelet 1. számú mellékletét képező „Állattartó nyilatkozata" dokumentum egy példányát (2. kép: Állattartó nyilatkozata),
- az állattartó nyilatkozata a kiállítást követő 3 napig érvényes,
- a szolgáltató állatorvos, az állatok és az azonosító okmányok ellenőrzését követően az „Állategészségügyi bizonyítvány a gazdaságból" dokumentumot tölti ki (3. kép: Állatorvosi bizonyítvány),
- a szállítólevélen fel kell tüntetni az állatorvosi bizonyítvány számát, a kitöltési dátumot, a szolgáltató állatorvos kamarai bélyegzőjének számát,
- az állatorvosi bizonyítvány a kiállítástól számított 48 óráig érvényes.

A JELÖLÉSSEL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

A sertéseket (4. kép: ENAR füljelzővel jelölt sertések csoportja), a tenyésztési hatóság által engedélyezett ENAR füljelzővel, hazai vágóhídra történő szállításkor jelölőkalapáccsal kell megjelölni. (Magyarázat 5.)

Magyarázat 5. ▸ Az ENAR füljelző a tenyésztési hatóság által engedélyezett, ENAR számot tartalmazó jelölőeszköz. Ez egyszeri felhasználású és tartós, anyaga állat- és környezetbarát, valódisága és eredetisége jól megállapítható, számozása pedig jól olvasható. A megrendelő tenyészet besorolása szerint létezik kisüzemi és nagyüzemi füljelző, felhasználási módja szerint pedig továbbtartásra szánt állat jelölésére, illetve vágóhídra szállított állatjelölésére alkalmazható füljelző. A jóváhagyott füljelzők listája az ENAR honlapján megtekinthető.

A továbbtartásra kiszállított, illetve a tenyészetben tenyésztési vagy állat-egészségügyi előírás alapján jelölésre kötelezett sertéseket sárga műanyag füljelzővel, a tenyészsertések mindkét fülét tartós műanyag füljelzővel kell megjelölni, melyek közül a jobb fülben elhelyezett füljelző elektronikus jeladót tartalmaz. A vágóhídra szánt sertéseket fém vagy fehér műanyag füljelzővel kell megjelölni.

Önálló tenyészetekben hazai vágóhídra történő szállításkor a lapocka tájékon végzett jelölőkalapáccsal történő jelölés is megengedett.
A sertéseket legkésőbb a születési tenyészet elhagyásának napján illetve a tenyésztésbe vételkor kell megjelölni. Önálló tenyészetekben a kijelölt ENAR felelős, megyei körzetbe sorolt tenyészetekben a kijelölt kapcsolattartó állatorvos, tenyészsertések esetén a sertéságazati területi felelős jogosult a jelölésre.

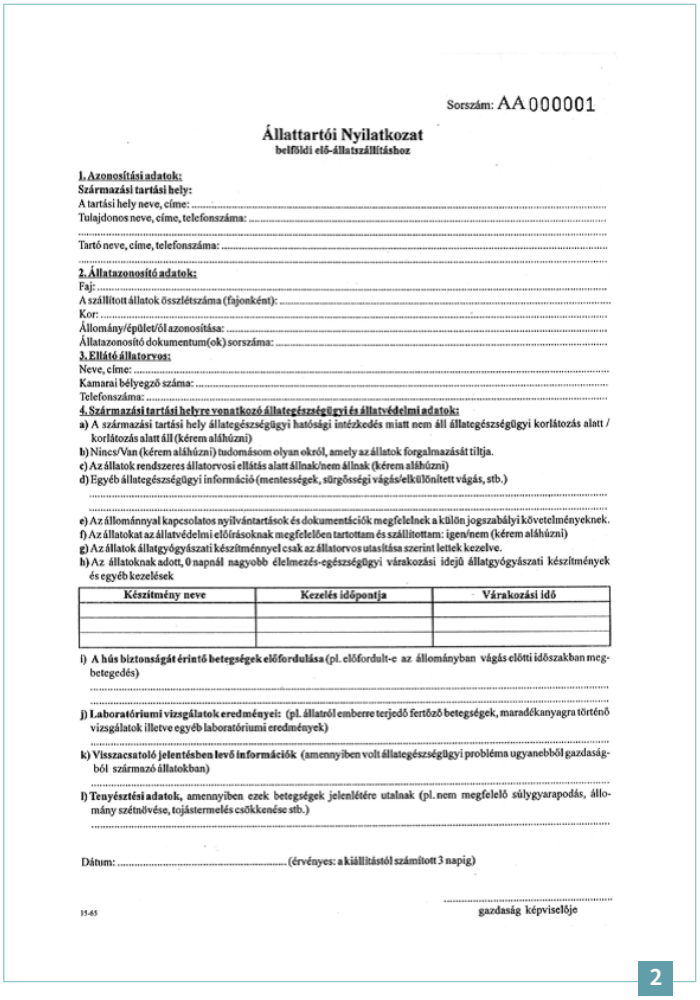

Sorszám: AA 000001

Állattartói Nyilatkozat
belföldi elő-állatszállításhoz

1. Azonosítási adatok:
Származási tartási hely:
A tartási hely neve, címe: .....
Tulajdonos neve, címe, telefonszáma: .....
.....
Tartó neve, címe, telefonszáma: .....
.....

2. Állatazonosító adatok:
Faj: .....
A szállított állatok összlétszáma (fajonként): .....
Kor: .....
Állomány/épület/ól azonosítása: .....
Állatazonosító dokumentum(ok) sorszáma: .....

3. Ellátó állatorvos:
Neve, címe: .....
Kamarai bélyegző száma: .....
Telefonszáma: .....

4. Származási tartási helyre vonatkozó állategészségügyi és állatvédelmi adatok:
a) A származási tartási hely állategészségügyi hatósági intézkedés miatt nem áll állategészségügyi korlátozás alatt / korlátozás alatt áll (kérem aláhúzni)
b) Nincs/Van (kérem aláhúzni) tudomásom olyan okról, amely az állatok forgalmazását tiltja.
c) Az állatok rendszeres állatorvosi ellátás alatt állnak/nem állnak (kérem aláhúzni)
d) Egyéb állategészségügyi információ (mentességek, sürgősségi vágás/elkülönített vágás, stb.)
.....
.....
e) Az állománnyal kapcsolatos nyilvántartások és dokumentációk megfelelnek a külön jogszabályi követelményeknek.
f) Az állatokat az állatvédelmi előírásoknak megfelelően tartottam és szállítottam: igen/nem (kérem aláhúzni)
g) Az állatok állatgyógyászati készítménnyel csak az állatorvos utasítása szerint lettek kezelve.
h) Az állatoknak adott, 0 napnál nagyobb élelmezés-egészségügyi várakozási idejű állatgyógyászati készítmények és egyéb kezelések

Készítmény neve	Kezelés időpontja	Várakozási idő

i) A hús biztonságát érintő betegségek előfordulása (pl. előfordult-e az állományban vágás előtti időszakban megbetegedés)
.....
.....
j) Laboratóriumi vizsgálatok eredményei: (pl. állatról emberre terjedő fertőző betegségek, maradékanyagra történő vizsgálatok illetve egyéb laboratóriumi eredmények)
.....
k) Visszacsatoló jelentésben levő információk (amennyiben volt állategészségügyi probléma ugyanebből gazdaságból származó állatokban)
.....
l) Tenyésztési adatok, amennyiben ezek betegségek jelenlétére utalnak (pl. nem megfelelő súlygyarapodás, állomány szétnövése, tojástermelés csökkenése stb.)
.....

Dátum: ..... (érvényes: a kiállítástól számított 3 napig)

35-65

..... gazdaság képviselője

2

Sorszám: BB 240001

Állatorvosi Bizonyítvány
a gazdaságból

☐ vágóhídra szállított élő állatokhoz
☐ továbbtartásra szállított élő állatokhoz
☐ állatkiállításra, versenyre, rendezvényre szállított élő állatokhoz

Az állatok azonosítása:
1. faj: .....
2. az állatok száma: .....
3. azonosító jele: .....

I. Az állatok származási helye:
1. származási gazdaság/rakodóhely/gyűjtőközpont neve, címe: .....
.....
2. gazdaság/rakodóhely/gyűjtőközpont azonosítója, tenyészet kódja: .....

II. Az állatok rendeltetési helye:
1. az állatokat a következő vágóhídra, tenyészetbe, rakodóra szállítják. (Név, cím, tenyészetkód): .....
.....

III. Egyéb fontos információ:
A szállítóeszköz forgalmi rendszáma (amennyiben az a vizsgálatkor ismert): .....
.....

IV. Nyilatkozat vágóállat szállítás esetén: alulírott kijelentem, hogy
- A fent leírt állatokat a szállítás előtt ..... (nap) ..... (időpontban) a származási gazdaságban megvizsgáltam, és azokat egészségesnek találtam.
- Az említett állatokkal kapcsolatos nyilvántartások és dokumentáció megfelel a külön jogszabályi követelményeknek, és nem akadályozza az állatok levágását.

V. Nyilatkozat a szállított állat állategészségügyi státuszáról:
**A lulírott állatorvos a származási gazdaság az állattartó nyilatkozata (Nyil. száma: .....) alapján igazolom, hogy a fent leírt állatok:
- olyan gazdaságból származnak, amely nem áll állategészségügyi okokból zárlat alatt és nem érintkeztek olyan állatokkal, amelyek ilyen gazdaságból származnak;
- olyan állományból származnak, amely az élő állatok belföldi szállításának állategészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII.27.) VM rendelet 3. melléklet V. fejezetében meghatározott mentességi feltételeknek megfelel;
- az élő állatok belföldi szállításának állategészségügyi szabályairól szóló 87/2012. (VIII.27.) VM rendelet 3. melléklet vonatkozó pontjaiban megkövetelt, e bizonyítvány VII. pontjában részletezett egyedi vizsgálati eredményekkel rendelkeznek.
- A kéknyelv betegségre fogékony állatok származási állományában az elmúlt 30 napon belül a kéknyelv-betegség előfordulását nem állapították meg. A szállítandó állat(ok) klinikai vizsgálatát 20.... év ..... hó ..... napján ..... óra ..... perekor elvégeztem és ennek során a kéknyelv-betegségre utaló tüneteket nem tapasztaltam.

VII. További állategészségügyi információk:
Vizsgálati eredmények: (vizsgálat célja, időpontja, eredménye:)
.....
.....
.....
.....

VIII. Egyéb rendeletekben előírt kiegészítő igazolás: VAN ☐ NINCS ☐
Kiegészítő igazolások sorszáma: .....

Kelt: 20..... év ..... hónap ..... nap ..... óra.
Jelen bizonyítvány a kiállítástól számított 48 óráig érvényes. P.H.
Megjegyzés:
A bizonyítvány 1. pontjában bejelölt állatokat a 2. az állatorvosi rendelő 3. címen ....

3

A sertéseket az alábbi esetekben kell megjelölni:
- az állat születési tenyészetből történő kiszállítását megelőzően;
- importált (az EU területén kívülről származó) állat esetében a karanténból történő kiszállítást megelőzően;
- amennyiben az állat-egészségügyi okból indokolt;
- tenyészkocasüldő és tenyészkan esetében az első vemhesítést, illetve az első fedeztetést vagy mesterséges termékenyítést követő hét napon belül,

Nem kell megjelölni a sertéseket:
- ha a vágóhíd és a tenyészet azonos tartási helyen van, és a vágóhídon kizárólag erről a tartási helyről származó sertéseket vágják le;
- ha az élelmiszerlánc-biztonsági és állat-egészségügyi hatáskörében eljáró megyei kormányhivatal vagy az állat-egészségügyi és élelmiszer-ellenőrző hatáskörében eljáró járási hivatal zárt vágást rendel el.

Amennyiben az importból (az EU területén kívülről) származó egyedek 5 napon belül levágásra kerülnek, azokat nem kell átjelölni.
A más EU tagállamból származó sertést csak akkor kötelező átjelölni, ha jelölésük nem felel meg az ENAR rendeletben foglaltaknak. Amennyiben az állattartó a sertéseket mégis átjelöli, annak minden költsége az állattartót terheli.
A kiesett vagy olvashatatlanná vált füljelző helyett új füljelzőt kell behelyezni.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
A Tanács 2008. július 15-i 2008/71/EK irányelve a sertések azonosításáról és nyilvántartásáról 3., 4. és 5. cikk

Hazai jogszabály
A tartási helyek, a tenyészetek és az ezekkel kapcsolatos egyes adatok országos nyilvántartási rendszeréről szóló 119/2007. (X.18.) FVM rendelet 10. § (4)
A sertések jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 83/2015. (XII.16.) FM rendelet 2§; 3.§ (1),(2),(3),(4); 4.§; 5.§; 6.§; 12.§; 15.§; 16. §; 21.§; 25.§(1).

TILOS

- A sertés azonosítása és nyilvántartása során az alábbiak nem megengedettek:
- A sertések TIR-ben nem regisztrált tenyészetben vagy tartási helyen történő tartása.
- Jelöletlen sertés szállítása.
- Az ENAR rendelet szerint megjelölt tenyészsertések átjelölése.
- Nem engedélyezett füljelző használata.
- A füljelzők szándékos eltávolítása, megrongálása, illetve olvashatatlanná tétele.
- A sertések szállítólevél nélküli szállítása, a szállítólevél adatainak meghamisítása.
- Megyei körzetbe sorolt tenyészetek esetén a jelölőkalapács használata.
- Külföldre történő sertésszállítás esetében a jelölőkalapács használata.

TIPPEK

- Ne felejtse el, hogy az új tenyészet bejelentése csak abban az esetben fogadható el, ha egyidejűleg legalább egy hozzá tartozó tartási helyet és az ott tartott kocák számát is bejelentik.
- Fordítson figyelmet arra, hogy önálló tenyészetek esetében a megyei ENAR koordinátor állatorvos, megyei körzetbe sorolt tenyészetek esetében a

hatósági állatorvos aláírása szükséges a bejelentőlapon.
- Az állatmozgás- és sertésnyilvántartását vezesse naprakészen!
- Az érvényes szabályozás szerint, amennyiben egy tenyészethez több sertéstartási hely is tartozik, a nyilvántartást vezetheti a tenyészetre összevontan.
- Önálló tenyészet esetében a füljelzők és a bizonylatok megrendeléséről időben gondoskodjon!
- Megyei körzetbe sorolt tenyészet esetében feltétlenül értesítse az állatok szállításáról kapcsolattartó állatorvosát!
- Gondoskodjon arról, hogy az állatok jelölése, a szállítólevél kiállítása és a szükséges igazolások rendben megtörténjenek!
- A sertés szállítólevelek pontos, precíz kitöltése elengedhetetlen, ezért ügyeljen arra is, hogy:
  - az ENAR felelős aláírása ne hiányozzon;
  - a szállítás valós dátuma fel legyen tüntetve a szállítólevélen;
  - a fülszám intervallum vagy a fülszám megadása helyesen történjen;
  - a fogadó, illetve a kiszállító tenyészet tenyészetkódját helyesen tüntesse fel.
  - Gondoskodjon arról, hogy az állatok szállítása engedélyezett szállítójárművel történjen!

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Az ENAR-ral kapcsolatos tudnivalók hozzáférhetők:
ENAR Útmutató letölthető a www.enar.hu címen;
Egyéb információk elérhetők a www.enar.hu és www.nebih.gov.hu címen; Telefonon, levélben az ENAR központi ügyfélszolgálati irodáján NÉBIH-ENAR, 1537 Budapest, Pf. 397., e-mail: enarufsz@enar.hu
A megyei kormányhivatalok Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi / Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztályán működő ügyfélszolgálatnál;
Megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a kijelölt kapcsolattartó állatorvosnál, illetve sertéságazati területi felelősnél.
Az ENAR-ral kapcsolatban egyéb információ elérhető: A NÉBIH Állattenyésztési Igazgatóságán.

TIPIKUS HIBÁK

- A bizonylatokat pontosan kitöltik, de a központi ENAR adatbázishoz történő elküldésükről már nem gondoskodnak.
- Nem minden esetben reagálnak a súlyos hibát visszaigazoló bizonylatokra. (Általában már figyelmeztető hiba esetén is szükséges korrigálni a tévesen közölt, ill. pótolni a hiányzó adatokat!)
- Az állatmozgás- és sertésnyilvántartó mellékletét képző sertés szállítólevél hiányzik, illetve hibásan vagy hiányosan kerül kitöltésre.
- A gazdálkodó a szállítóleveleket nem őrzi meg három évre visszamenőleg. (A szállítólevelet, az adatbázis naprakészen tartása érdekében abban az esetben is ki kell állítani, amikor az előírások szerint nem szükséges a sertések megjelölése – pl. ha a vágóhíd és a tenyészet, ahonnan a sertések származnak, azonos tartási helyen található és más tenyészetből beszállítás nem történik, illetve zárt vágás elrendelésekor.) Az állatmozgás-nyilvántartás nem áll rendelkezésre, vagy azt nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően vezetik, illetve a gazdálkodó nem tudja azt három évre visszamenőleg bemutatni.

JFGK 7: A SZARVASMARHÁK AZONOSÍTÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Állat-egészségügyi, állattenyésztési és élelmiszerlánc-biztonsági okokból alapvető fontosságú, hogy valamennyi szarvasmarhaféle (szarvasmarha, bivaly és bölény) azonosítható, nyilvántartható és nyomon követhető legyen.

Mire vonatkozik az ellenőrzés? Az ellenőrző hatóság azt vizsgálja, hogy a gazdálkodó eleget tett-e a bejelentési kötelezettségének, továbbá az előírtaknak megfelelően vezeti-e az állomány-nyilvántartást, illetve, hogy az állatok jelölése a jogszabályoknak megfelelően, a NÉBIH által engedélyezett füljelzővel történt-e.

KÖVETELMÉNYEK

Bejelentés
A tenyészetbe, illetve az onnan kifelé irányuló valamennyi állatmozgást, az állatok gazdaságban történő születését, illetőleg kiesését, továbbá ezen események időpontját be kell jelenteni.

Az állomány-nyilvántartás vezetése
A tenyészetben lévő szarvasmarhafélékről az előírtaknak megfelelően állomány-nyilvántartást kell vezetni. A nyilvántartás adatait legalább három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetéig visszamenőleg kell megőrizni.

A szarvasmarhafélék jelölése
Minden Magyarországon született szarvasmarhafélét mindkét fülben, a NÉBIH által engedélyezett füljelzővel kell megjelölni. Az állatok jelölését a borjú születését követő húsz napon belül kell elvégezni. Amennyiben az egyed a születésétől számított húsz napon belül elhagyja a tenyészetet, akkor a jelölést a tenyészet elhagyása előtt meg kell tenni. Az ún. harmadik országból, azaz az EU területén kívülről importált szarvasmarhafélék esetén az eredeti füljelzőt el kell távolítani, és helyette – a szükséges állat-egészségügyi vizsgálatok elvégzésétől számított húsz napon belül – a NÉBIH által engedélyezett füljelzőt kell behelyezni.

BEJELENTÉSSEL ÉS A MARHALEVÉLLEL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

Megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a körzeti kapcsolattartó állatorvos végzi a bejelentéseket az adatbázishoz. Egy általa megjelölt állat bejelentése alapján az ENAR rendszer 10 napon belül kiállít egy marhalevelet. Ezt postán megküldi a kapcsolattartónak, ő adja át a tartónak. A marhalevél tartalmazza a született egyed, a tartó és a tenyészet legfontosabb adatait, QR-kód formájában is. Amennyiben az egyedet elektronikus jelölőeszközzel is ellátták, annak típusát fel kell tüntetni a marhalevélen. Tulajdonjogot nem igazol! 2013 óta a marhalevél külföldre szállítás esetén szarvasmarha útlevélként is szolgál, így már csak egy (3 részből álló) dokumentum szolgál valamennyi állatmozgás bejelentésére. Az új típusú marhalevél mellett azonban a korábban kiállított marhalevél-igazolólapok is érvényben maradtak, ezeket nem kell lecserélni, de útlevelet csak az új marhalevéllel kaphat az állattartó.
A tartó a borjú bekerülésen kívül minden más eseményt (állat bekerülése, kikerülése, kiesése) 3 napon belül köteles bejelenteni a kapcsolattartónak. A tartó kérésére a kapcsolattartó erről igazolást állít ki. Szükség esetén, a helyszíni ellenőrzés során a tartó ezzel igazolhatja, hogy eleget tett kötelezettségének. Az igazolás formanyomtatványa elérhető a www.enar.hu-n.

Állat *tenyészetbe érkezése* esetén a tartó át kell, hogy adja a kapcsolattartónak az állatot kísérő (2 részből álló) marhalevelet. A kapcsolattartó ezen jelenti be a beérkezést, és az ENAR rendszer kiállít az állatra egy új marhalevelet, amit ismét csak a kapcsolattartón keresztül kap meg a tartó.
Állat tenyészetből *kikerülése* (kiszállítása) esetében a marhalevél felső és középső része az állatot kell, hogy kísérje. A marhalevél kikerülés-bejelentő szelvényét le kell választani, és át kell adnia kapcsolttartónak. Ugyanígy kell eljárni elhullott állat hullájának elszállítása esetén is.
Állat *elvesztése vagy házi vágása* esetén a teljes marhalevelet át kell adni a kapcsolattartónak.

Önálló tenyészetből a bejelentés és a marhalevelek kezelése a kijelölt ENAR felelős feladata. A bejelentés bizonylatok kitöltésével és azok beküldésével, vagy elektronikus úton (egy e-mail-hez csatolt file beküldésével, vagy a NÉBIH portál web ENAR képernyőin) történik. A web ENAR új felhasználói részére a NÉBIH honlap (www.nebih.gov.hu) főoldalán, a baloldali oszlop 4. E-ügyintézés ablakából letölthető Felhasználói kézikönyv szolgáltatja a tudnivalókat arról, hogy hogyan léphetnek be e rendszer felhasználói közé. A további feladatok elvégzéséhez szükséges minden tudnivaló megtalálható az ENAR honlapon (www.enar.hu).
A bejelentéseket az eseménytől számított hét napon belül meg kell küldeni az országos szarvasmarha ENAR adatbázisnak (Magyarázat 1.). A borjú bejelentését a füljelző behelyezést követő hét naptári napon belül kell megtenni. Az egyedek születésének vagy mozgásának bejelentése alapján a rendszer marhalevelet állít ki (Magyarázat 2.). Ennek felhasználásával jelenthetők be az állatok mozgásával kapcsolatos események, ha nem elektronikus úton küldik a bejelentést. A marhalevél kiállítására a bejelentést tanúsító bizonylat beérkezésétől számított 10 napon belül kerül sor. A marhalevél tartalmazza a született egyed, a tartó és a tenyészet legfontosabb adatait. Tulajdonjogot nem igazol! Szállítás esetén az állatot a marhalevél felső és középső része kell, hogy kísérje, ez érvényes abban az esetben is, ha állati hullát szállítanak a megsemmisítőbe.

A belföldi élőállat-szállításra vonatkozó részletes szabályokat az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló *87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet* tartalmazza (Magyarázat 3.).

Magyarázat 1. ▸ A szarvasmarha ENAR (Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszer) egy országos számítógépes nyilvántartás, amelynek rendeltetése minden magyarországi szarvasmarhaféle, valamint azok tartózkodási helyének nyilvántartása. A nyilvántartást a NÉBIH működteti.

Magyarázat 2. ▸ A marhalevél egyben útlevélként is szolgál. Az új 3 szelvényből álló formátum több új biztonsági elemet is tartalmaz és színében is eltér a korábban használt kétféle dokumentumtól. Az új marhalevél használatára vonatkozó valamennyi információt megtalálja a www.enar.hu honlapon.

Magyarázat 3. ▸ A fontosabb kötelezettségeket ld. JFGK 6 Magyarázat 4. alatt. (Állattartói Nyilatkozat; Állatorvosi Bizonyítvány)

A tárgyévi ENAR események adatbázis felé történő **késve teljesített bejelentései** (állat születése, bekerülése, kikerülése, kiesése) bizonyos százalékos előfordulásuk felett az adott tenyészet vonatkozásában KM szankció megállapításához vezetnek. Ebbe a kategóriába beleesnek azok az **elmulasztott bejelentések** esetei is, amikor az állat(ok) tenyészetből történő kikerültetése csak a fogadó tenyészet részéről történik meg, a küldő részéről nem. Megyei körzetbe sorolt tenyészetek esetében ezért különösen fontossá válhat az ún. *„ENAR esemény bejelentése kapcsolattartó állatorvosnak”* elnevezésű segédbizonylat használata, annak egy példányának elkérése a kapcsolattartó állatorvostól. A bizonylat használata nem kötelező, de szükség esetén a KM helyszíni ellenőrzés során a tartó ezzel igazolhatja, hogy időben eleget tett jogszabályba foglalt kötelezettségének. A bizonylat elérhető a www.enar.hu honlapon.

Állomány-nyilvántartás Szarvasmarha											
ENAR-szám	Anyja ENAR-száma, vagy eredeti külföldi azonosítója	Születés ideje	Neme	Fajtája és szőrzetének színe	A tartási helyen lévő állat elpusztulásának, elveszésének dátuma	A tartási helyen lévő állat leölésének és a házivágásának időpontja	A tenyészetbe érkezett		Elhagyta a tenyészetet		
							Származási tenyészet kódja	Dátum	Célte-nyészet kódja	Dátum	Meg-jegyzés
Ellenőrzések											
Dátum:											
Aláírás:											

1

AZ ÁLLOMÁNY-NYILVÁNTARTÁSSAL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

A tenyészetben lévő szarvasmarhafélékről vezetett állomány-nyilvántartásban a gazdálkodónak legalább a következőadatokat kell feltüntetnie:

- az állat azonosítója, születési ideje, neme, fajtája, színe;
- a gazdaságban tartott állat elhullásának napja;
- a gazdaságból távozó állatok esetén a fogadó állattartó neve és, a tenyészet címe, vagy a tenyészet kódja, valamint az indulás időpontja is;
- a gazdaságba érkező állatok esetén a küldő állattartó neve és a tenyészet címe, vagy a tenyészet kódja, valamint az érkezés időpontja is;
- az állomány-nyilvántartást ellenőrző hatóság képviselőjének neve és aláírása, valamint az ellenőrzés elvégzésének időpontja (Magyarázat 4.).

2

3

Magyarázat 4. ▸ Az állatok egyedi jelölési rendszeréhez kapcsolódó állomány-nyilvántartás vezetése nélkül nem végezhető tenyésztői munka, nincs törzskönyvezés és teljesítményvizsgálat sem, ami az állatállomány termelőképességének romlásához vezet.

Az állomány-nyilvántartást az 1. számú kép szerinti formátumban és adattartalommal kell vezetni (1. kép: Állomány-nyilvántartás).

A nyilvántartás elektronikus formában (Excel vagy egyéb telepirányító program) is vezethető, amennyiben az a nyomtatványnak megfelelő formában kinyomtatható. Az állattartó az állomány-nyilvántartót három évig - illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetéig visszamenőleg- köteles a helyszínen megőrizni, és azt az ellenőrzést végző hatóság részére bemutatni.

4

A JELÖLÉSSEL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK:

Valamennyi Magyarországon született szarvasmarhafélét mindkét fülben elhelyezett füljelzővel kell megjelölni. A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal megalakulását követően „NÉBIH” feliratú füljelző került köztenyésztésbe (2. és 3. kép: Nagyméretű és kisméretű füljelző).

A korábban kiadott füljelzők nyaki részénél az „OMMI”/„MgSzH” felirat volt látható. A füljelző pótlások „NÉBIH” felirattal kerülnek kiadásra.
A szürke szarvasmarhák esetén a füljelzők alapja szürkésfehér színű, minden másban a sárga füljelzőkkel megegyező formájúak és tartalmúak.

A SZARVASMARHA FÜLJELZŐK BESZERZÉSE:

Többféle füljelző gyártmány közül van lehetőség választani. Az új bizonylatok, a választható füljelzők és segédeszközök gyártó-, illetve gyártmány kódjai, a gyártó neve, elérhetősége, a megrendelési és csomagolási egységek adatai, valamint az érvényes füljelző és segédeszköz árak megtalálhatók a NÉBIH honlapján (www.nebih.gov.hu) az Állattenyésztési Igazgatóságnál,valamint az ENAR honlapján (www.enar.hu). A füljelzőket és segédeszközöket a gyártó közvetlenül szállítja a megrendelőnek. Univerzális krotália behelyező (4. kép).

A részletes előírások elérhetők az önálló tenyészetek részére készült útmutatóban, a www.enar.hu honlapon. Az egyedek jelölésére a NÉBIH által engedélyezett páros füljelző alkalmazása kötelező.

A füljelzőnek tartalmaznia kell az ország kódját (HU), a NÉBIH feliratot, egy tízjegyű életszámot, amely csak az adott egyedre jellemző. Az életszámból a használati szám (6-7-8-9. karakter) nagyobb betűméretben kerül nyomtatásra. A füljelzőnek tartalmaznia kell a tízjegyű életszámmal megegyező vonalkódot is. (Magyarázat 5.) Valamennyi borjút a születését követő húsz napon belül kell mindkét fülben elhelyezett füljelzővel megjelölni. Önálló tenyészetek esetén a kijelölt ENAR felelős, megyei körzetbe sorolt tenyészetek esetén a kijelölt kapcsolattartó állatorvos jogosult a jelölésre. Az utóbbi esetben a borjú születését követően tíz nap áll a gazdálkodó rendelkezésére, hogy a körzet kijelölt kapcsolattartó állatorvosát értesítse, amit a kapcsolattartó állatorvos az ún. „*ENAR esemény bejelentése kapcsolattartó állatorvosnak*” segédbizonylaton igazol a gazdálkodó kérésére. A bizonylat megtalálható a www.enar.hu oldalon.

A harmadik országból (az EU területén kívülről) behozott szarvasmarhák esetén a szükséges állat-egészségügyi vizsgálatoktól számított húsz napon belül az eredeti füljelzőt el kell távolítani, és helyette a NÉBIH által engedélyezett füljelzőt kell behelyezni. A fogadó tenyészet nyilvántartásában mind az eredeti, mind pedig az új magyar ENAR számot rögzíteni kell.

Amennyiben az állat egyik füléből kiesik vagy olvashatatlanná válik a füljelző, annak pótlásáról gondoskodni kell. A füljelző pótlást a kieséstől vagy megrongálódástól számított 48 órán belül meg kell rendelni. A pótlásként érkezett füljelzők nyaki részén az adott életszámra kiadott füljelző sorszáma szerepel római számmal. Így az első pótlás alkalmával „II", a második pótlás alkalmával „III" szerepel. Az EU más tagállamából származó szarvasmarhaféle esetében a pótlásra gyártott füljelzőre az eredeti származási tagállam által kialakított tartalom kerül. A füljelző pótlást a megérkezésétől számított 48 órán belül be kell helyezni az állat fülébe.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
Az Európai Parlament és a Tanács 2000. július 17-i 1760/2000/EK rendelete a szarvasmarhafélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, továbbá a marhahús és marhahús termékek címkézéséről, valamint a 820/97/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről 4. és 7. cikk
Hazai jogszabály
A szarvasmarha-fajok egyedeinek jelöléséről, valamint Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 99/2002.(XI. 5.) FVM rendelet 3. §, 7. §, 8. § (1.), 19. §, 23. §, 31. §.

Magyarázat 5. ▸ Az egyedek tartós, egész életükön keresztül megváltoztathatatlan egyedi jelölése és országos számítógépes adatbázisban való nyilvántartása alapját képezi: a hatékony állat-egészségügyi intézkedéseknek, kezeléseknek; a nagyobb járványok megelőzésének; a járványos állatbetegségek izolálásának; a betegség állatmozgással történő terjedése megakadályozásának és több olyan intézkedésnek, amelyek nagy értékű állatainkat és azok környezetét – benne az ember egészségét – óvja.

TILOS

- Meghatározott esetek kivételével az állatok marhalevél nélküli mozgatása.
- Az EU más tagállamából származó egyed útlevél nélküli fogadása.
- Az EU más tagállamából származó egyedek átjelölése.
- A füljelzőket eltávolítani, illetve cserélni hatósági engedély nélkül.

Amennyiben egy tenyészetnek több tartási helye is van, az egyedek ezen tartási helyek közötti mozgatásának tényét nem szükséges a központi adatbázis felé jelenteni. Az EU más tagállamából származó egyedet mozgatása során útlevélnek kell kísérnie. Az állat útlevelét a bejelentéssel párhuzamosan kell az adatbázis üzemeltetőjének megküldeni. Az EU más tagállamából származó egyedek az eredeti (a származási ország által kiadott) füljelzőjüket megtartják. Az ilyen egyedeket az eredeti füljelzőjük feltüntetésével kell nyilvántartásba venni. A füljelzők mindkét fülből történő eltávolításához, cseréjéhez, amennyiben az valamilyen okból (pl. állatorvosi beavatkozás miatt) szükségessé válik, minden esetben szükség van az illetékes hatóság engedélyére.

TIPPEK

Útmutatóban találhatók: az elektronikus úton (e-mailen keresztül) történő adatjelentési lehetőségek; az ENAR bizonylatok kitöltési utasításai.
Önálló tenyészetből bizonylaton beküldött füljelző pótlás rendeléséből célszerű egy másolatot készíteni és azt megőrizni, web-en küldött rendelés esetén pedig azt kinyomtatni vagy elmenteni. Szükség esetén, a helyszíni ellenőrzés során a tartó ezzel igazolhatja, hogy eleget tett kötelezettségének.

A www.enar.hu internetes portálon bárki hozzáférhet egy szarvasmarhaféle nyilvános adataihoz (ivar, születés és vágásdátuma, minősítés adatai, stb.), amennyiben ismeri a 10 jegyű ENAR számát. Ugyanez a lekérdezés mobil interneten is elérhető a wap.enar.hu címen. Az ENAR adatbázis az állattartónak közvetlen hozzáférést biztosít a nyilvántartott adatainak megtekintéséhez. Erre jogosultságot szerezhet felhasználónév és jelszó kérésével.
8 hónapnál idősebb egyed bejelentéséhez szükség van a járási főállatorvos vagy az állattenyésztési hatósági főfelügyelő ellenjegyzésére.
Ha az egyed mindkét füléből kiesik a füljelző, akkor lehetőség van dupla füljelző rendelésre. Ebben az esetben is szükség van a járási főállatorvos vagy az állattenyésztési hatósági főfelügyelő ellenjegyzésére.
A szaporulati füljelző megrendelhető mennyiségének nincs felső határa. Egy bizonylaton azonban legfeljebb 1000 állathoz rendelhető új füljelző, nagyobb mennyiség rendeléséhez több bizonylatot kell kitölteni.
Amennyiben egy tenyészetben elfogy a füljelző, és az újonnan megrendelt még nem érkezett meg, akkor lehetőség van más tenyészetből átvenni füljelzőt. Az átadás-átvételt a megfelelő ENAR bizonylaton jelenteni kell a központi adatbázisba. A központi adatbázisnak hibásan beküldött bizonylat esetén a rendszer hibaüzenetet küld. Ha az a bizonylaton nincs külön jelezve (ld. Ne küldje vissza!), akkor az a bizonylat hibajavításra is szolgál.
Amennyiben valamely állat adataiban módosításra kerül sor, a rendszer új marhalevelet állít ki új sorszámmal. Az újabb módosítást követően a sorszám ennek megfelelően emelkedik. Mindig a legutoljára kiadott, legmagasabb sorszámú marhalevél a hatályos.
Ha valamilyen ENAR esemény (pl. újszülött borjú bejelentése, vásárolt egyed bekerülése, elhullás stb.) történik megyei körzetbesorolt tenyészetben, az ún. „*ENAR esemény bejelentése kapcsolattartó állatorvosnak*” segédbizonylatot, illetve borjúbejelentés esetén a bejelentőlap egy példányát a kapcsolattartó állatorvostól feltétlenül kérje el! Szükség esetén, a helyszíni ellenőrzés során a tartó ezzel igazolhatja, hogy eleget tett kötelezettségének. A bizonylat elérhető a www.enar.hu honlapon.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Az ENAR-ral kapcsolatos tudnivalókat a JFGK 6 pontnál ismertettük.
Az ENAR-ral kapcsolatban egyéb információ elérhető:
Önálló tenyészet esetében a NÉBIH, Állattenyésztési Igazgatóságán;
Megyei körzetbe sorolt tenyészet esetén a kijelölt kapcsolattartó állatorvostól.

TIPIKUS HIBÁK

- Ha az egyed egyik füléből kiesik a füljelző, annak pótlását 48 órán belül nem igénylik meg.
- Az állomány-nyilvántartás nem áll rendelkezésre, vagy azt nem a jogszabályi előírásoknak megfelelően vezetik, illetve a gazdálkodó nem tudja azt három évre visszamenőleg bemutatni.
- Az állomány-nyilvántartást nem vezetik naprakészen, ezért a nyilvántartott állomány eltér a ténylegestől, és így a későbbiekben nehézzé válik a visszakövethetőség.
- Nem a borjak valós születési dátumát jelentik be. (A tejelőtehenek esetében a laktáció indulásának bejelentett dátuma kizárhatja a borjú születési dátumának adott napra történő bejelentését!) Amennyiben egy tehénnek ikerborjai születnek, az ikerellés tényét elfelejtik bejelenteni. (Ennek pótlására/módosítására mindössze 15 nap áll rendelkezésre.)
- Az állomány-nyilvántartás vezetésekor a naptári év kezdetekor új nyilvántartást nyitnak. A már megkezdett nyilvántartást nem idősorosan (három évre visszamenőleg) vezetik.
- A kiesett, eltört, használhatatlanná vált füljelzőt házi megoldásokkal javítják (esetleg újra írják), behelyezik ugyanabba, vagy másik állatba. (Mivel ez hamisításnak minősül, büntetőjogi következményei is lehetnek!)

JFGK 8: A JUH- ÉS KECSKEFÉLÉK AZONOSÍTÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Állat-egészségügyi, állattenyésztési és élelmiszerlánc-biztonsági okokból alapvető fontosságú, hogy valamennyi juh és kecske azonosítható, nyilvántartható és nyomon követhető legyen.

Mire vonatkozik az ellenőrzés? Az ellenőrző hatóság azt vizsgálja, hogy az állatok jelölése a jogszabályoknak megfelelően megtörtént-e, illetve, hogy a gazdálkodó az előírtaknak megfelelően vezeti-e az állomány-nyilvántartást és mellékleteit.

KÖVETELMÉNYEK

A juh- és kecskefélék jelölése

Az állatokat mielőtt elhagyják a születéskori gazdaságot, de legkésőbb 6 hónapos korukig kell megjelölni. Születési helyükről közvetlenül hazai vágóhídra kerülő juh és kecske egyedeket két füljelzővel kell ellátni, melyek közül az egyik vonalkódot is tartalmaz. Élő állatként az Unión belül kereskedelembe kerülő juh és kecske egyedeket elsődleges jelölési módként elektronikus füljelzővel, másodlagos jelölési módként füljelzővel kell ellátni. Továbbtartásra meghagyott juh egyedeket, illetve a továbbtartásra meghagyott, és az Unión belüli kereskedelembe kerülő kecske egyedeket úgy kell megjelölni, hogy a bal fülébe elektronikus füljelzőt kell helyezni, másodlagos jelölési módként pedig, az egyed jobb fülét füljelzővel kell ellátni. Az elektronikus füljelzőt bendőbólusz helyettesítheti. A továbbtartásra meghagyott, és az Unión belüli kereskedelembe nem kerülő kecske egyedeket elsődleges jelölési módként füljelzővel, másodlagos jelölési módként tetoválással kell ellátni. A jobb fülbe az egyedi kód első öt, a bal fülébe pedig a második öt számjegyét kell tetoválni. Rövid fülű kecskék esetében a 10 számjegyű egyedi kódot a farokrépába kell tetoválni. A harmadik országból behozott, továbbtartásra meghagyott állatokat a kötelező állat-egészségügyi ellenőrzések elvégzését követő 14 napon belül, de minden esetben a gazdaság elhagyása előtt meg kell jelölni, és a harmadik ország által adott azonosító feltüntetésével nyilvántartásba kell venni. A harmadik országból beérkező, vágásra szánt állatokat nem kell átjelölni, amennyiben azok az előírt állat-egészségügyi vizsgálat elvégzését követő 5 napon belül levágásra kerülnek.

Az állomány-nyilvántartás vezetése

Az állattartónak a tenyészetben található egyedekről, valamint a be- és kiszállításokról állatfajonként az előírtaknak megfelelő tartalommal naprakész nyilvántartást kell vezetni. Az állattartónak rendelkeznie kell az állomány-nyilvántartó mellékletét képző dokumentumokkal. Az állomány-nyilvántartás adatait legalább három évig, illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől meg kell őrizni.

A JELÖLÉSSEL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

A jelölés alapesetei

A hazai születésű bárányokat és gidákat mielőtt elhagyják a születéskori tenyészetet, de legkésőbb 6 hónapos korukig az alábbiak szerint kell megjelölni:

- azokat az állatokat, amelyeket vágásra szántak mindkét fülben elhelyezett bárány (1. kép: Kisméretű bárány ENAR füljelző), illetve gida (2. kép: Kisméretű gida ENAR füljelző) ENAR füljelzővel;
- a továbbtartásra szánt juh egyedeket, illetve továbbtartásra meghagyott és az EU-n belüli kereskedelembe kerülő kecske egyedek esetében a jelölését a jobb fülbe helyezett, továbbtartásra alkalmas ENAR füljelzővel (3. kép: Juh nagyméretű továbbtartásra alkalmas ENAR füljelző és 4. kép: Kecske nagyméretű továbbtartásra alkalmas ENAR füljelző – tégla forma) és elektronikus füljelzővel

1

2

vagy bendőbólusszal kell elvégezni.

A tetoválással történő megjelölés során:
- a továbbtartásra meghagyott és az Unión belüli kereskedelembe nem kerülő kecskék jobb fülébe az egyedi szám első 5 számjegyét, bal fülébe az egyedi szám második 5 számjegyét;
- a rövid fülű kecskék farokrépájába pedig a 10 számjegyű egyedi számot kell betetoválni.

Amennyiben a füljelző az állat egyik füléből kiesett, vagy megrongálódott, és a rajta lévő felirat vagy elektronikus jel olvashatatlanná vált, a pótlásáról minél hamarabb gondoskodni kell. A pótlást legkésőbb az állat tenyészetből történő kiszállítása előtt, vagy az éves állományleltár időpontjáig kell elvégezni.

AZ ENAR SZÁM FELÉPÍTÉSE

A juh és kecske ENAR füljelző (Magyarázat 1.) a tenyésztési hatóság által engedélyezett ENAR számot tartalmazó jelölőeszköz. A tartó igénylése alapján az országos számítógépes adatbázis által kiadott ENAR szám:
- juh esetében Magyarország ISO jeléből (HU) és a 7–11 számjegyű egyedi számból álló kód. Az egyedi szám első számjegye a sorozatszám, az ezt követő 5 számjegy a tenyészetre utaló fülszám előtag, a további 2–5 számjegy pedig a használati szám, amely tartalmazza a születési év utolsó számjegyét és a legfeljebb 4 számjegyből álló sorszámot
- kecske esetében Magyarország ISO jeléből (HU) és a 10 számjegyű egyedi számból álló kód. Az egyedi szám első számjegye fix 7-es, a következő 3 számjegye pedig a területi felelős által ellátott területre utaló szám (előtag), az 5–10 számjegye pedig a használati szám. Minden füljelzőn található egy vonalkód, mely az ország kód kivételével tartalmazza az ENAR számot.

3

4

Magyarázat 1. ▸ Az ENAR füljelző a tenyésztési hatóság által engedélyezett, ENAR számot tartalmazó jelölőeszköz. Ez egyszeri felhasználású és tartós, anyaga állat és környezetbarát, valódisága és eredetisége jól megállapítható, felirata pedig jól olvasható. Az engedélyezett füljelzők listája az ENAR honlapján megtekinthető.

A JELÖLÉS EGYÉB ESETEI

Az állat-egészségügyi hatóság bizonyos esetekben elrendelheti az állatok állat-egészségügyi füljelzővel történő megjelölését. Az ezen a füljelzőn lévő egyedi szám egy olyan folyamatos sorszám, amely juh esetében a 8-as, kecske esetében pedig a 79-es számmal kezdődik.
EU tagállamból származó, továbbtartásra behozott állatok az eredeti (a származási ország által kiadott) füljelzőjüket megtartják. Az ilyen egyedeket az eredeti füljelzőjük feltüntetésével kell nyilvántartásba venni.
A harmadik országból (az EU területén kívülről) továbbtartásra behozott állatokat az állat-egészségügyi ellenőrzések elvégzését követő 14 napon belül, de legkésőbb a rendeltetési gazdaság elhagyása előtt az előzőekben részletezett ENAR jelöléssel kell ellátni. A harmadik országból beérkező, vágásra szánt állatokat nem kell átjelölni, amennyiben azok az előírt állat-egészségügyi vizsgálat elvégzését követő 5 napon belül levágásra kerülnek.

A FÜLJELZŐK ÉS SEGÉDESZKÖZÖK BESZERZÉSE

A juhok és kecskék megjelöléséhez szükséges jelölőeszközök, segédeszközök beszerzése a Magyar Juh- és Kecsketenyésztő Szövetség (a továbbiakban: MJKSz) által kijelölt illetékes területi felelősnél (instruktor) (Magyarázat 2.). rendelkezésre álló megrendelő lap kitöltésével indul. A juh és kecske ENAR rendszerben több gyártótól lehet jelölőeszközt és behelyező eszközt rendelni. Az egyes gyártókról, azok engedélyezett jelölőeszközeiről és segédeszközeiről a NÉBIH közleményt ad ki, melyben ismerteti ezek gyártmánykódját, árát, szállítási határidejét, rendelhető minimális mennyiségét stb. A közlemény az ENAR központi ügyfélszolgálati irodáján, a www.enar.hu címen, továbbá a NÉBIH honlapján (www.nebih.gov.hu) hozzáférhető és megtekinthető.
Az országos adatbázishoz eljuttatott adatok alapján az ENAR rendszer generálja a fülszámokat, majd azokat a gyártónak továbbítja. A gyártó a legyártott füljelzőket és a kiszállított fülszámok listáját a kisméretű bárány és gida ENAR füljelzők esetében az állattartó, a nagyméretű ENAR füljelzők esetében pedig az instruktor címére postázza.

Magyarázat 2. ▸ A területi felelős (instruktor) olyan szakmai ismeretekkel rendelkező személy, aki a juh- és kecske ENAR jogszabály által meghatározott feladatait látja el. A területi felelőst és annak működési területét az MJKSz jelöli ki.

A JELÖLÉS VÉGREHAJTÁSA

Az állatok jelölését végezheti:

- a vágóhídra szánt, illetve Unión belüli kereskedelembe kerülő egyedek esetében az állattartó vagy az általa megbízott személy;
- a továbbtartásra szánt állatok esetében az MJKSz területi felelőse (instruktor); állat-egészségügyi intézkedéskor, valamint harmadik országból történő import esetében pedig a megyei állat-egészségügyi hatóság által megbízott személy.

Sorszám

JUH LÉTSZÁMNYILVÁNTARTÓ

Tenyészetkód

Partner kód

Fülszám előtag

Név: .....

Tenyészet címe: .....

.....

Kiadás dátuma: ..... 20..... ..... hó ..... nap

....

Tartó Területi felelős

5

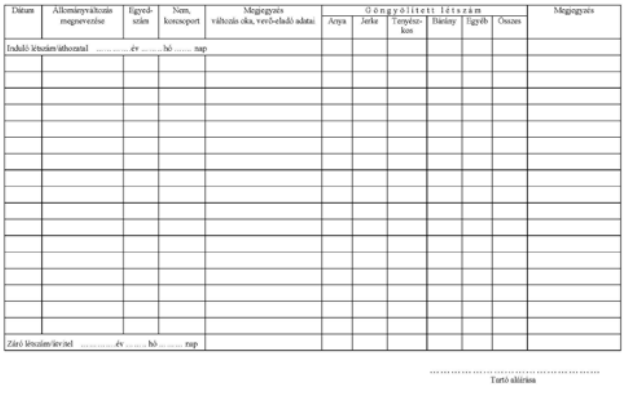
Dátum | Állományváltozás megnevezése | Egyed-szám | Nem, korcsoport | Megjegyzés változás oka, vevő-eladó adatai | Göngyölített létszám: Anya | Jerke | Tenyész-kos | Bárány | Ügyéb | Összes | Megjegyzés

Induló létszám/áthozat ..... év ..... hó ..... nap

Záró létszám/átvitel ..... év ..... hó ..... nap

..... Tartó aláírása

6

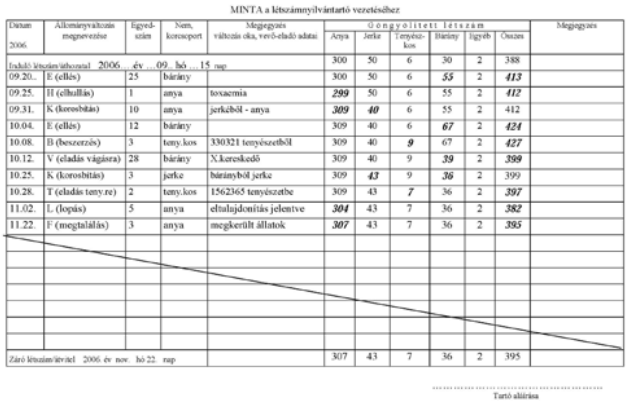
MINTA a létszámnyilvántartó vezetéséhez

Dátum 2006. | Állományváltozás megnevezése | Egyed-szám | Nem, korcsoport | Megjegyzés változás oka, vevő-eladó adatai | Göngyölített létszám: Anya | Jerke | Tenyész-kos | Bárány | Ügyéb | Összes | Megjegyzés

Induló létszám/áthozat 2006. év 09. hó 15. nap | | | | | 300 | 50 | 6 | 30 | 2 | 388 |

09.20. | E (ellés) | 25 | bárány | | 300 | 50 | 6 | *55* | 2 | *413* |

09.25. | H (elhullás) | 1 | anya | toxaemia | *299* | 50 | 6 | 55 | 2 | *412* |

09.31. | K (korosbítás) | 10 | anya | jerkéből - anya | *309* | *40* | 6 | 55 | 2 | 412 |

10.04. | E (ellés) | 12 | bárány | | 309 | 40 | 6 | *67* | 2 | *424* |

10.08. | B (beszerzés) | 3 | teny.kos | 330321 tenyészetből | 309 | 40 | *9* | 67 | 2 | *427* |

10.12. | V (eladás vágásra) | 28 | bárány | X.kereskedő | 309 | 40 | 9 | *39* | 2 | *399* |

10.25. | K (korosbítás) | 3 | jerke | bárányból jerke | 309 | *43* | 9 | *36* | 2 | 399 |

10.28. | T (eladás teny.re) | 2 | teny.kos | 1562365 tenyészetbe | 309 | 43 | *7* | 36 | 2 | *397* |

11.02. | L (lopás) | 5 | anya | eltulajdonítás jelentve | *304* | 43 | 7 | 36 | 2 | *382* |

11.22. | F (megtalálás) | 3 | anya | megkerült állatok | *307* | 43 | 7 | 36 | 2 | *395* |

Záró létszám/átvitel 2006. év nov. hó 22. nap | | | | | 307 | 43 | 7 | 36 | 2 | 395 |

..... Tartó aláírása

7

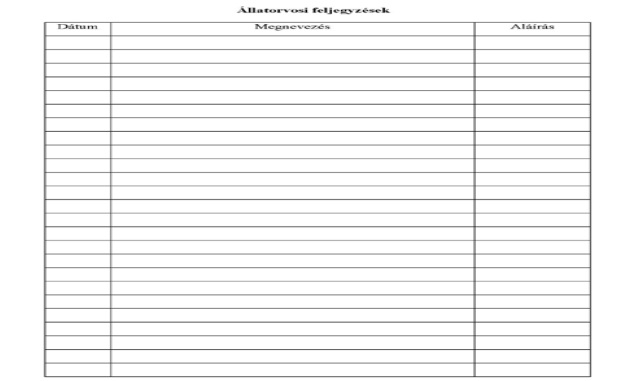
Állatorvosi feljegyzések

Dátum	Megnevezés	Aláírás

8

AZ ÁLLOMÁNY-NYILVÁNTARTÁSSAL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

Az állomány-nyilvántartót (ún. „zöldkönyvet") (5. kép: Állomány-nyilvántartó fedőlapja, 6. kép: Állomány-nyilvántartó belső oldala, 7. kép: Állomány-nyilvántartó állatorvosi bejegyzések része) az MJKSz területi felelőse bocsátja az állattartó rendelkezésére.

A zöldkönyv perforált és tőpéldány lapokat tartalmaz. Az eredeti, perforált lapokat az ellenőrzések alkalmával a területi felelősnek át kell adni adatfeldolgozás céljából. A zöldkönyv sorszámozott, ezért a fénymásolata nyilvántartásra nem használható.
Az állattartónak a tenyészetében található egyedekről, valamint a be- és kiszállításokról állatfajonként naprakész állomány-nyilvántartást (8. kép: Állomány-nyilvántartó kitöltési minta) kell vezetnie, melyen az alábbi adatokat kell feltüntetni:

a) a tenyészetkód;
b) az állattartó neve és a tenyészet címe.

Az állomány-nyilvántartóba az alábbi adatokat kell bejegyezni:

a) az induló anyajuh, illetve anyakecske, tenyészkos, illetve tenyészbak, tenyészjerke, növendékjerke, bárány, tenyészgödölye, gida, növendékkos, illetve növendékbak és ivartalanított kos, illetve ivartalanított bak létszáma;
b) a beszerzett állatok létszáma az a) pont szerinti bontásban nemenként és korcsoportonként, a vásárlás ideje, az eladó tenyészetkódja és a szállítólevél sorszáma;

c) a született állatok létszáma;
d) a szaporításra, illetve a tenyésztésre beállított állatok száma;
e) a tenyészetből kikerült állatok létszáma az a) pont szerinti bontásban, az elszállítás időpontja, a célállomás tenyészetkódja vagy a céltenyészet címe, állattartójának neve és a szállítólevél sorszáma;
f) a kiesett (elhullott, levágott) bárányok és gidák létszáma, a kiesés időpontja.

Az állomány-nyilvántartó minden lapján ki kell tölteni az indulólétszámot és záró létszámot. A megjegyzés rovatban fel kell tüntetni a legutolsó állományleltár eredményeit és elvégzésének időpontját.

Az állattartónak rendelkeznie kell az állomány-nyilvántartó mellékletét képző dokumentumokkal is: a jelölésre felhasználható fülszámok listája, amelyen minden füljelző esetében fel kell tüntetni a jelölés időpontját (év, hó); az állatok ENAR számát tartalmazó lista, nem társult harmadik országból behozott állatok előző azonosítójával; az állatok szállítólevelei.

Az állomány-nyilvántartás elektronikus formában is vezethető, amennyiben a gazdálkodó biztosítani tudja, hogy az az ellenőrzés során kinyomtatva is megtekinthető legyen. A gazdálkodónak gondoskodnia kell arról, hogy az állomány-nyilvántartás az előírt tartalommal állandóan rendelkezésre álljon; valamint az ellenőrzésre jogosult hatóság képviselője számára a szükséges információkat és adatokat hozzáférhetővé kell tennie. Az ellenőrzés tényét az ellenőrzést végző személy az aláírásával és az ellenőrzés időpontjának megjelöléssel igazolja. Az állomány-nyilvántartást a mellékleteivel együtt legalább három évig – illetve a három éven belül indított tartás esetén a tartás kezdetétől – meg kell őrizni.

A JUH ÉS KECSKE SZÁLLÍTÓLEVÉL HASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATOS KÖTELEZETTSÉGEK

9

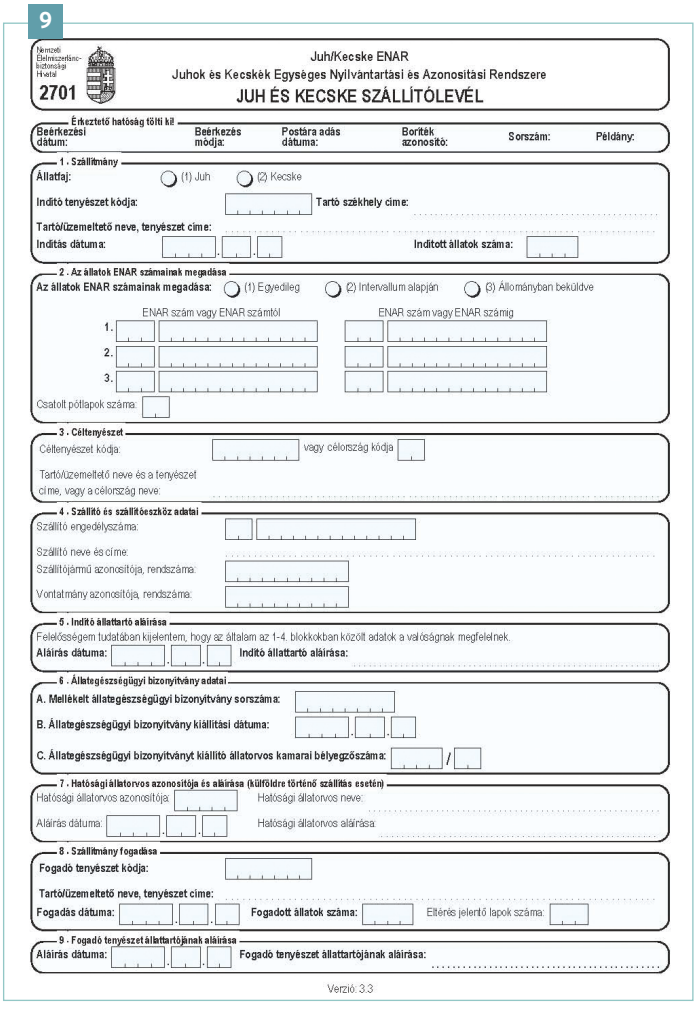
Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal
2701
Juh/Kecske ENAR
Juhok és Kecskék Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszere
JUH ÉS KECSKE SZÁLLÍTÓLEVÉL
Érkeztető hatóság tölti ki!
Beérkezési dátum: Beérkezés módja: Postára adás dátuma: Boríték azonosító: Sorszám: Példány:
1. Szállítmány
Állatfaj: (1) Juh (2) Kecske
Indító tenyészet kódja: Tartó székhely címe:
Tartó/üzemeltető neve, tenyészet címe:
Indítás dátuma: Indított állatok száma:
2. Az állatok ENAR számainak megadása
Az állatok ENAR számainak megadása: (1) Egyedileg (2) Intervallum alapján (3) Állományban beküldve
ENAR szám vagy ENAR számtól ENAR szám vagy ENAR számig
1. 2. 3.
Csatolt pótlapok száma:
3. Céltenyészet
Céltenyészet kódja: vagy célország kódja
Tartó/üzemeltető neve és a tenyészet címe, vagy a célország neve:
4. Szállító és szállítóeszköz adatai
Szállító engedélyszáma:
Szállító neve és címe:
Szállítójármű azonosítója, rendszáma:
Vontatmány azonosítója, rendszáma:
5. Indító állattartó aláírása
Felelősségem tudatában kijelentem, hogy az általam az 1-4. blokkokban közölt adatok a valóságnak megfelelnek.
Aláírás dátuma: Indító állattartó aláírása:
6. Állategészségügyi bizonyítvány adatai
A. Mellékelt állategészségügyi bizonyítvány sorszáma:
B. Állategészségügyi bizonyítvány kiállítási dátuma:
C. Állategészségügyi bizonyítványt kiállító állatorvos kamarai bélyegzőszáma: /
7. Hatósági állatorvos azonosítója és aláírása (külföldre történő szállítás esetén)
Hatósági állatorvos azonosítója: Hatósági állatorvos neve:
Aláírás dátuma: Hatósági állatorvos aláírása:
8. Szállítmány fogadása
Fogadó tenyészet kódja:
Tartó/üzemeltető neve, tenyészet címe:
Fogadás dátuma: Fogadott állatok száma: Eltérés jelentő lapok száma:
9. Fogadó tenyészet állattartójának aláírása
Aláírás dátuma: Fogadó tenyészet állattartójának aláírása:
Verzió: 3.3

Az állattartónak, illetve az állat szállítójának gondoskodnia kell arról, hogy az egyedeket szállításkor érvényes juh és kecske szállítólevél kísérje. (9. kép: Juh és kecske szállítólevél). A juh és kecske szállítólevél sorszámozott bizonylat, melyet a kiszállító tenyészetben, négy példányban (Magyarázat 3.) kell kiállítani.

Magyarázat 3. ▸ A szállítólevél 1. példánya szolgál a kiszállítás bejelentésére, melyet a kiszállítást követő hét munkanapon belül kell az országos adatbázisnak megküldeni. A szállítás során az állatot kísérő példányok közül a 2. példány szolgál a beérkezés jelentésére (erre szintén hét munkanap áll rendelkezésre), míg a 3. példány az állatot fogadó tenyészetben marad. A 4. példány pedig a kiszállítást bejelentő tőpéldánya.

A belföldi élőállat-szállításra vonatkozó részletes szabályokat *az élő állatok belföldi szállításának állat-egészségügyi szabályairól szóló* 87/2012. (VIII. 27.) VM rendelet tartalmazza (Magyarázat 4.).

Magyarázat 4. ▸ A fontosabb kötelezettségeket ld. JFGK 6 Magyarázat 4. alatt (Állattartói Nyilatkozat; Állatorvosi Bizonyítvány).

A szállítólevél adatainak valódiságát a kiszállító és beérkeztető az aláírásával köteles igazolni, külföldre szállítás esetén a hatósági állatorvos neve, azonosítója, és aláírása is szükséges. A bizonylat önátírós, de a szállítólevél

kitöltőjének kötelessége ellenőrizni, hogy az összes példányon jól olvashatók-e az adatok.

Szállítólevél pótlap kitöltése abban az esetben válhat szükségessé, ha a szállítólevélen szereplő három sorban kitölthető füljelzőszám-tartomány kevés a kiszállított állatok füljelzőszámának bejelentéséhez.

Az állattartó a szállítólevél pótlap adatait elektronikus formában is beküldheti az országos adatbázisba. Ebben az esetben a szállított állományról nyomtatott listát kell készíteni, melynek tartalmaznia kell a kapcsolódó bizonylat típusát és sorszámát, a tevékenység kódját, a szállítólevél számát és példányszámát, a tenyészet kódját, külföldre történő szállításnál a hatósági állatorvos azonosítóját és a füljelzők felsorolását. A nyomtatott listát a szállítmányt indító tenyészet a juh és kecske szállítólevél 2. és 3. példányával együtt továbbítja az állatokat fogadó tenyészetnek.

AZ ÁLLOMÁNYLELTÁR KÉSZÍTÉSÉVEL KAPCSOLATOS ELŐÍRÁSOK

Az állományleltár készítésére vonatkozó előírások nem kerültek be a kölcsönös megfeleltetés keretén belül közvetlenül ellenőrzendő követelmények közé, azonban az állomány-nyilvántartás vezetéssel való szoros kapcsolata miatt az állattartónak a területi felelős közreműködésével évente egyszer állományleltárt kell készíteni.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
A Tanács 21/2004/EK rendelete a juh- és kecskefélék azonosítási és nyilvántartási rendszerének létrehozásáról, valamint az 1782/2003/EK rendelet, továbbá a 92/102/EGK és a 64/432/EGK irányelv módosításáról 3., 4., 5., cikk

Hazai jogszabály
Juh- és kecskefélék egyedeinek Egységes Nyilvántartási és Azonosítási Rendszeréről szóló 182/2009. (XII. 30.) FVM rendelet 3. §, 4. §, 5. §, 6. §, 9. §, 10. §, 11. § (1)-(4), 26. § (1)

TIPIKUS HIBÁK

- Az állatmozgásokat, a tenyészetből történő ki- és beszállításokat nem jelentik az országos adatbázisnak.
- Különösen fontos, hogy a súlyos hibát jelző hibaüzenetre javító válasz érkezzen, mert e nélkül az állatmozgás ténye, az állatok fülszáma és egyéb adatai nem kerülnek rögzítésre. (Figyelmeztető hiba esetén is szükséges korrigálni a tévesen közölt adatokat.)
- Az állomány-nyilvántartó mellékletét képző szállítólevél hiányzik, vagy hibásan kerül kitöltésre.
- A gazdálkodó a szállítóleveleket nem őrzi meg három évre visszamenőleg.
- Az állomány-nyilvántartót, a nyilvántartott egyedek listáját, valamint a fülszám-nyilvántartó listát nem vezetik naprakészen.
- A kiesett, megrongálódott füljelzőket nem pótolják, a tetoválás nem megfelelő minőségben készül, rosszul olvasható.
- Az állomány-nyilvántartó egyéb mellékletei hiányoznak.

TILOS

- Jelöletlen juhok és kecskék szállítása.
- A tenyésztési hatóság által nem engedélyezett füljelzőt használni.
- A füljelzők szándékos eltávolítása, megrongálása, illetve olvashatatlanná tétele.
- EU tagállamból származó egyedek átjelölése.

TIPPEK

Magyarországon a juh és kecske egyedeket a születési tenyészet elhagyásakor, de legkésőbb 6 hónapos korukig hasznosítási módtól függetlenül meg kell jelölni.
Az állatok jelölésére csak engedélyezett ENAR füljelző használható.
Amennyiben a jelölésre használt füljelző megrongálódik, illetve olvashatatlanná válik, gondoskodni kell annak cseréjéről. A füljelzők eltávolítására csak a vágóhídi vágáskor kerülhet sor. Az EU más tagállamából származó egyedek az eredeti (a származási ország által kiadott) füljelzőjüket megtartják. Az ilyen egyedeket az eredeti füljelzőjük feltüntetésével kell nyilvántartásba venni. Az állomány-nyilvántartó mellékletét képző dokumentumokat célszerű összegyűjtve, egy helyen tárolni. Ez egyrészt megkönnyíti az állatlétszám nyilvántartás pontos és naprakész vezetését, másrészt ez által az ellenőrzés során a dokumentumok könnyen hozzáférhetővé válnak. Tekintettel arra, hogy jelölés és szállítólevél nélkül állat nem szállítható, a füljelzőket és a nyomtatványokat - a felhasználás ütemének figyelembe vételével - célszerű időben megrendelni, hogy mindig megfelelő készlet álljon rendelkezésre. A nyilvántartott egyedek listáján fel kell tüntetni a tenyészetből kikerült (kiszállított, elhullott, házi vágott, stb.) állatokat. Annak érdekében, hogy fülszám szerint nyomon követhető legyen az állomány változása, az állatok jelölésekor az ENAR füljelzőkkel együtt kiküldött kiszállított fülszámok listáján is jelezni kell a felhasználást. Az állatok szállításáról időben értesíteni kell az állatorvost, hogy az „Állategészségügyi bizonyítvány a gazdaságból" dokumentumot ki tudja állítani. A szállítólevélen ennek adatait fel kell tüntetni. A szállítólevelet golyóstollal, jól olvashatóan kell kitölteni, így elkerülhető az adatok későbbi megváltoztatása. A szállítólevél adatainak valódiságát az állattartó az aláírásával és annak dátumával hitelesíti, ezért ez nem hiányozhat a bizonylatról. Más tenyészet részére legyártott füljelző nem használható fel. Amennyiben az állattartó nem rendelkezik felhasználható füljelzővel, sürgős esetben a területi felelős (instruktor) instruktori füljelző készletéből igényelhet. A juh és kecske ENAR rendszerben használt nyomtatványok részletes kitöltésével és felhasználásával kapcsolatos tudnivalók megtalálhatók a nyomtatványok belső vagy hátoldalán, továbbá az ENAR útmutatóban.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

Az ENAR-ral kapcsolatos tudnivalókat a JFGK 6 pontnál ismertettük.
Az ENAR-ral kapcsolatban egyéb információ elérhető:
Levélben, telefonon, illetve interneten keresztül a Magyar Juh és Kecsketenyésztő Szövetségnél (Cím: 1134 Budapest, Lőportár u. 16., Levelezési cím: 1242 Budapest, Pf. 365., Telefon: 06 (1) 412-5030, Fax: 06 (1) 412-5031, Internet: www.mjksz.hu);
A NÉBIH Állattenyésztési Igazgatóságán.

JFGK 9: SZIVACSOS AGYVELŐBÁNTALMAK (TSE) ELLENI VÉDEKEZÉS

Kit ellenőriz az illetékes hatóság a kölcsönös megfeleltetés ezen követelményei kapcsán? A JFGK 9 követelmények minden haszonállat tartójára vonatkoznak. Kivételt képez ez alól a bejelentési kötelezettség követelménye, ez alá ugyanis a szivacsos agyvelőbántalmak közül csak a szarvasmarhák szivacsos agyvelőbántalma (BSE) és a súrlókór tartozik, tehát ez csak a szarvasmarha-, juh- és kecsketartókra vonatkozik. A hatóság ellenőrzi a szabályok betartását a takarmányok gyártása, forgalmazása és az állattartó telepen történő felhasználása során.

Mire vonatkozik az ellenőrzés? A hatóság az ellenőrzés során vizsgálja, hogy a gazdálkodó etette-e haszonállatait tiltott takarmánnyal, hogy a betegség gyanúja esetén bejelentési kötelezettségének eleget tett-e, valamint, hogy az állatorvos által esetlegesen elrendelt intézkedéseket végrehajtották-e. Ellenőrzi továbbá a nyomon követhetőséget biztosító dokumentumokat.

KÖVETELMÉNYEK

Az állati eredetű fehérje tartalmú takarmányok etetésének korlátozása.
Bejelentési, együttműködési kötelezettség.
A nyomon követhetőséget biztosító dokumentumok.

AZ ÁLLATI EREDETŰ FEHÉRJE TARTALMÚ TAKARMÁNYOK ETETÉSÉNEK KORLÁTOZÁSA

A KM releváns állatok tartóira vonatkozó szabályok az alábbiak:
Tilos a kérődzők bármilyen feldolgozott állati eredetű fehérjével, illetve állati eredetű fehérje tartalmú takarmánnyal való takarmányozása, kivéve a tejet, tejtermékeket, a tojást és tojásból készült termékeket (de: borjaknak választásig bizonyos feltételek mellett lehet halliszt alapú takarmányt adni). A nem kérődző élelmiszer-termelő állatokkal is tilos feldolgozott állati eredetű fehérjét, illetve állati eredetű fehérjetartalmú takarmányt feletetni, kivéve a hallisztet, a bevonó anyagként használt nem kérődző eredetű alapanyagból készült zselatint, a csont eredetű dikalcium- és trikalcium-foszfátot (a továbbiakban együtt: dikalcium-foszfát), a hidrolizált fehérjét, valamint a kérődzők esetében is engedélyezett tejet, tejtermékeket, a tojást és tojásból készült termékeket (Magyarázat 1.).

Magyarázat 1. ▸ Kölcsönös megfeleltetés szempontjából kérődzők: szarvasmarha, juh, kecske; nem kérődzők: sertés, ló, nyúl, baromfi.

BEJELENTÉSI KÖTELEZETTSÉG, EGYÜTTMŰKÖDÉSI KÖTELEZETTSÉG

TSE-ben beteg állat gyanúja esetén haladéktalanul értesíteni kell az állatorvost, és be kell tartani az állatorvos által elrendelt intézkedéseket, beleértve a bevezetett forgalmi korlátozások betartását. A mezőgazdasági termelők kötelesek együttműködni az illetékes hatósággal a járványügyi vizsgálat, valamint a meghozott betegségtől való mentesítési intézkedések kapcsán.

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Az Európai Unióban az élőállatok, illetve az állati eredetű termékek az egységes piacon szinte akadály nélkül mozoghatnak, így a fertőző állatbetegségek elleni védekezés kizárólag egységes tagállami fellépés esetén biztosítható.

A JOGSZABÁLY SZERINT

TSE-re gyanús állatok: azok az élő, levágott vagy elhullott állatok, amelyek idegrendszeri tüneteket vagy viselkedészavart, illetve az idegrendszer bántalmazottságával összefüggésbe hozható fokozatosan súlyosbodó kondícióromlást mutatnak, illetve mutattak, és amelyek esetében az összegyűjtött adatok, a klinikai vizsgálatok, a kezelés hatására történő változás, valamint a kórbonctani vagy laboratóriumi vizsgálatok alapján alternatív diagnózis nem állapítható meg. A szarvasmarhák fertőző szivacsos agyvelőbántalmára gyanús az a tünetmentes szarvasmarha is, amelynél a BSE-re specifikus gyorsteszt pozitív eredményt ad. A súrlókórra gyanús az a tünetmentes juh vagy kecske is, amelynél a gyorsteszt pozitív eredményt ad. TSE-ben beteg állat: az olyan állat, amely esetében a meghatározott laboratóriumi vizsgálat, illetve vizsgálatok eredménye pozitív (Magyarázat 2.).

Magyarázat 2. ▸ Gyakorlatias megközelítésben a gazdálkodótól az kérhető számon, hogy amennyiben a legutóbbi szakhatósági ellenőrzés óta a gazdaságban volt idegrendszeri tüneteket mutató állat vagy ezzel összefüggésben elhullás, akkor arról értesítették-e az ellátó állatorvost, továbbá, hogy végrehajtották-e az állatorvos által elrendelt intézkedéseket.

A NYOMON KÖVETHETŐSÉGET BIZTOSÍTÓ DOKUMENTUMOK

Az élő állatok, valamint a sperma, embrió, petesejt szállításáról a nyomon követhetőséget biztosító dokumentációval kell rendelkezni. A nyomon követhetőség a járványügyi védekezés alapja, ezért e követelménynek mindenképp meg kell felelni, függetlenül attól, hogy a betegség jelen van-e az országban.

TIPPEK

A betegség Magyarországon még nem fordult elő, a gazdálkodók nem ismerik a tipikus tüneteket, ezért célszerű kezdeményezni az esetlegesen furcsán viselkedő állatok állatorvosi vizsgálatát.

TIPIKUS HIBÁK

Az állatok elhullását nem jelentik, és így meghiúsul a betegség felderítésére irányuló vizsgálat.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
Az Európai Parlament és Tanács 2001. május 22-i 999/2001/EK rendelete az egyes fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzésére, az ellenük való védekezésre és a felszámolásukra vonatkozó szabályok megállapításáról 7., 11., 12., 13. és 15. cikk

Hazai jogszabály
A fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzéséről, az ellenük való védekezésről, illetve leküzdésükről szóló 179/2009.(XII. 29.) FVM rendelet 6. §, 13. §, 18. §, 19. § (1) a)

JFGK 10: NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK KEZELÉSE

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

A növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természetvédelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).

Mire vonatkozik az ellenőrzés? Az illetékes hatóság az ellenőrzés során megvizsgálja, hogy történt-e növényvédő szer kijuttatás a gazdálkodó területén. Amennyiben igen, akkor az ellenőrzés arra irányul, hogy a felhasznált növényvédő szerek rendelkeznek-e megfelelő (felhasználási-, kísérleti-, eseti-, vagy párhuzamos behozatali) engedéllyel, a növényvédő szert a címkéjén, és/vagy a használati utasításában foglaltaknak megfelelően használták-e fel, valamint a kijuttatásra alkalmazott gépek megfelelő műszaki állapotban vannak-e. Amennyiben a gazdálkodó tárol növényvédő szert a hatóság ellenőrzi, hogy megfelelő állapotú-e a növényvédő szer raktár/szekrény (1. kép).

A fenti követelmények betartását az ellenőrök a terület, illetve telephely bejárásával, továbbá dokumentumok (Gazdálkodási Napló, számlák, bizonylatok, szerződések stb.) átvizsgálásával ellenőrzik. Amennyiben a gazdálkodó a növényvédelmi tevékenységet kizárólag szolgáltatásként veszi igénybe, úgy egyes előírások ellenőrzésére (növényvédő szerek tárolása, alkalmazott gépekre vonatkozó követelmények) nem kerül sor. Azonban a gazdálkodó köteles az igénybe vett szolgáltatásokat dokumentumokkal igazolni (keret-megállapodás, nyilatkozat).

KÖVETELMÉNYEK

Engedélyezett növényvédő szer felhasználása

Kizárólag Magyarországon hatályos felhasználási-, kísérleti-, eseti- vagy párhuzamos behozatali engedéllyel rendelkező növényvédő szer használható fel.

Növényvédő szer felhasználására vonatkozó előírások

A növényvédő szer címkéje, illetve használati utasítása tartalmazza azokat a legfontosabb szabályokat, korlátozásokat, amelyeket a gazdálkodóknak a növényvédő szer kijuttatása során be kell tartani. A KM helyszíni ellenőrzés az engedélyezett kultúrára, a kijuttatott szer dózisára és a munkaegészségügyi és élelmezés-egészségügyi várakozási időre vonatkozó előírások betartására irányul.

Növényvédő szer felhasználásához szükséges végzettség

Az I. és II. forgalmi kategóriában sorolt növényvédő szereket hatósági engedély birtokában (fehér könyv, zöld könyv) lehet vásárolni, illetve felhasználni. A III. forgalmi kategóriába sorolt növényvédő szer vásárlása és saját célú felhasználása szakképesítéshez, engedélyhez nem kötött.

1

1

Permetezési napló vezetése
Az értékesítési célra szánt növény, növényi termék előállítása, raktározása és feldolgozása során végzett növényvédő szeres kezelésekről permetezési naplót kell vezetni, amelyet az utolsó bejegyzést követő 3 évig meg kell őrizni.

Nyilvántartás a növényvédő szerekről
Növényvédő szerek raktárkészletéről forgalmi kategóriájának megfelelő naprakész nyilvántartást kell vezetni.

Növényvédő szerek tárolása
A növényvédő szereket elkülönített raktárban vagy szekrényben kell tárolni, amelyeket jól látható felirattal, és előírt jelölésekkel kell ellátni.

Növényvédő szerek átcsomagolása
Növényvédő szert más célra szolgáló csomagolóeszközbe (például élelmiszer, gyógyszer, kozmetikum, takarmány) tölteni és csomagolni tilos. Az átcsomagolt növényvédő szer csomagolóeszközén fel kell tüntetni a növényvédő szer nevét, engedélyokiratának számát, hatóanyagát, veszélyességi osztályba sorolását, forgalmi kategóriáját, az átcsomagolás időpontját és a felhasználhatósági időt.

A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépek műszaki állapota.
A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépeknek megfelelő műszaki állapotban kell lenniük ezért a növényvédelmi gépeket a forgalomba hozatalukat megelőzően típusminősítés, a használatuk során időszakos műszaki felülvizsgálatnak kell alávetni.

A növényvédelmi szolgáltatás és árutermelés során használt növényvédelmi gépeken – a kézi, illetve háti növényvédelmi berendezések kivételével – háromévente műszaki felülvizsgálatot kell végezni. A növényvédelmi gépek időszakos műszaki felülvizsgálatát növényvédelmi szolgáltatási tevékenységre jogosult növényorvosok végzik. Az ellenőrzés a felülvizsgálatot igazoló dokumentumra is kiterjed.

Az időszakos műszaki felülvizsgálattól függetlenül a permetezőgépnek minden munkavégzés alkalmával meg kell felelnie a kereszt- és hosszirányú szórásegyenletesség permetezés-technikai követelményének, valamint a biztonságos munkavégzés előírásainak. Sérült, csöpögő berendezéssel munkát végezni tilos.

Mezőgazdasági felhasználásra csak Magyarországon engedélyezett növényvédő szer kerülhet. Engedély nélküli szer felhasználása meg nem felelésnek számít, amely a Gazdálkodási Napló betétlapjai alapján, illetve a helyszín bejárása során ellenőriz-

2

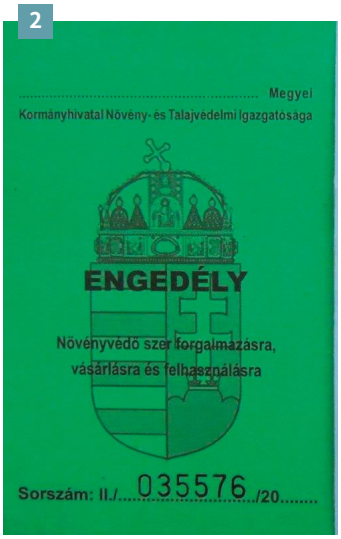

hető. A NÉBIH által forgalmazásra és felhasználásra engedélyezett növényvédő szereket tartalmazó hatósági nyilvántartásból ellenőrizhető az érvényes, illetve a forgalmazó által visszavont, de még forgalomképes készítmények felhasználása.
Abban az esetben, ha a készítmény engedélyezés alatt áll és ezzel a termelő területén kísérletet végeznek, a kísérletet végző vállalkozásnak rendelkeznie kell az adott kísérlet végzésére jogosító engedéllyel. A gazdálkodónak a gazdasága területén történő, fejlesztés alatt lévő készítményekkel kapcsolatos kísérletekhez hozzá kell járulnia.
A NÉBIH engedélyezheti (eseti felhasználási engedéllyel) valamely, Magyarországon engedéllyel nem rendelkező növényvédőszer felhasználását legfeljebb 120 napra. Ilyen szer felhasználása esetén, a gazdálkodónak az eseti felhasználási engedélyt a helyszíni ellenőrzés során be kell mutatnia.

Az ellenőrzés során a KM ellenőrök azt vizsgálják, hogy a gazdálkodók a növényvédő szert az engedélyezett kultúrában, valamint a kijuttatott szer dózisára vonatkozó előírások és a munkaegészségügyi és élelmezés-egészségügyi várakozási idő betartásával használták-e fel. A forgalomba kerülő, felhasználási és forgalmazási engedéllyel rendelkező készítmények címkéje, illetve használati utasítása tartalmazza azokat a legfontosabb szabályokat, korlátozásokat, amelyeket a gazdálkodóknak a növényvédő szer kijuttatása során be kell tartania. Az I. és II. forgalmi kategóriába tartozó növényvédő szereket csak megfelelő engedéllyel (fehér és/vagy zöld könyvvel) rendelkező személy vásárolhatja és használhatja fel. Ezeket az engedélyeket az engedély kiadásához szükséges képesítés igazolása után, a területileg illetékes növény- és talajvédelmi hatáskörben eljáró járási hivatal állítja ki (2. kép).

A III. kategóriába tartozó növényvédő szerek képesítés nélkül felhasználhatók házi- és kiskertekben is, a növényvédő szer címkéjén részletezett előírások betartásával.

Az értékesítési célra szánt növény, növényi termék előállítása, raktározása és feldolgozása során végzett növényvédő szeres kezelésekről permetezési naplót kell vezetni. Ennek a követelménynek a jogszabályi előíráson túl azért is nagy jelentősége van, mert több más JFGK 10 követelmény ellenőrzése is a permetezési naplóban szereplő adatokra épül. A permetezési napló formátumát és adattartalmát a 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 2. számú melléklete tartalmazza. A támogatási időszak alatt kötelezően vezetendő Gazdálkodási Napló GN10 jelű lapja is megfelel a permetezési napló elvárásainak. A permetezési naplóban jelölni kell a kezelt kultúrát, a kezelés helyét parcella szinten, a területet és időpontot, az alkalmazott szer nevét, adagját a permetlé mennyiségével, az élelmezés-egészségügyi várakozási időt, a betakarítás időpontját, valamint a kezelés kivitelezéséért felelős személynek el kell azt látnia aláírásával.

Amennyiben a gazdálkodó raktároz növényvédő szert, akkor arról naprakész nyilvántartást kell vezetnie. A nyilvántartási kötelezettség az I. forgalmi kategóriás szerek esetében minden tételre vonatkozik. II. és/vagy III. forgalmi kategóriás szerek tárolása esetén csak akkor kell nyilvántartást vezetni, ha a raktárkészlet meghaladja a 25 kg-ot. Nyilvántartásnak megfelel a növényvédő szer vásárlásáról kapott számlabizonylat és a folyamatosan vezetett készlet nyilvántartó lap. A helyszíni ellenőrzés a nyilvántartás meglétére és annak naprakész vezetésére irányul.

A gazdálkodás folyamata során különösen nagy figyelmet kell fordítani a növényvédő szerek biztonságos tárolására. A gazdálkodóknak még kis mennyiségű növényvédő szer felhasználása esetén is zárt szekrényben, ún. méregszekrényben kell tárolniuk a készítményeket. Nagyobb mennyiség felhasználása esetén a növényvédő szer tárolására raktár is létesíthető. A növényvédőszer tárolására szolgáló helységnek, vagy szekrénynek illetéktelenek behatolását kizáró berendezésekkel kell rendelkeznie (az ajtó(k)nak zárhatónak, illetve az ablak(ok)nak vagy rácsozottnak, vagy kis nyílásméretűeknek kell lenniük). Előírás a könnyen tisztítható padozat, valamint a raktár elhelyezése oly módon, hogy sem belvíz, sem árvíz esetén nem emelkedhet a

vízszint a padozat szintje fölé. A raktár nyílásainak a szabadba kell nyílniuk (legfőképp nem nyílhat emberi tartózkodásra szolgáló helységbe). A KM ellenőrzés során a gazdálkodó szankcionálásra kerül, ha a növényvédő szert olyan helyen tárolja, ahol emberek vagy állatok tartózkodhatnak, ill. élelmiszert vagy takarmányt tárolnak. A környezet és az egészség védelme érdekében a növényvédő szerek tárolására használt helyiséget, szekrényt jól láthatóan a következő felirattal kell ellátni: „Méregraktár" vagy „Növényvédő szer raktár" és „Idegeneknek belépni tilos". Amennyiben a gazdálkodó nem rendelkezik növényvédő szer raktárral, de a helyszíni ellenőrzés és szemrevételezés során egyértelműen megállapítható, hogy használt növényvédő szert, abban az esetben a helyszíni ellenőr köteles jelenteni az esetet a területileg illetékes a növény- és talajvédelmi hatáskörben eljáró járási hivatalnak további ellenőrzés céljából.

Fontos szempont a növényvédő szerek tárolása során a humán-egészségügyi óvintézkedések betartása a mérgezés elkerülése érdekében. Mivel a gyakorlatban előfordulhat a megbontott készítmények átcsomagolása, áttöltése, ezért a KM keretében ennek a tevékenységnek az ellenőrzése is szerepet kap. Az eredeti csomagolóeszköz megsérülése esetén átcsomagolásra kizárólag az eredetivel megegyező biztonságot nyújtó csomagolóeszköz használható fel. Növényvédő szert más célra szolgáló csomagolóeszközbe (például élelmiszer, gyógyszer, kozmetikum, takarmány) tölteni és csomagolni tilos. Átcsomagolt vagy átöntött növényvédő szer új csomagolóeszközén fel kell tüntetni a régi címke szerinti növényvédő szer nevét, az engedély okiratszámát, a szer hatóanyagát, veszélyességi osztályba sorolását, forgalmi kategóriáját, az átcsomagolás időpontját, a felhasználhatósági időt. Ennek formai előírásai nincsenek, de az ellenőrnek egyértelműen azonosítani kell tudnia az adott készítményt. Ismeretlen eredetű, azonosíthatatlan szer tárolása a követelmény szerint meg nem felelésnek minősül.

A hatályos jogszabály számos előírást tartalmaz a növényvédelemben alkalmazott gépekre vonatkozóan. A KM keretében az ellenőr a növényvédő szer kijuttatására alkalmazott gépek műszaki állapotát vizsgálja. Ellenőrzi, hogy a gépen nincsenek-e a biztonságos működést befolyásoló sérülések, elöregedett alkatrészek (3. kép).

TILOS

A növényvédő szert olyan helyen tárolni, ahol emberek vagy állatok tartózkodhatnak, ill. élelmiszert vagy takarmányt tárolnak.
Magyarországon felhasználási-, kísérleti-, eseti- vagy párhuzamos behozatali engedéllyel nem rendelkező növényvédő szer felhasználása.
2016. november 26. napját követően a három évnél régebben felülvizsgált, vagy fe-

3

lülvizsgálaton nem megfelelt növényvédelmi géppel növényvédelmi tevékenységet végezni.

TIPPEK

A KM ellenőrzés szempontjából felhasználásnak minősül a szer eredeti csomagolásának megbontása, a szer bekeverése és kijuttatása, de az eredeti csomagolásban bontatlan tárolás és birtoklás önmagában nem minősül felhasználásnak. Növényvédelmi szolgáltatást csak az nyújthat, aki rendelkezik a felhasznált növényvédő szer forgalmazási kategóriájának megfelelő engedéllyel (fehér vagy zöld könyvvel), valamint növényorvosi kamarai tagsággal, és az azzal járó pecséttel. III. forgalmi kategóriájú növényvédő szer felhasználásával járó szolgáltatást csak az végezhet, aki rendelkezik II. vagy I. forgalmi kategóriájú hatályos engedéllyel.

TIPIKUS HIBÁK

- A raktár ajtaján nincs jól láthatóan feltüntetve, hogy „Méregraktár”vagy „Növényvédő szer raktár” és „Idegeneknek belépni tilos”.
- A gazdálkodó birtokában vannak olyan növényvédő szerek, amelyek nem szerepelnek a gazdálkodó nyilvántartásában.
- Permetezési napló nem naprakész vezetése.
- Növényvédő-szer használata túl alacsony vagy túl magas dózisban
- Kultúrában nem engedélyezett szer használata, azoknál a kultúráknál, ahol nagyon korlátozott a felhasználható szerek köre

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
„Az Európai Parlament és a Tanács 2009. október 21-i 1107/2009/EK rendelete a növényvédő szerek forgalomba hozataláról valamint a 79/117/EGK és a 91/414/EGK tanácsi irányelvek hatályon kívül helyezéséről”

Hazai jogszabály
Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 5. § (6)
A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet 5. §, 9. § (5), 16. §, 27. § , 29. §, 30. §, 35-36. §
A növényvédő szerek forgalomba hozatalának és felhasználásának engedélyezéséről, valamint a növényvédő szerek csomagolásáról, jelöléséről, tárolásáról és szállításáról szóló 89/2004.(V.15.) FVM rendelet 19-23. §, 31. §

JFGK 11: BORJAK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUM KÖVETELMÉNYEK

Kit ellenőriz az illetékes hatóság a kölcsönös megfeleltetés ezen követelményei kapcsán? A területileg illetékes élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal munkatársai a 6 hónaposnál fiatalabb szarvasmarhát tartó állattar- tókat ellenőrzik a követelmények vonatkozásában.

Mit ellenőriz az illetékes hatóság a követelmények betartása kapcsán? A hatóság azt vizsgálja, hogy az állattartó megfelel-e az állatjóléti előírásoknak, gondoskodik-e az állatok és környezetük rendszeres ellenőrzéséről, megfelelő javító intézkedéseket hoz-e, amennyiben az állatok jólétét veszélyeztető körülmény merül fel, naprakészen és pontosan vezeti-e a nyilvántartásait. Az ellenőrzés során a hatóság azt is ellenőrzi, hogy rendelkezésre állnak-e azok az eszközök, berendezések, amelyek elengedhetetlenek az állatok biztonságának, jólétének biztosítása érdekében. Megjegyzendő, hogy a borjútartásra szintén vonatkoznak a JFGK 13-ba foglalt, általános haszonállat tartási szabályok, így az illetékes hatóság egyúttal ezen előírások betartását is ellenőrzi a borjútartóknál. A vonatkozó jogszabálynak megfelelően borjú alatt az alábbi értendő: a szarvasmarha (Bos taurus) hat hónapos koráig.

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Az állattartót terheli a felelősség azért, hogy a borjak tartási körülményei minden szempontból megfeleljenek az Európai Unió által meghatározott minimális állatjóléti előírásoknak.

KÖVETELMÉNYEK

A mozgásszabadsággal és férőhelyszükséglettel kapcsolatos követelmények.
Az állatok ellenőrzésére, a beteg és sérült állatokkal való bánásmódra vonatkozó követelmények.
Az épületekre és a mikroklimatikus viszonyokra vonatkozó követelmények.
A műszaki berendezésekkel és a megvilágítással kapcsolatos követelmények.
A takarmányozással és az ivóvízellátással kapcsolatos követelmények.

A MOZGÁSSZABADSÁGGAL ÉS FÉRŐHELYSZÜKSÉGLETTEL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

A borjaknak elegendő szabad területet kell biztosítani ahhoz, hogy meg tudjanak fordulni és le tudjanak feküdni, fel tudjanak állni, valamint biztosítani kell, hogy láthassák egymást. Fontos az is, hogy ki tudják elégíteni tisztálkodási, illetve a szociális

1

2

viselkedés iránti igényüket (1. kép). A megfelelő fajlagos férőhely biztosítása érdekében be kell tartani a bokszok méreteire vonatkozó előírásokat (Magyarázat 1. és 2.).

Magyarázat 1. ▸ Függetlenül a borjak életkorától, az egyedi tartásukra szolgáló bokszok szélességének legalább a benne tartott állat marmagasságát, hosszának legalább az állat orra hegyétől az ülőgumójáig mért távolság 1,1-szeres szorzatát kell elérnie.

Magyarázat 2. ▸ Csoportosan tartott borjak minimális férőhely szükséglete (Kivételek: az anyjukkal együtt tartott szopósborjak tartása, valamint azon állattartó helyek, ahol 6 borjúnál kevesebb állatot tartanak.)

EGYEDI KETRECES TARTÁSRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK:

Eltekintve az anyjukkal együtt tartott szopósborjak tartásától, valamint azon állattartó helyektől, ahol 6 borjúnál kevesebb állatot tartanak – a nyolc hetesnél idősebb borjút tilos indokolatlanul egyedi ketrecben tartani. Megfelelő indoknak minősülhet az elkülönítésre például, ha a borjú viselkedési rendellenesség, különleges állatorvosi kezelés, illetve betegség gyanúja miatt nem tartható együtt fajtársaival. Indokolt lehet az ideiglenes egyedi ketrecben tartás, amennyiben az állatok különböző telepekről, épületekből származnak. Az elkülönítés megalapozottságát a kezelő állatorvos által kiállított tanúsítvány, illetve az állomány-nyilvántartási dokumentumok igazolhatják. A beteg állatok elkülönítésére szolgáló egyedi férőhelyek kivételével az oldalfal hézagolt vagy perforált kell, hogy legyen, annak érdekében, hogy a borjak láthassák egymást, illetve a megfelelő légmozgást, megvilágítást biztosítani lehessen. Az oldalfal nem tartalmazhat káros anyagot, és nem lehetnek rajta éles, kiálló szélek, sarkok, vagy törött részek, melyek sérülést okozhatnak. A kialakítás során figyelemmel kell lenni arra, hogy ne legyenek olyan területek a bokszban, melyeket az állat nem tud használni, vagy ahová beszorulhat, ezért az oldalfalak lehetőleg derékszöget zárjanak be (2. kép).

CSOPORTOS TARTÁSRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A borjúszálláson biztosítani kell, hogy minden borjú akár egyszerre is képes legyen lefeküdni, felállni és ellátni magát, és különös gondot kell fordítani a már említett fajlagos férőhely szükségletre (Lásd még: Magyarázat 2.).

LEKÖTÉSRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Lekötni kizárólag a csoportosan tartott borjakat szabad az etetésük idejére – legfeljebb egy órára. Fenti követelménnyel kapcsolatban a hatóság megvizsgálja azt is, hogy vannak-e jelei annak, hogy az állatokat huzamosabb ideig lekötve tartották (pl. sérülések, szőrkopás a lekötés helyén). A lekötő-rendszert úgy kell kialakítani, hogy az ne okozhasson sérülést az állatnak, és ne akadályozza valamely alapvető szükségletének kielégítésében (lefekvés, pihenés, saját maga ellátása). Ezért a kialakításnál úgy kell eljárni, hogy a lekötésre használt eszközön ne képződhessen hurok, amely gátolja az állat légzését, vagy akár az állat fulladását okozhatná, illetve az állat a mozgása során ne gabalyodhasson bele olyan mértékben, hogy az a további mozgását, és ennek következtében például a táplálék

felvételben akadályozza. Az előzőekben említett veszélyek oly módon is elkerülhetőek, ha az állatok lekötése során folyamatos felügyelet biztosított.

AZ ÁLLATOK ELLENŐRZÉSÉRE, A BETEG ÉS SÉRÜLT ÁLLATOKKAL VALÓ BÁNÁSMÓDRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Az istállóban tartott borjakat legalább naponta kétszer, a szabadban tartott borjakat legalább naponta egyszer ellenőrizni kell. Bármely, betegnek vagy sérültnek látszó borjút azonnal megfelelő kezelésben kell részesíteni. A súlyosan sérült, beteg állatot szükség esetén – különösen fertőző megbetegedés gyanúja esetén – azonnal el kell különíteni, és száraz, alommal ellátott, valamint az előírt férőhely szükségletet biztosító helyen kell elhelyezni.

AZ ÉPÜLETEKRE ÉS A MIKROKLIMATIKUS VISZONYOKRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A férőhelyeket és a berendezéseket ártalmatlan és jól fertőtleníthető anyagból és oly módon kell kialakítani, hogy a takarítási és fertőtlenítési műveletek megfelelően elvégezhetőek legyenek. A keresztfertőzések, valamint a kórokozók elszaporodásának megelőzése érdekében a borjak számára fenntartott szálláshelyeket, felszereléseket és eszközöket megfelelően tisztítani és fertőtleníteni kell. A szag csökkentése, valamint a legyek és rágcsálók vonzásának megelőzése érdekében a bélsarat, vizeletet és el nem fogyasztott vagy kiszóródott takarmányt a szükséges gyakorisággal el kell távolítani. Az állatok környezetében található elektromos áramkörök és elektromos berendezések nem okozhatnak áramütést, ezért érintésvédelmi szempontból rendszeresen végzett felülvizsgálatuk, karbantartásuk indokolt. A borjak tartására szolgáló épületben megfelelő – lehetőleg 5 és 26 °C közötti – hőmérsékletet kell biztosítani, amely nem készteti az állatok hőszabályozását többlet energia felhasználására, például összebújás, remegés, vagy lihegés által. Az épületben megfelelő szellőzésről kell gondoskodni, amelynek következtében az istálló levegője friss, nem vizeletszagú (ammóniás) és alacsony páratartalmú, ugyanakkor az istállóban nem alakul ki túlzott mértékű huzat. A takarítási műveletek során biztosítani kell, hogy ne legyen – a légmozgástól könnyen felkavarodó – vastagon lerakódott por, valamint szemmel látható mennyiségű szálló por az istállóban. A padozat anyaga és kialakítása sima, egyenletes, megfelelő vízelvezető képességű és csúszásmentes legyen oly mértékben, hogy az ne akadályozza az állatok kényelmes mozgását, illetve ne okozhasson fájdalmat akár fekvés, akár állás közben. Ne legyenek olyan kiálló, éles, törött részek, amelyek könnyen balesetet okozhatnak, illetve veszélyeztetik a lefekvő vagy a fekvő állapotban lévő borjak testi épségét. Különleges követelmény a két hetesnél fiatalabb borjak esetén a száraz, alacsony portartamú, megfelelő mennyiségű alom alkalmazása, amely támogatja a borjak még érzékeny hőháztartását, valamint felszívja a káros anyagokat (pl. ammónia, nitrát, foszfát, endotoxin, stb.) és a mikroorganizmusokat tartalmazó trágyalét.

A MŰSZAKI BERENDEZÉSEKKEL ÉS A MEGVILÁGÍTÁSSAL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

Az állatokat tilos állandóan teljes sötétségben tartani. A borjaknak természetes megvilágítást, vagy legalább a természetes nappali fénnyel megegyező időtartamú mesterséges megvilágítást kell biztosítani az istállóban (általában reggel 9h-től este 17h-ig). Gondoskodni kell olyan működőképes, rögzített vagy hordozható kiegészítő fényforrásról, amellyel szükség esetén bármelyik borjú akár éjszaka is megvizsgálható. A borjak egészsége és jóléte szempontjából lényeges automatikus üzemű vagy mechanikus működésű berendezést legalább naponta egy alkalommal ellenőrizni kell. Az észlelt meghibásodást azonnal meg kell szüntetni. Fel kell készülni a folyadék- és takarmányellátást és a megfelelő környezeti állapot fenntartását segítő műszaki berendezés meghibásodásának esetére, ezért

rendelkezni kell olyan készenléti tervvel, illetve tartalék eszközökkel, amelyek az egyes berendezések működésének kiesése esetén is ki tudják elégíteni az állatok élettani szükségleteit. Az állatok egészsége és jóléte szempontjából kiemelt jelentőségű a megfelelő szellőztetés, ezért a mesterséges szellőztetési rendszer meghibásodása esetére olyan kisegítő megoldással kell rendelkezni, amely a hiba elhárításáig képes biztosítani a megfelelő mértékű légcserét. Gondoskodni kell a mesterséges szellőztető berendezés működésének kiesésére figyelmeztető riasztórendszerről, valamint annak rendszeres ellenőrzéséről, melyet például naprakészen vezetett dokumentációval lehet alátámasztani.

A TAKARMÁNYOZÁSSAL ÉS AZ IVÓVÍZELLÁTÁSSAL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

Gondoskodni kell a borjú korának, testtömegének, szokásainak, fiziológiai szükségleteinek megfelelő takarmányozásról. Az etető- és itató-berendezések trágyával vagy porral való szennyeződését, valamint a takarmány nagymértékű kiszóródását minimalizálni kell. A borjakat naponta legalább kétszer meg kell etetni. Csoportosan tartott borjak esetében biztosítani kell, hogy minden egyes állat lehetőleg egyszerre és egyenlő esélyel hozzáférhessen a takarmányhoz. Ennek érdekében legalább akkora legyen a takarmánykiosztó-berendezés, hogy megakadályozza a takarmányért folyó versengés kialakulását, az egyes borjúk fejlődésben való visszamaradását. A csoport összeállítása során kerülni kell a nagyfokú kor- és testtömegbeli különbségeket, amely gátolhatja a borjak takarmányhoz való egyidejű hozzáférését. Minden kéthetesnél idősebb borjú számára biztosítani kell a megfelelő mennyiségű friss itatóvizet, folyadékot. Legelőn vagy karámban tartott borjak részére itatóhelyet vagy fagymentes önitatót kell kialakítani. Beteg állatok részére, valamint hőség idején egészséges állatok számára is a friss ivóvíz folyamatos elérhetőségéről kell gondoskodni. A borjaknak lehetőleg közvetlen születésük után, de legkésőbb a születésüket követő hat órán belül megfelelő mennyiségű (ajánlás: legalább 2-3 liter) föcstejhez (kolosztrumhoz) kell jutniuk. Ezt olyan esetben is biztosítani kell, amikor az anyatehén valamilyen oknál fogva nem tudja ellátni az újszülött borjút. Ügyeljünk rá, hogy a tej tőgymeleg legyen (38-39 fok Celsius). Fel kell készülni tehát mind elméletben, mind gyakorlatban, hogy a föcstejet akár másik tehéntől, akár szopókás edényből pótolni lehessen. A takarmánynak elegendő vasat kell tartalmaznia annak biztosítására, hogy a kéthetesnél idősebb borjak vérében a hemoglobin literenkénti szintje átlagosan legalább 4,5 mmol legyen. A borjak optimális vasellátottságát a legtöbb esetben a takarmány megfelelő vastartalmával biztosítani lehet. A folyamatos állatorvosi ellenőrzés és tanácsadás, valamint az önkéntesen rendszeresen végzett laboratóriumi vizsgálatok segíthetnek megelőzni, hogy a hemoglobin az egyes borjak vérében az előírt szint alá csökkenjen. A kéthetesnél idősebb borjaknak minden nap kell rostos takarmányt adni a megfelelő emésztés érdekében. Nyolchetes koruktól húszhetes korukig a napi takarmányadag rostanyag-tartalmát fokozatosan 50 grammról minimum 250 grammra kell emelni. Ezen követelmény teljesítését szintén az állatorvosi tanácsadás hívatott elősegíteni.

A borjakra szájkosarat rakni tilos, kivéve, ha állatorvosi utasításra, ideiglenes jelleggel történik az alkalmazása. Ebben az esetben az állatorvos által kiállított igazolással lehet tanúsítani a szájkosár használatának indokoltságát.

Borjú testtömege	Korlátlanul használható egyedi férőhely minimális mérete
150 kg alatt	1,5 m2
150 és 220 kg között	1,7 m2
220 kg fölött	1,8 m2

TILOS

A borjakat olyan körülmények között tartani vagy olyan bánásmódban részesíteni, amely nem felel meg állatjóléti követelményeknek.
Különös tekintettel kerülni kell az egyedi tartású borjak lekötését, és a sérült, beteg állatokról való törődés elhanyagolását.
A borjat állandó jelleggel teljes sötétségben tartani.
A nyolchetesnél idősebb borjút indokolatlanul egyedi ketrecben tartani (Kivételek: az anyjukkal együtt tartott szopósborjak tartása, valamint azon állattartóhelyek, ahol 6 borjúnál kevesebb állatot tartanak).
A borjakra – állatorvosi indok nélkül – szájkosarat rakni.

TIPPEK

Több követelmény esetén is nehéz ellenőrizni, hogy az állattartó valóban minden tőle telhetőt megtett az előírás betartása céljából.
Mindezek igazolásának, bizonyításának egy lehetséges módja, ha az állattartó a megtett intézkedésekről, például napi ellenőrzésekről, a takarmányozásról stb. naprakész nyilvántartást vezet.
Célszerű kikérni állatorvos tanácsát a telepi állatvédelmi feladatok minél hatékonyabb megoldásainak megtalálása érdekében.

TIPIKUS HIBÁK

- Nincs a mesterséges szellőztető berendezés meghibásodására figyelmeztető riasztórendszer.
- A nyilvántartások vezetése nem rendszerezett, nem naprakész.
- Nem különítik el a beteg állatokat.
- Nagy melegben nem áll rendelkezésre folyamatosan az itatófolyadék.
- A borjak nem kapnak 2 hetes koruktól megfelelő rostos takarmányt.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
A Tanács 2008/119/EK irányelve (2008. december 18.) a borjak védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról

Hazai jogszabály
A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet, különös tekintettel annak 1. számú mellékletére

JFGK 12: SERTÉSEK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUM KÖVETELMÉNYEK

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Az állattartót terheli a felelősség azért, hogy a sertések tartási körülményei minden szempontból megfeleljenek az Európai Unió állatjóléti előírásainak. A vonatkozó jogszabály részletes szabályokat állapít meg és olyan minimális paramétereket, melyek betartása révén biztosított az állatok jóléte.

Kit ellenőriz az illetékes hatóság a kölcsönös megfeleltetés ezen követelményei kapcsán? A megyei kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Állategészségügyi Igazgatóságának munkatársai a sertéseket tenyésztés és hízlalás céljából tartó gazdálkodókat ellenőrzik a követelmények vonatkozásában.

Mit ellenőriz az illetékes hatóság a követelmények betartása kapcsán? A hatóság azt vizsgálja, hogy az állattartó megfelel-e az állatjóléti előírásoknak, gondoskodik-e az állatok és az állatok környezetének rendszeres ellenőrzéséről, megfelelő javító intézkedéseket hoz-e, amennyiben az állatok jólétét veszélyeztető körülmény merül fel, naprakészen és pontosan vezeti-e a nyilvántartásait. Az ellenőrzés során a hatóság azt is ellenőrzi, hogy rendelkezésre állnak-e azok az eszközök, berendezések, amelyek elengedhetetlenek az állatok biztonságának, jólétének biztosítása érdekében. Megjegyzendő, hogy a sertések tartására szintén vonatkoznak a JFGK 13-ba foglalt, általános haszonállat tartási szabályok, így az illetékes hatóság egyúttal ezen előírások betartását is ellenőrzi a sertéstartóknál. A követelmények szóhasználatában a különböző korú és nemű sertések a vonatkozó jogszabálynak megfelelően a következőképpen értendők:

a) sertés: tenyésztés vagy hizlalás céljából tartott különféle korú sertés (Sus scrofa var. domestica),
b) kan: tenyésztésre szánt ivarérett hímivarú sertés,
c) kocasüldő: ivarérett nőivarú sertés az első fialásig,
d) koca: a nőivarú sertés megnevezése az első fialás után,
e) anyakoca: a nőivarú sertés megnevezése a fialás és a malacok elválasztása közötti időszakban (szoptató koca),
f) szárazon álló koca: a nőivarú sertés megnevezése a malacok elválasztása és a következő fialás közötti időszakban,
g) malac (szopós malac): a sertés megnevezése születésétől elválasztásig (utónevelés kezdetéig),
h) utónevelt malac: a sertés megnevezése az elválasztástól tízhetes életkorig,
i) hízó, illetve süldő: a sertés megnevezése tízhetes kortól vágásig, illetve tenyésztésbe állításig.

KÖVETELMÉNYEK

- Általános követelmények.
- Kanok tartására vonatkozó követelmények.
- Kocák és kocasüldők tartására vonatkozó követelmények.
- Malacok tartására vonatkozó követelmények.
- Utónevelt malacok és hízók tartására vonatkozó követelmények.

SERTÉSTARTÓKRA VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEK

Amennyiben az állatokat betonból készült rácspadozaton tartják, úgy biztosítani kell a rácsok közötti nyílások szélességére vonatkozó maximum, és a rácsok szélességére vonatkozó minimum értékeket (Magyarázat 1.).

Magyarázat 1. ▸ Betonból készült rácspadozatra vonatkozó követelmények

Korcsoport	Rácspadozat nyílásának maximális szélessége	Rács minimális szélessége
Malac (választásig)	11 mm	50 mm
Utónevelt malac	14 mm	
Hízó	18 mm	80 mm
Termékenyített kocasüldő és koca	20 mm	

A sertések tartására szolgáló épületben vagy épület részben a folyamatos zajszintet 85 dB alatt kell tartani. Kerülni kell továbbá a hirtelen zajokat, melyek megijeszthetik az állatokat, illetve kiválthatják menekülési reflexüket. Ennek megvalósulását segíti az állatokat ellátó személyzet részére tartott állatvédelmi oktatás, útmutatás. Mesterséges fényforrással vagy megfelelő nagyságú és elhelyezésű ablakokkal biztosítani kell, hogy az épületben a fényerő legalább napi 8 órán át elérje a 40 luxot – amely hozzávetőlegesen a nappali fény erejének felel meg.

A sertések tartására szolgáló épületben megfelelő – lehetőleg 10–30 °C, malacok számára kb. 20–30 °C közötti – hőmérsékletet kell biztosítani, amely nem készteti az állatok hőszabályozását többletenergia felhasználására, például összebújás, remegés, vagy izzadás, lihegés által. Az állatokat meg kell védeni a szélsőséges hőmérsékleti viszonyoktól. Minden egyed számára száraz és kényelmes fekhelyet biztosítani kell, lehetővé kell tenni az állatok egyidejű pihenését.

A sertéseket úgy kell elhelyezni, hogy egymást láthassák. Kivételt lehet tenni azonban a fialás előtti héten és a fialás idején a kocák és kocasüldők vonatkozásában: náluk a vizuális kapcsolattartás lehetősége ebben az időszakban felfüggeszthető. A sertéseknek a rájuk jellemző fürkésző, túró igényük kielégítéséhez szükséges anyagot – pl. szalmát vagy tőzeget, fát, fűrészport, gombakomposztot, szénát, illetve ezek keverékét – kell biztosítani, mely nem tartalmazhat a sertések egészségére ártalmas összetevőket (1. kép).

A padozatnak meg kell felelnie a sertések méretének és súlyának, anyaga vagy kialakítása sima, egyenletes és csúszásmentes legyen oly mértékben, hogy az ne akadályozza az állatok kényelmes mozgását, illetve ne okozhasson fájdalmat akár fekvés, akár állás közben. Ne legyenek olyan éles, kiálló szélek, sarkok, vagy törött részek, amelyek veszélyeztetik a lefekvő vagy a fekvő sertések testi épségét. A fekvőhelynek, kényelmesnek, tisztának és megfelelő vízelvezető képességűnek kell lennie. Amennyiben a sertéseket csoportokban etetik, minden sertésnek a csoport többi

1

2

tagjával azonos időben kell a takarmányhoz jutnia, kivéve, ha az állatokat ad libitum (korlátlanul) etetik, vagy az állatok egyéni etetését biztosító automatikus működtetésű takarmányellátó berendezést alkalmaznak, mert ilyenkor eleve nincs versengés az állatok között a táplálékért. Minden sertést naponta legalább egyszer meg kell etetni elegendő mennyiségű, megfelelő minőségű takarmánnyal, valamint minden kéthetesnél idősebb sertés számára megfelelő mennyiségű friss ivóvízről kell gondoskodni.

Tilos minden olyan eljárás alkalmazása, amely a sertés valamely érzékeny részének károsodásához vezet, vagy a sertés csontozatának elváltozásával jár (az állatorvosi beavatkozások természetesen nem értendők ide). A vonatkozó jogszabály konkrétan felsorolja azokat az eseteket, amelyek a tilalom alól kivételt képeznek.
Sertéseken kizárólag az alábbi csonkolással (vagy külsérelemmel) járó beavatkozások elvégzése engedélyezett:

- egyes állatgyógyászati és diagnosztikai célú beavatkozások, valamint a vonatkozó jogszabályban leírt, a sertések azonosítását célzó eljárások;
- malacoknál hétnapos korig a fogak egységes megrövidítését szolgáló ép, egészséges, sima felület létrejöttét eredményező köszörülés vagy lecsípés, indokolt esetben;
- farokkurtítás indokolt esetben hétnapos korig;
- hímivarú sertések ivartalanítása hétnapos korig olyan módszerrel, amely nem jár a szövetek szakadásával,
- szabadtartásos rendszer alkalmazása esetén orrkarika behelyezése,
- kanok szemfogai hosszának csökkentése, amennyiben a többi állatnak okozott sérülések megelőzése vagy egyéb biztonsági okok ezt indokolttá teszik. A farokkurtítás és a szegletfogak megrövidítése csak abban az esetben megengedett, ha előzőleg minden, az adott gazdaságban szóba jöhető intézkedést megtettek annak érdekében, hogy megszüntessék a farokrágást (2. kép) vagy a koca csecsének sérülését.

A csonkolással járó beavatkozásokhoz csak abban az esetben folyamodhat az állattartó, ha egyértelművé válik, hogy a kocák csecsbimbója e nélkül sérül, vagy a malacok egymás fülét, farkát rágják, sértik. Ezeket a műveleteket tehát nem szabad automatikusan, rutinszerűen végezni. A fent említett eljárások mindegyikét csak állatorvos vagy megfelelő képzésben részt vett és az alkalmazott technikák végrehajtásában jártas és kellő tapasztalattal rendelkező személy végezheti, megfelelő

eszközökkel és megfelelő higiéniai feltételek mellett. Amennyiben az ivartalanítást vagy a farokkurtítást a hétnapos életkor elérése után végzik, az eljárás csak megfelelő érzéstelenítés és további tartós fájdalomcsillapítás mellett, állatorvos által végezhető.

KANOK TARTÁSÁRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A kankutricákat olyan módon kell elhelyezni és kialakítani, hogy az állat megfordulhasson, hallhassa, láthassa a többi sertést és érezhesse azok szagát. Be kell tartani a minimális férőhelyszükségletre vonatkozó előírást (Magyarázat 2.). A kantartására szolgáló férőhelynek is ki kell elégítenie az általános biztonsági és kényelmi feltételeket, így az oldalfal nem tartalmazhat káros anyagot, és nem lehetnek rajta kiálló, éles szélek, törött részek, melyek sérülést okozhatnak. A kialakítás során figyelemmel kell lenni arra, hogy ne legyenek olyan területek a bokszban, melyeket az állat nem tud használni, vagy ahová beszorulhat, ezért az oldalfalak lehetőleg derékszöget zárjanak be.

Magyarázat 2. ▸ Kanok minimális férőhelyszükséglete

Fedeztetésre nem használt ól 6 m²
Fedeztetésre is használt ól 10 m²

KOCÁK ÉS KOCASÜLDŐK TARTÁSÁRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A 10 vagy több kocát tartó telepeken a kocákat és a kocasüldőket a termékenyítés utáni 4. hét eltelte utáni naptól 1 héttel a fialás várható időpontja előtti napig csoportosan kell tartani. A csoportokban tartott állatok részére biztosítani kell legalább a jogszabály által meghatározott alapterületet, továbbá a kutricák oldalfalainak minimális méretét (Magyarázat 3.).

Magyarázat 3. ▸ A termékenyített kocasüldők és kocák minimális férőhely szükséglete

Termékenyített kocasüldő és koca minimális férőhely szükséglete			
Csoport mérete	**Vemhes kocasüldő**	**Vemhes koca**	**Kutrica oldalfalának minimális hossza**
6 egyednél kevesebb	1,8 m²	2,5 m²	2,4 m²
6-40 egyed között	1,64 m²	2,25 m²	2,8 m²
40 egyednél több	1,5 m²	2 m²	2,8 m²

A 10 kocasüldőnél és kocánál kevesebbet tartó gazdaságban egyedi tartás is megengedett, de ennek esetén is biztosítani kell, hogy az elkülönített tartást szolgáló kutricában az állat kényelmesen meg tudjon fordulni. Valamennyi kocát, kocasüldőt tartó gazdaságra vonatkoznak az alábbi követelmények: A termékenyített kocák és kocasüldők tartására szolgáló épületrészben egyedenként biztosítani kell a minimális tömörpadozat felületet (Magyarázat 4.).

Magyarázat 4. ▸ Minimális tömör padozatfelület mérete

Minimális tömör padozatfelület mérete	
Termékenyített kocasüldő	Vemhes koca
0,95 m²	1,3 m²
A tömör felületek kevesebb, mint 15 %-át tehetik ki a vízelvezető nyílások:	
0,1425 m²	0,195 m²

Tilos a kocákat és a kocasüldőket lekötve tartani, továbbá tilos a kocák és kocasüldők

lekötve tartására szolgáló épület létesítése, valamint az épületek e célból történő átalakítása. A csoportosan tartott kocasüldők és kocák takarmányozására olyan rendszert kell alkalmazni, amely a vetélytársak jelenlétében is lehetővé teszi valamennyi egyed számára az elegendő mennyiségű táplálék felvételét. A szárazon álló vemhes kocának és kocasüldőnek az éhség csillapításához és rágási igényeik kielégítéséhez elegendő mennyiségű ballaszt- vagy magas rosttartalmú, valamint magas energiatartalmú takarmányt kell biztosítani. A csoporton belüli agresszió visszaszorítására minden lehetséges intézkedést meg kell tenni. A csoportok kialakítása során ezért úgy kell eljárni, hogy ne legyenek túl nagy súly- vagy korkülönbségek, amelyek előidézhetnék a sertések közötti versengést. Az egyes csoportok keverését is megfelelő körültekintéssel kell végezni, ügyelve arra, hogy a gyengébb egyedeknek menekülési lehetőség álljon rendelkezésre. Az agresszió mérséklésére végső megoldásként nyugtatószerekkel lehet kezelni az állatokat, ez a módszer azonban kizárólag állatorvos engedélyével megengedett, melyet az állatorvos által kiállított hiteles igazolással vagy egyéb módon bizonyítani kell. A súlyos harcok (verekedés) okait azonnal ki kell deríteni, s meg kell tenni a megszüntetésükhöz szükséges intézkedéseket. A többi állat nyugalmát jelentősen zavaró, szokványosnál agresszívabb, illetve a többi állat célpontját jelentő (a többi állat folyamatos bántalmazásának kitett) sertéseket, valamint a beteg állatokat el kell különíteni megfelelő méretű egyedi kutricában. Az egyedi kutricát a normál férőhelyektől kellő távolságban oly módon kell kialakítani, hogy az állat kényelmesen megfordulhasson, hacsak ez nem ellentétes az állatorvos erre vonatkozó konkrét utasításával. Szükség esetén a vemhes kocákat és a kocasüldőket a külső és belső élősködők ellen kezelni kell, valamint teljes testfelületüket alaposan meg kell tisztítani a fiaztató kutricába valótelepítés előtt. A fialás előtti héten a kocáknak megfelelő mennyiségű és minőségű alomanyagot kell biztosítani fészeképítési igényük kielégítéséhez, kivéve, ha a létesítményben alkalmazott hígtrágyakezelő rendszer technikailag ezt nem teszi lehetővé. A koca, illetve kocasüldő részére fialáskor olyan szabad területet kell kialakítani, amely lehetővé teszi a zavartalan fialást és a fialásban történő segítségnyújtást. Az olyan fiaztató kutricákban, amelyekben a kocákat szabadon tartják, a malacok fizikai védelmét malacmentő korláttal, malacvédő ráccsal, malacbúvóval vagy egyéb megoldással kell biztosítani a koca hirtelen lefekvése és az agyonnyomás ellen.

SERTÉSEK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

MALACOK TARTÁSÁRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A malacok számára olyan szilárd padozatú vagy szőnyeggel borított, szalmával vagy egyéb erre alkalmas anyaggal almozott fekvőhelyet kell biztosítani, amely lehetővé teszi az összes malac egyidejű pihenését. A fiaztató ketrecekben elégséges helyet kell biztosítani ahhoz, hogy a malacok akadálytalanul szophassanak. A malacokat 28 napos koruk előtt csak abban az esetben szabad elválasztani, ha a koca vagy a malacok egészsége vagy jóléte veszélyeztetett. A malacokat azonban akár hét nappal korábban is el lehet választani, amennyiben azokat olyan, kifejezetten erre a célra kialakított épületbe telepítik át, amelyet minden újabb csoport betelepítése előtt kiürítenek, valamint alaposan kitisztítanak és fertőtlenítenek, továbbá amelyet elkülönítenek a kocák tartására szolgáló épületektől annak érdekében, hogy minimálisra csökkentsék a betegségek átterjedését a malacokra.

3

UTÓNEVELT MALACOK ÉS HÍZÓK TARTÁSÁRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A csoportosan tartott minden egyes utónevelt malac, illetve hízó – a termékenyített kocasüldők és a kocák kivételével –számára biztosítani kell a vonatkozó jogszabály által előírt minimális szabad alapterületet (3. kép) (Magyarázat 5.).

Magyarázat 5. ▸ A csoportosan tartott malacok és hízók minimális férőhelyszükséglete

Csoportosan tartott malacok és hízók minimális férőhelyszükséglete							
Malac, Hízó testtömege	10 kg alatt	10-20 kg	20-30 kg	30-50 kg	50-85 kg	85-110 kg	110 kg felett
Minimális férőhely mérete egyedenként	0,15 m^2	0,2 m^2	0,3 m^2	0,4 m^2	0,55 m^2	0,65 m^2	1 m^2

A csoportos tartásnál lehetőség szerint korlátozni kell a különböző csoportok között az állatok áthelyezését. Ha egymást nem ismerő egyedek egy csoportba helyezésére van szükség, akkor azt a lehető legkorábban, lehetőség szerint az elválasztás előtt vagy legfeljebb egy héttel az elválasztás után kell megtenni. Az egyedek különböző csoportok között történő áthelyezésénél nyugtatószereket csak rendkívüli esetben és állatorvos szakvéleménye alapján lehet alkalmazni. Csoporton belüli agresszió, valamint annak látható nyomainak felfedezése esetén haladéktalanul fel kell deríteni az arra vezető okokat, valamint meg kell tenni minden szükséges lépést annak megszüntetésére. A különösen veszélyeztetett vagy agresszív egyedeket el kell különíteni a csoporttól.

TILOS

- A sertéseket olyan körülmények között tartani, olyan bánásmódban részesíteni, amely nem felel meg az állatjóléti követelményeknek.
- A sérült, beteg állatokról való törődés elhanyagolása.
- A sertéseket állandó jelleggel teljes sötétségben tartása.
- A kocákat, kocasüldőket lekötve tartani illetve lekötve tartásukra szolgáló épület létesítése, valamint az épületek e célból történő átalakítása.
- A jogszabály által nem engedélyezett csonkolással járó beavatkozást végezni.
- A farokkurtítást és a fogak megrövidítését rutinszerűen végezni.

TIPPEK

Több követelmény esetén is nehéz ellenőrizni, hogy az állattartó valóban minden tőle telhetőt megtett az előírás betartása céljából. Mindezek igazolásának, bizonyításának egy lehetséges módja, ha az állattartó a megtett intézkedésekről, például napi ellenőrzésekről, a takarmányozásról stb. naprakész nyilvántartást vezet. Célszerű kikérni állatorvos tanácsát a telepi állatvédelmi feladatok minél hatékonyabb megoldásainak megtalálása érdekében. Az elválasztás idején a malacoknak érdemes jó minőségű szalmával almozni, mivel a malacok ebből szívesen fogyasztanak, ami elősegíti az emésztés megfelelő működését. A szalma ugyanakkor alkalmas arra, hogy a malacok játszási kedvüket is kiéljék, ami által csökken a csoporton belüli agresszió.

TIPIKUS HIBÁK

- Nincsen elegendő „manipulálható” anyag (pl. szalma, tőzeg, fűrészpor stb.) a fürkésző igény kielégítésének elősegítésére.
- A nyilvántartások vezetése nem rendszerezett, nem naprakész.
- Nem különítik el a beteg állatokat.
- Az elletőben a szoptató koca és a napos malacok eltérő hőigényét nem megfelelően elégítik ki.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
A Tanács 2008/120/EK irányelve a sertések védelmére vonatkozó minimumkövetelmények megállapításáról

Hazai jogszabály
A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet, különös tekintettel annak 2. számú mellékletére.

JFGK 13: MEZŐGAZDASÁGI HASZONÁLLATOK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

Kit ellenőriz az illetékes hatóság a kölcsönös megfeleltetés ezen követelményei kapcsán? A területileg illetékes élelmiszerlánc-biztonsági és állategészségügyi hatáskörben eljáró járási hivatal munkatársai a szarvasmarhát, sertést, juhot, kecskét, lovat, nyulat, baromfit (házityúk, pulyka, kacsa, lúd, gyöngytyúk, strucc, emu, fácán, fogoly, fürj, házi galamb), továbbá a prémes állatot tartó gazdálkodókat ellenőrzik a követelmé- nyek vonatkozásában.

Mit ellenőriz az illetékes hatóság a követelmények betartása kapcsán? A hatóság azt vizsgálja, hogy az állattartó megfelel-e az állatjóléti előírásoknak, gondoskodik-e az állatok és környezetük rendszeres ellenőrzéséről, megfelelő javító intézkedéseket hoz-e, amennyiben az állatok jólétét veszélyeztető körülmény merül fel, naprakészen és pontosan vezeti-e a nyilvántartásait. Az ellenőrzés során a hatóság azt is ellenőrzi, hogy rendelkezésre állnak-e azok az eszközök, berendezések, amelyek elengedhetetlenek az állatok biztonságának, jólétének biztosítása érdekében.

A KÖVETELMÉNYEK CÉLJA:

Az állattartót terheli a felelősség azért, hogy a gazdasági haszonállatok tartási körülményei minden szempontból megfeleljenek az EU által meghatározott minimális állatjóléti előírásoknak.

KÖVETELMÉNYEK

- A személyzetre, az állatok ellenőrzésére, és a nyilvántartásokra vonatkozó követelmények.
- A mozgásszabadságra vonatkozó követelmények.
- Az épületekre és a mikroklimatikus viszonyokra vonatkozó követelmények.
- A műszaki berendezésekre, felszerelésre vonatkozó követelmények.
- A takarmányozással és az ivóvízellátással kapcsolatos követelmények.
- Az érzéstelenítés nélkül végzett beavatkozásokra vonatkozó követelmények.
- Az állattartásban használatos eljárásokkal kapcsolatos követelmények.

A SZEMÉLYZETRE, AZ ÁLLATOK ELLENŐRZÉSÉRE, ÉS A NYILVÁNTARTÁSOKRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A telepen alkalmazott technológia figyelembevételével az állatokról elegendő számú állatgondozónak kell gondoskodnia. Az állatgondozóknak megfelelő szakismerettel (végzettség, tapasztalat) kell rendelkezniük az ellátandó állatfajra, állatfajokra nézve, ami lehetővé teszi a viselkedésbeli változások, betegségek, sérülések, állatjóléti problémák, technológiai hibák idejében történő észlelését. Ennek biztosítása érdekében célszerű a személyzetet rendszeres állatvédelmi képzésben részesíteni. Minden olyan tenyésztési rendszerben tartott állatot, amelyben az állatok jóléte a gyakori emberi figyelemtől függ, naponta legalább egyszer ellenőrizni kell. A más rendszerekben tartott állatokat olyan időközönként kell megvizsgálni, szemrevételezni, hogy elkerülhető legyen az állatoknak okozott szenvedés. Az állatokat bármely napszakban meg kell tudni figyelni minden nehézség nélkül. Ennek érdekében gondoskodni kell olyan működőképes, rögzített vagy hordozható kiegészítő fényforrásról, amellyel szükség esetén bármelyik állat akár éjszaka is megvizsgálható. Bármely betegnek vagy sérültnek tűnő állatról késedelem nélkül megfelelően gondoskodni kell, és ha egy állat nem reagál az ilyen gondoskodásra, a lehető legrövidebb időn belül állatorvos tanácsát kell kérni. Szükség esetén a beteg vagy sérült állatokat megfelelő helyen kell elkülöníteni, adott esetben száraz, alommal ellátott,

férőhelyszükségletét kielégítő helyen kell elhelyezni. Az állattartónak minden elvégzett orvosi kezelésről és az egyes ellenőrzések során megállapított elhullások számáról naprakész nyilvántartást kell vezetnie. A kezelési naplót és elhullási naplót vagy az azzal egyenértékű nyilvántartásokat legalább három évig meg kell őrizni, és ellenőrzés alkalmával vagy kérésre az illetékes hatóság rendelkezésére kell bocsátani.

A MOZGÁSSZABADSÁGRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Az állat fajának és fajtájának megfelelő mozgásszabadságát tilos oly módon korlátozni, hogy az az állatnak szükségtelen szenvedést vagy sérülést okozzon. Ha egy állatot tartósan vagy rendszeresen lekötnek, vagy mozgását más módon jelentősen korlátozzák, annak is – szabadabb mozgása érdekében, élettani és viselkedésbeli szükségleteinek, a bevált gyakorlatnak és a tudományos ismereteknek megfelelően – elegendő teret kell biztosítani ahhoz, hogy akadály nélkül le tudjon feküdni, fel tudjon állni, valamint tisztálkodni tudjon.

AZ ÉPÜLETEKRE ÉS A MIKROKLIMATIKUS VISZONYOKRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

A szálláshelyek, és különösen a kutricák, illetve felszerelések építéséhez használt anyagok nem lehetnek károsak az állatokra nézve, és alaposan tisztíthatónak és fertőtleníthetőnek kell lenniük. Az állatok megkötésére használt szálláshelyeket és felszereléseket úgy kell kialakítani és fenntartani, hogy ne legyenek éles szegélyek vagy kiemelkedések, amelyek az állatok sérülését okozhatják. Az állatok tartására szolgáló épületben megfelelő szellőzésről kell gondoskodni, amelynek következtében az istálló levegője friss, nem vizeletszagú (ammóniás) és alacsony páratartalmú, ugyanakkor az istállóban nem alakul ki túlzott mértékű huzat. A takarítási műveletek során biztosítani kell, hogy ne legyen– a légmozgástól könnyen felkavarodó – vastagon lerakódott por, valamint szemmel látható mennyiségű szálló por az istállóban. A káros gázok (pl. ammónia, szén-dioxid, kén-hidrogén) koncentrációját az állatok jólétét és egészségét veszélyeztető szint alatt kell tartani, a rendszeres takarítás és a megfelelő szellőztetés révén. Az épületben – figyelembe véve a faj- illetve korbeli sajátosságokat – megfelelő hőmérsékletet kell biztosítani, amely nem készteti az állatok hőszabályozását többletenergia felhasználására, például összebújás, remegés, vagy izzadás, lihegés által (1. kép).

Az állatokat meg kell védeni a szélsőséges hőmérsékleti viszonyoktól. Az épületben tartott állatokat sem állandó sötétségben, sem a mesterséges világítás megfelelő megszakítása nélkül (azaz állandó világításban) nem lehet tartani. Ha a rendelkezésre álló természetes fény kevés az állatok élettani és etológiai szükségleteinek kielégítésére, megfelelő mesterséges világításról kell gondoskodni. Azon állatok számára, amelyeket nem épületben tartanak, ha ez szükséges és lehetséges, védelmet kell

1

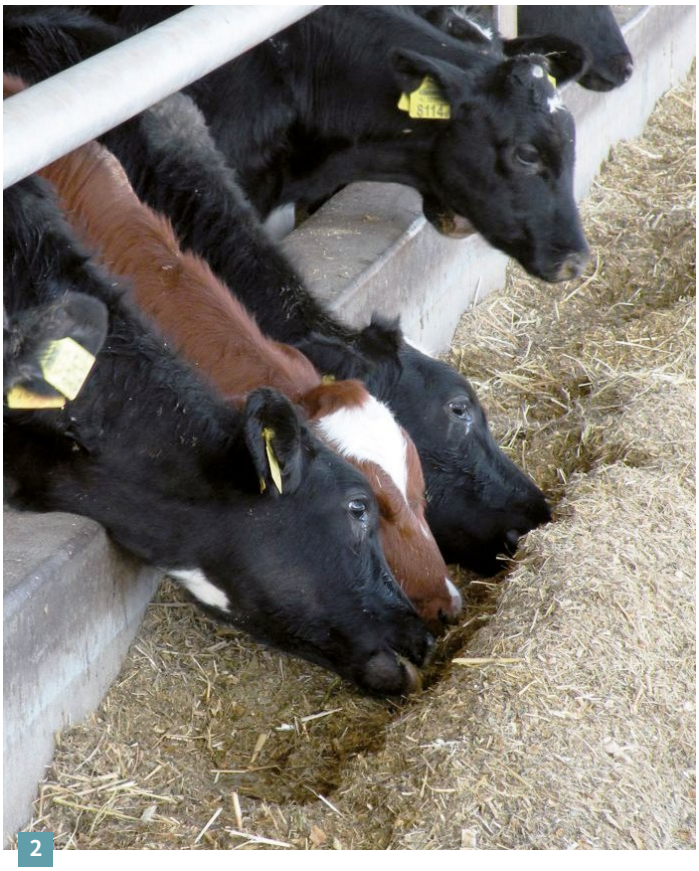

2

biztosítani a káros időjárási hatásokkal, ragadozókkal, és egészségi kockázatokkal szemben.

A MŰSZAKI BERENDEZÉSEKRE, FELSZERELÉSRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Minden olyan automatikus vagy mechanikus berendezést, amely alapvető az állatok egészségéhez és jólétéhez, legalább naponta egyszer ellenőrizni kell. A műszaki berendezések megfelelő, működőképes állapotának biztosítása érdekében folyamatosan ellenőrizni kell az izzók, fénycsövek, lefolyók, itatószelepek stb. működését, a nyílászárók záródását. A felfedezett meghibásodásokat azonnal ki kell javítani, vagy– amennyiben ez nem lehetséges – a hiba kijavításáig meg kell tenni a megfelelő lépéseket az állatok egészségének és jólétének biztosítása érdekében. Ha az állatok egészsége és jóléte mesterséges szellőztető-berendezéstől függ, gondoskodni kell megfelelő tartalék rendszerről, amely a berendezés meghibásodása esetén biztosítja az állatok egészségének és jólétének megőrzéséhez szükséges légcserét, valamint a hibát jelző riasztórendszerről. A riasztórendszert rendszeresen ellenőrizni kell, melyet a naprakészen vezetett dokumentációval lehet alátámasztani.

A TAKARMÁNYOZÁSSAL ÉS AZ IVÓVÍZELLÁTÁSSAL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

Az állatokat koruknak és fajuknak megfelelő, egészséges táplálékon kell tartani, amelyet, jó egészségük megőrzése és táplálkozási szükségleteik kielégítése érdekében, elegendő mennyiségben kell adagolni (2. kép).

Egyetlen állatot sem lehet olyan takarmánnyal vagy folyadékkal ellátni, amely szükségtelen szenvedést vagy sérülést okoz. Mindenállat számára hozzáférést kell biztosítani az élettani szükségleteinek megfelelő időközökben a takarmányhoz. A takarmányozás során különös körültekintéssel kell eljárni, és az összetétel kialakítása során figyelembe kell venni az állatok faját, fajtáját, életkorát, nemét, fiziológiai állapotát, valamint etológiai sajátosságait. Minden állat számára biztosítani kell a megfelelő vízellátást, vagy azt, hogy folyadék-beviteli igényét más módon

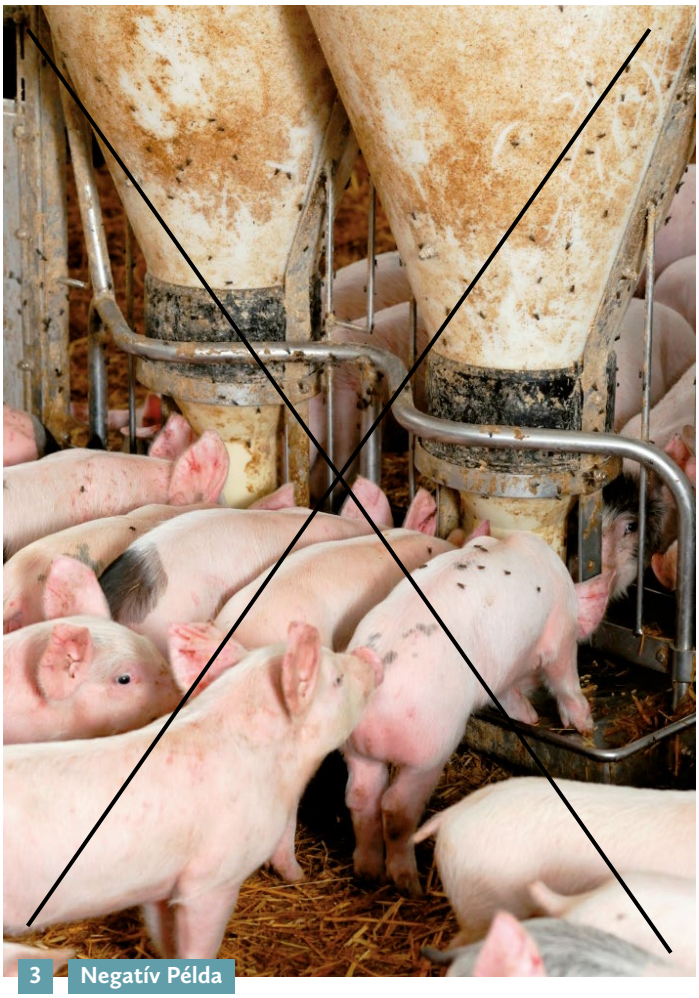

3 Negatív Példa

ki tudja elégíteni. Ezért az itató-berendezések kialakítása során a fagy elleni védelemre is gondolni kell. Az etető- és itató-berendezéseket úgy kell megtervezni, kialakítani és elhelyezni, hogy a takarmány és az ivóvíz elszennyeződése és az állatok közötti versengés káros hatásai minimálisra csökkenjenek (3 kép).

Csoportosan tartott állatok esetében legalább akkora legyen a takarmánykiosztó-berendezés, hogy minden egyed számára biztosítsa a takarmányhoz való egyidejű hozzáférés lehetőségét, és így megakadályozza a takarmányért folyó versengés kialakulását, az egyes állatok fejlődésben való visszamaradását. A csoport összeállítása során kerülni kell a nagyfokú testtömegbeli különbségeket, amelyek gátolhatják a takarmányhoz való egyidejű hozzáférést. Az állattartó saját tevékenységi és felelősségi körében köteles biztosítani, hogy az állatnak adott takarmány és folyadék ne tartalmazzon olyan anyagot, amely annak szenvedést vagy fájdalmat okozhat. Az állatnak - a terápiás, megelőzési vagy tenyésztéstechnikai beavatkozás céljából adott anyagok kivételével– csak olyan takarmány adható, amely a tudomány jelenlegi állása szerint nem befolyásolja kedvezőtlenül egészségét vagy jólétét. A takarmány vagy az ivóvíz nem tartalmazhat sem fizikai (pl.: üveg- vagy fémszilánkok), sem kémiai (pl.: tisztító- vagy fertőtlenítőszerek), sem biológiai (pl.: túlszaporodott kórokozó baktériumok, penészgomba mikotoxinok) ártalmas anyagot.

AZ ÉRZÉSTELENÍTÉS NÉLKÜL VÉGZETT BEAVATKOZÁSOKRA VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

Érzéstelenítés nélküli beavatkozást minden esetben kizárólag megfelelő szakértelemmel rendelkező személy végezhet. Amennyiben az állattartó nem rendelkezik megfelelő szakértelemmel és nincs megfelelő szakértelemmel rendelkező alkalmazottja (megbízottja), úgy állatorvosi szolgáltatást köteles igénybe venni, amelyet a kiállított bizonylat bemutatásával kell igazolni. Az egyes állatfajok esetén a (Magyarázat 1.) táblázatban találhatóak az érzéstelenítés nélkül elvégezhető beavatkozások, illetve az engedélyezett csonkítások.

Magyarázat 1. ▸ Az érzéstelenítés nélkül végezhető beavatkozások

Ló, szamár, öszvér	Szarvasmarha, bivaly	Juh, kecske	Sertés	Baromfi	Strucc
vérvétel	vérvétel	vérvétel	vérvétel	vérvétel	vérvétel
	NAPOS KORBAN szarvtalanítás vértelen úton; fattyúcsecsbimbó eltávolítás, MAGYAR SZÜRKE MARHÁNÁL 1 ÉVES KOR ALATTi vértelen ivartalanítás	NAPOS KORBAN farokcsonkítás (vagy gumigyűrű igénybevételével 8 napos korig) castratio (herélés);	HÉTNAPOS KORIG* hímivarú sertések ivartalanítása a szövetek szakadása nélkül, farokkurtítás, a fogak köszörülése vagy lecsípése	NAPOS KORBAN szárnykurtítás, elektromos csőrkurtítás, úszóhártya-bemetszés, kakassarkantyú-lecsípés, KÉTHETES KORIG: barbarie kacsa karomvágása, csőr-kurtítása	
besütés	krotáliázás; MAGYAR SZÜRKE MARHÁNÁL: bőrbesütés, tetoválás	krotáliázás, tetoválás	krotáliázás, fülcsipkézés,	szárnyszámozás (krotáliázás), tetoválás	krotáliázás
szondázás	szondázás	szondázás			
fogreszelés	tályogmegnyitás	tályogmegnyitás	tályog és othaematoma megnyitása		
rektális vizsgálat, vakbél szúrcsapolás;	bendőmágnes behelyezés; bendő-szúrcsapolás	bendő-szúrcsapolás;	kanok szemfogainak csökkentése, ha indokolt		
vértelen szülészeti segítségnyújtás	vértelen szülészeti segítségnyújtás	vértelen szülészeti segítségnyújtás	vértelen szülészeti segítségnyújtás		
	MAGYAR SZÜRKE MARHÁNÁL orrkarika behelyezés; szarvgombok felhelyezése		szabadtartás esetén orrkarika behelyezése,		

*A hétnaposnál idősebb malacok ivartalanítását és farokkurtítását csak érzéstelenítés vagy tartós fájdalomcsillapítás mellett és csak állatorvos végezheti.

AZ ÁLLATTARTÁSBAN HASZNÁLATOS ELJÁRÁSOKKAL KAPCSOLATOS KÖVETELMÉNYEK

Tilos olyan állatfajt mezőgazdasági célra tartani, amelynek ezek a körülmények – az adott faj genetikai vagy egyéb jellemzői miatt – szenvedést okoznak, vagy káros hatással vannak az egészségére. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy csak a hazánkban szokásos háziállatok tarthatók haszonállatként, mivel csak ezek tartásának van az állatjólét szempontjából is kielégítően kialakult gyakorlata. Tilos olyan természetes vagy mesterséges tenyésztési eljárásokat alkalmazni, amelyek az érintett állatok szenvedését vagy sérülését okozzák vagy okozhatják, kivéve azon szükséges beavatkozások alkalmazását, amelyek minimális vagy pillanatnyi szenvedést vagy sérülést okoznak. Tilos például a fias kocák túlszoptatása, vemhes kancák szándékos vetéltetése, valamint a túlzott, egészségkárosodással járó genetikai manipuláció.

TILOS

- Az épületben tartott állatokat állandó sötétségben, vagy a mesterséges világítás megfelelő megszakítása nélkül tartani.
- Az állat fajának megfelelő mozgásszabadságát oly módon korlátozni, hogy az az állatnak szükségtelen szenvedést vagy sérülést okozzon.
- Az állatoknak egészségükre vagy jólétükre ártalmas takarmányt adni.
- Az állatokon a jogszabály által nem engedélyezett csonkítást végezni.
- Olyan természetes vagy mesterséges tenyésztési eljárásokat alkalmazni – az engedélyezett kivételektől eltekintve –, amelyek az érintett állatok szenvedését vagy sérülését okozzák vagy okozhatják.

TIPPEK

Több követelmény esetén is nehéz ellenőrizni, hogy az állattartó valóban minden tőle telhetőt megtett az előírás betartása céljából. Mindezek igazolásának, bizonyításának egy lehetséges módja, ha az állattartó a megtett intézkedésekről, például napi ellenőrzésekről, a takarmányozásról stb. naprakész nyilvántartást vezet.
Célszerű kikérni állatorvos tanácsát a telepi állatvédelmi feladatok minél hatékonyabb megoldásainak megtalálása érdekében.

TIPIKUS HIBÁK

- Nincs a mesterséges szellőztető berendezés meghibásodására figyelmeztető riasztórendszer.
- A nyilvántartások vezetése nem rendszerezett, nem naprakész.
- Nem különítik el a beteg állatokat.
- Nem tisztíthatók könnyen, alaposan azok az anyagok, berendezések, felületek, amelyekkel az állatok érintkeznek.

JOGSZABÁLYI HIVATKOZÁSOK

EU jogszabály
A Tanács 98/58/EK irányelve (1998. július 20.) a tenyésztés céljából tartott állatok védelméről

Hazai jogszabály
A mezőgazdasági haszonállatok tartásának állatvédelmi szabályairól szóló 32/1999. (III.31.) FVM rendelet

További információ, kapcsolódó kiadványok, elérhetőségek: Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal: www.nebih.gov.hu Európai Élelmiszer-biztonsági Hivatal: www.efsa.europa.eu.

TARTALOMJEGYZÉK

1 ELŐSZÓ

2 A KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS SZABÁLYOZÁSI RENDSZERE

3 SZANKCIÓSZÁMÍTÁS A KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉSBEN

6 KIT ÉRINT A KÖLCSÖNÖS MEGFELELTETÉS RENDSZERE?

9 HMKÁ – HELYES MEZŐGAZDASÁGI ÉS KÖRNYEZETI ÁLLAPOT

16 JFGK 1: A VIZEK MEZŐGAZDASÁGI EREDETŰ NITRÁTSZENNYEZÉS ELLENI VÉDELME

21 JFGK 2: A VADON ÉLŐ MADARAK VÉDELME

21 JFGK 3: A VADON ÉLŐ ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK VÉDELME

28 JFGK 4: ÉLELMISZER-BIZTONSÁGRA VONATKOZÓ ELJÁRÁSOK

38 JFGK 5: EGYES HORMON- VAGY TIREOSZTATIKUS HATÁSÚ ANYAGOKRA ÉS ß-AGONISTÁKRA VONATKOZÓ FELHASZNÁLÁSI TILALOM AZ ÁLLATTENYÉSZTÉSBEN

42 JFGK 6: A SERTÉSEK AZONOSÍTÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

48 JFGK 7: A SZARVASMARHÁK AZONOSÍTÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

54 JFGK 8: A JUH- ÉS KECSKEFÉLÉK AZONOSÍTÁSA ÉS NYILVÁNTARTÁSA

61 JFGK 9: SZIVACSOS AGYVELŐBÁNTALMAK (TSE) ELLENI VÉDEKEZÉS

64 JFGK 10: A NÖVÉNYVÉDŐ SZEREK KEZELÉSE

69 JFGK 11: A BORJAK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

74 JFGK 12: A SERTÉSEK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

81 JFGK 13: MEZŐGAZDASÁGI HASZONÁLLATOK VÉDELMÉRE VONATKOZÓ MINIMUMKÖVETELMÉNYEK

IMPRESSZUM

Szerzők:
Földművelésügyi Minisztérium és
a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara szakmai igazgatóságainak munkatársai

Felelős szerkesztő:
Sztahura Erzsébet

Képek jegyzéke:
8. old. 2. kép, 9. old. 5. és 6. kép, 10. old. 12. kép, 13. old. 1. és 2. kép, 14. old. 4. 5. 6. kép

képek forrása:
Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság

Kiadja:
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara
1119 Budapest, Fehérvári út 89–95.
+36 1 802 6100
www.nak.hu

Felelős vezető: Győrffy Balázs, elnök

Nyomda: Crew Kft.

ISSN 2630-8355

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Az EMVA támogatások végrehajtására kijelölt hatóság
a Miniszterelnökség Vidékfejlesztési Program Irányító Hatósága.